

APULZE

ČASOPIS PREŠOVSKÉJ UNIVERZITY V PREŠOVE

Print: ISSN 1337-9208
EV 2836/08

Online: ISSN 1339-3448
EV 185/23/EPP

Periodicita vydávania: štyrikrát ročne

Vydavateľ: Prešovská univerzita v Prešove
Ul. 17. novembra 15, 080 01 Prešov
IČO 17 070775

Redakcia: Anna Polačková (šéfredaktorka)
Peter Hal'ko (zástupca šéfredaktorky)
email: redakcia@unipo.sk

Redakčná rada: Peter Kónya, Peter Adamišin,
Monika Ivanová, Michal Hospodár, Radoslav Rusňák,
František Franko, Tünde Dzurov Vargová, Ivetta Ondriová,
Maroš Šip, Beáta Ružbarská, Martin Makara,
Matúš Ján Capko, Ema Fričeková

Jazyková korekcia: Klaudia Sokolová

Sadzba: Peter Szombathy

Obálka: Veronika Mihaliková

Tlač: Ultra Print, s.r.o.

Za obsah príspevkov nezodpovedá redakcia.
Univerzitný časopis NA PULZE je pokračovaním Časopisu
akademickej obce Prešovskej univerzity v Prešove.

Prispievatelia posielajú svoje príspevky e-mailom na adresu
šéfredaktorky časopisu (ak ide o celouniverzitné témy) alebo
na adresy členov redakčnej rady za jednotlivé fakulty, s tým,
že téma príspevku by mala korešpondovať so zameraním
a prácou danej fakulty, ktorú člen redakčnej rady zastupuje.

Kontakty:

Príspevky o PU a všeobecné témy – Anna Polačková
(anna.polackova@unipo.sk)

Príspevky o FF PU – Martin Makara
(martin.makara@smail.unipo.sk)

Príspevky o GTF PU – Michal Hospodár
(michal.hospodar@unipo.sk)

Príspevky o FHPV PU – Monika Ivanová
(monika.ivanova@unipo.sk)

Príspevky o FMEO PU – Tünde Dzurov Vargová
(tunde.dzurovargova@unipo.sk)

Príspevky o PF PU – Radoslav Rusňák
(radoslav.rusnak@unipo.sk)

Príspevky o PBF PU – Maroš Šip
(maros.sip@unipo.sk)

Príspevky o FŠ PU – Beáta Ružbarská
(beata.ruzbarska@unipo.sk)

Príspevky o FZO PU – Ivetta Ondriová
(iveta.ondriova@unipo.sk)

Príspevky študentov PU – Matúš Ján Capko
(matusjan.capko@smail.unipo.sk)

Príspevky Erasmus+ – Ema Fričeková
(ema.fricekova@unipo.sk)

Vážené kolegyné, vážení kolegovia,
milé študentky a milí študenti,

končíme ďalší akademický rok a prvé tropické dni nás stále viac aspoň v mysli prenášajú k dovolenkám než k akademickým povinnostiam. Pomaly dozneli aj štátne záverečné skúšky a tie ďalšie sa už presúvajú na koniec leta. Čakajú nás ešte promócie, zrejme pri nie práve nízkych letných teplotách. V tejto polo-prázdninovej atmosfére iste nemá nikto chuť bilancovať, čo nám priniesol končiaci sa akademický rok. Aj ja preto spomeniem iba jediný, avšak veľký úspech uplynulých mesiacov, ktorým je nesporne úspešné posúdenie nášho vnútorného systému kvality a získanie práva internej akreditácie svojich študijných programov, čo sa pozitívne prejaví na živote univerzity v nasledujúcich rokoch.

Želám Vám všetkým krásne leto, plné pohody, oddychu a pozitívnych zážitkov.

Peter KÓNÝA
rektor PU

Vydavateľ univerzitného časopisu NA PULZE je prevádzkovateľom, ktorý spracúva osobné údaje podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES. Autori príspevkov majú právo byť označení ako autori a rozhodnúť o spôsobe takéhoto označenia. V prípade, že autor príspevku zašle do redakcie príspevok, v znení ktorého uvedie svoje autorstvo spolu s menom, priezviskom a akademickým, či vedeckým titulom, s príspevkom budú zároveň zverejnené aj tieto údaje autora. Pravidlá spracúvania osobných údajov sú dostupné na webovom sídle vydavateľa: <http://www.unipo.sk/> odkazy/ochrana-os-udajov. Osobné údaje autorov budú prevádzkovateľom spracúvané najdlhšie rok po skončení vydávania univerzitného časopisu NA PULZE.

OBSAH

na pulze univerzity

Nemecký historik Bosbach získal čestný doktorát PU	2
Univerzitu navštívila portugalská veľvyslankyňa	4
Štátny tajomník Chovanec diskutoval so študentmi	5
Univerzita ocenila prácu pedagógov a priateľov univerzity	6
PU je garantom projektu na bilingválne vzdelávanie	7
58. ročník Akademického Prešova	8

na fakultách

Geloslovenské finále Logickej olympiády intelektovo nadaných detí	10
Budúci záchranári zasahovali pri simulovanej dopravnej nehode	12
Filozofickú fakultu navštívil americký filozof Shusterman	14
Geografia spája mladých i skôr narodených	16
52. ročník krajského kola Geografickej olympiády	17
Od žihľavy až k 3 miliónom návštevníkov	18
Výskumný projekt ukončený záverečnou konferenciou	19
Erasmus+ na nezabudnuteľnej Kube	20
Erasmus mobilita na University of Glasgow	21
Zo Sicílie do Brazílie	22
Charitatívny koláčik	23
Meeting študentov ošetrovateľstva	24
Aktivity KTHM podporené projektom KEGA	26
Konferencia zameraná na rusko-ukrajinský konflikt	28
Návšteva profesorky Otto na Inštitúte psychológie	29
Fakulta športu otvorená novým výzvam	30
Parkan a oštiepok na konferenciách	32
Vroclav v odtieňoch zelenej	33
Skúsenosti sú neprenosné	34
Theoguláš: spojenie múdrosti, energie a hodnôt	35
Zakladateľ prešovskej ekológie jubiluje	36
Spolupráca GTF s Krajským súdom v Košiciach	38

rozhovory

Genius loci pána profesora Jaroslava Vencálka	39
Rozhovor s úspešnou absolventkou	42

umenie a literatúra

Diskusia s Andrijom Ľubkom (nielen) o románe Karbid	44
Ľubo Guman – SIXTY	46
Komentovaná prehliadka výstavy SIXTY	48
Tóny tradičných jarných koncertov neutíchli	49

očami študentov

Geografická exkurzia v regióne východného Slovenska	50
Náš Erasmus+ v slnečnom Taliansku	52
Okrúhly stôl so zamestnávateľmi z praxe	54
Inštitút edukológie a sociálnej práce na konferencii v Poľsku	56
ŠVOUČ na Pedagogickej fakulte	58
XIV. doktorandská konferencia na IESP	59
Prešov, Eger a Veľký Varadín na spoločnom BIP	60
Exkurzia študentov do múzea vystáhovalectva	61

šport

„Citius, Altius, Fortius“	62
---------------------------------	----

NEMECKÝ HISTORIK BOSBACH ZÍSKAL ČESTNÝ DOKTORÁT PU

Anna POLAČKOVÁ

Prešovská univerzita (PU) v Prešove na slávnostnom zasadnutí Vedeckej rady PU 9. apríla 2024 udelila čestný titul Doctor Honoris Causa významnému vedcovi v oblasti historických vied prof. Dr. phil. Franzovi Bosbachovi, profesorovi Univerzity v Duisburgu-Essene v Nemecku a Univerzity v Bayreuthe v Nemecku.

Čestný titul Doctor Honoris Causa (Dr. h. c.) je najvyšším ocenením, ktoré môže univerzita udeliť. Akademická inštitúcia ho udeľuje poprednej osobnosti, ktorá svojim celoživotným dielom podstatne prispela k šíreniu myšlienok humanizmu, demokracie a porozumenia medzi národmi, a to v oblasti vzdelávania, vedy, umenia alebo politiky. Táto osobnosť významom a dosahom svojho diela a pôsobenia spravídla prekračuje hranice krajiny, v ktorej pôsobí a zaslúžila sa aj o rozvoj vzdelávania, vedy a kultúry.

Vedecká rada PU sa na svojom zasadnutí hlasovaním rozhodla udeliť titul Dr. h. c. významnej osobnosti, nemeckému univerzitnému profesorovi, akademickému funkcionárovi a historikovi medzinárodného formátu, pôsobiacemu v oblasti dejín raného novoveku v stredoeurópskom regióne, prof. Dr. phil. Franzovi Bosbachovi.

„Pán profesor Franz Bosbach je nielen významným nemeckým, medzinárodne uznávaným historikom, ale pre našu univerzitu je jedným z prvých západných akademikov, ktorí od začiatku 90. rokov otvá-

rali našim vedecko-pedagogickým pracovníkom a študentom dvere, umožnili ich akceptáciu a oboznamovali ich so svojím výskumným a akademickým prostredím,“ vyzdvihol vo svojom príhovore Peter Kónya, rektor PU. Zároveň dodal, že profesor viacerým mladým historikom, medzi nimi aj z Prešova, umožnil získanie výskumných štipendií a opakovane ich prijal na svojej katedre, zoznámil ich s fungovaním nemeckého vysokého školstva a nemeckými historikmi. *„Takisto zariadil aj exkurzie našich študentov do Bayreuthu v Nemecku a priviedol k nám aj svojich študentov, aby sa zoznámili s našou minulosťou aj realitou. Bol významným podporovateľom spolupráce našich univerzít a viackrát pomohol pri schvaľovaní mobility pre našich pedagógov a študentov,“* doplnil rektor.

Profesor Bosbach sa počas svojho viac ako štyridsaťročného pôsobenia v akademickom výskume podrobne venoval viacerým aspektom raného novoveku. Zaoberal sa predovšetkým medzinárodnými vzťahmi v ranom novoveku, dejinami každodennosti, propagandy a mentalít. Spracoval viaceré ka-

pitoly z tridsaťročnej vojny, najmä okolnosti Westfálskeho mieru, dejiny reformácie a konfesionalizáciu v 16. – 17. storočí vo vybraných nemeckých krajinách. Na témy z ranonovovekých nemeckých dejín spracoval aj svoju dizertačnú prácu a habilitačný stav, s ktorým sa r. 1987 habilitoval na Univerzite v Bonne. V súvislosti s vykonávaním funkcie predsedu Spoločnosti princa Alberta sa venoval aj výskumu britsko-nemeckých vzťahov v 19. storočí.

Prof. Bosbach pri príležitosti udelenia čestného doktorátu na slávnostnom zasadnutí v Dvorane Evanjelického kolégia v Prešove predniesol prednášku s názvom 1618 – 1648: Historické skúsenosti s hľadaním mieru. *„Témou mojej prednášky je mier, ktorý sa však netýka výlučne minulosti. V súvislosti s vojnou na Ukrajine a v Palestíne sa tieto udalosti výrazným spôsobom znova dostávajú do povedomia,“* uviedol prof. Bosbach, ktorý na príklade udalostí z rokov 1618 a 1648 poukázal na to, ako ľudia zaobchádzali s otázkou mieru v minulosti, za akých podmienok hľadali mier. *„Až po roku 1945 prišla európska integrácia a systém*

kolektívneho zabezpečovania mieru v Európe najdlhšie obdobie mieru v jej histórii. To pokračovalo aj po skončení studenej vojny, ale nemožno ho považovať za samozrejmosť, ako ukazuje vojna, ktorá dnes opäť zúri uprostred Európy, uzatvoril svoju prednášku prof. Bosbach, ktorý sa zároveň poďakoval za udeľenie čestného doktorátu.

Prof. Dr. phil. Franz Bosbach sa narodil v Bornheime (Rheinland) v Nemecku. V roku 1981 získal doktorát na Univerzite v Bonne

za analytický výskum o dlhodobých efektoch a dopadoch tzv. Westfálskeho mieru v roku 1648. Habilitoval sa tiež na Univerzite v Bonne v roku 1986 s prácou nazvanou: „Univerzálna monarchia: politická zásada pre skoré moderné obdobie“. V rokoch 1987 – 1989 získal štipendium od Nemeckej výskumnej nadácie Heisenbergovho programu. V roku 1989 pracoval na Claer College, Cambridge, Anglicko ako „visiting fellow“. V rokoch 1989 – 2008 sa stal vedúcim učiteľom modernej histórie na Univerzite v Bayreuthe, Nemecko,

kde pracoval ako viceprezident pre štúdium a vyučovanie. V rokoch 1995 – 2008 bol tiež vo vedení anglicko-nemeckej Spoločnosti princa Alberta. V roku 2008 prešiel na Univerzitu v Duisburgu-Essene, kde bol následne zvolený za proktora pre štúdium a výučbu na plný úväzok. Jeho funkčné obdobie skončilo v roku 2014. Od tohto času pracoval na univerzite ako profesor ranej modernej histórie.

Foto: archív PU

UNIVERZITU NAVŠTÍVILA PORTUGALSKÁ VEĽVYSLANKYŇA

Anna POLAČKOVÁ

Jej Excelencia Marie João Lopes Cardoso, portugalská veľvyslankyňa na Slovensku, v rámci svojej návštevy na východe Slovenska zavítala 30. apríla 2024 na Prešovskú univerzitu (PU) v Prešove. Na pôde univerzity ju prijal rektor prof. Peter Kónya spoločne s prorektorkou pre vzdelávanie prof. Ivanou Čimermanovou a prorektorom pre stratégiu a marketing prof. Petrom Adamišinom.

V úvode stretnutia, ktoré sa nieslo v priateľskej a otvorenej atmosfére, rektor univerzity oboznámil veľvyslankyňu s aktuálnou štruktúrou štúdií na Prešovskej univerzite. Priblížil jej taktiež zameranie jednotlivých fakúlt, ich činnosti, ale tiež celkový počet domácich a zahraničných študentov.

Keďže išlo o prvú návštevu veľvyslankyne na východe Slovenska, s rektorom Kónym sa dotkli aj histórie vysokoškolského vzdelávania v meste Prešova. „Som veľmi rád, že pani veľvyslankyňa v rámci svojej návštevy Prešova prišla aj na našu

univerzitu. Spoločne sme diskutovali o existujúcich formách spolupráce, pričom sme si vzájomne vymenili podnety na ich ďalší rozvoj,“ ozrejmil rektor Kónya.

Portugalská veľvyslankyňa informovala zástupcov univerzity o tom, že sa z iniciatívy slovenského veľvyslancu v Portugalsku vytvára platforma medzi slovenskými a portugalskými univerzitami. V októbri tohto roka by sa malo v Lisabone v danej veci uskutočniť aj prvé stretnutie zainteresovaných strán. „Univerzity sú základná báza, preto treba začať spoluprácu na tejto úrovni. Som

pripravená napomôcť spolupráci medzi univerzitami v Portugalsku a vašou univerzitou,“ povedala na stretnutí Marie João Lopes Cardoso. Spoločne so zástupcami vedenia univerzity diskutovala o existujúcej spolupráci jednotlivých fakúlt PU s portugalskými univerzitami a o možnostiach spoločných aktivít s Veľvyslanectvom Portugalskej republiky na Slovensku. Dotkli sa taktiež možnosti spustenia výučby portugalského jazyka, ktorý by mohol byť pre študentov atraktívny.

Foto: František FRANKO

ŠTÁTNY TAJOMNÍK CHOVANEC DISKUTOVAL SO ŠTUDENTMI

Anna POLAČKOVÁ

O význame a prínosoch členstva Slovenskej republiky v Európskej únii diskutoval 18. apríla 2024 s viac ako stovkou študentov Prešovskej univerzity (PU) v Prešove štátny tajomník Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (MZVEZ) Rastislav Chovanec.

Pri príležitosti 20. výročia vstupu SR do EÚ realizuje MZVEZ niekoľko typov aktivít v priebehu celého roka vrátane diskusií so študentmi vysokých škôl a univerzít naprieč Slovenskom. Cieľom je zdôrazniť význam a prínosy členstva SR v EÚ, mobilizovať záujem študentov a mladej generácie o dianie v EÚ, ako aj priblížiť tému ekonomickej diplomacie.

„V čase nášho vstupu do Európskej únie som bol približne vo vašom veku, keďže som bol študent vysokej školy. Kvôli môjmu profesijnému zameraniu som v rámci medzinárodného obchodu túto problematiku aj pomerne dosť sledoval, keďže som mal v rámci štúdia predmety, ktoré sa venovali priamo európskej politike,“ spomínal na obdobie pred 20 rokmi štátny tajomník rezortu diplomacie. Na úvod stretnutia vyzval študentov, aby sa v rámci svojich možností zaujímali o dianie v EÚ a apeloval na ich účasť v najbližších voľbách do Európskeho parlamentu.

V rámci svojej prednášky sa R. Chovanec venoval výhodám a benefitom, ktoré Slovensku členstvo v EÚ prinieslo. Vyzdvihol skvalitnenie životnej úrovne, možnosť slobodne cestovať, platiť jednotnou menou, využívať roamingové služby, ale tiež Erasmus programy a stáže či

možnosti financovania projektov cez európske fondy. Uvedená téma vzbudila medzi študentami enormný záujem a prostredníctvom interaktívnej aplikácie položili štátnemu tajomníkovi vyše 30 otázok. Študenti sa zaujímali o členstvo Ukrajiny v EÚ, pýtali sa na postoj SR k paktu EÚ k migrácii a azyle, na právo veta v EÚ, ale zároveň, kde vidí štátny tajomník Slovensko o 20 rokov.

„Stretnutie so štátnym tajomníkom bolo veľmi inšpiratívne a prínosné. Dozvedela som sa množstvo zaujímavých a dôležitých informácií o tom, aké výhody nám 20-ročné členstvo v EÚ prinieslo. Oceňujem tiež, že v súvislosti s blížiacimi sa voľbami do Európskeho parlamentu vyzdvihol ich opodstatnenie a dôležitosť a vyzval nás k aktívnej účasti na týchto voľbách,“ zhodnotila prednášku študentka Inštitútu politológie Filozofickej fakulty Zuzana Olejárová.

„Som veľmi rád, že som dnes mohol diskutovať s vysokoškolskými študentmi. Otvorená debata je vždy prínosná, pretože študenti získavajú iný pohľad na prácu štátneho úradníka. Osobne ma veľmi príjemne zaskočilo obrovské množstvo otázok, ktoré som od študentov dostal, to sa mi ešte nikdy predtým na univerzite nestalo. Zaujímavé a odborné otázky

ky študentov sú prejavom ich záujmu o veci verejné, o slovenskú, ale aj európsku politiku, čo ma veľmi teší,“ povedal štátny tajomník R. Chovanec, ktorý po prednáške rokoval s vedením univerzity, prorektorkou pre zahraničie a vonkajšie vzťahy Máriou Kardis a prvým prorektorom Petrom Adamišinom.

„Diskutovali sme o možnostiach financovania prostredníctvom grantov EÚ, štátnych dotácií a medzinárodných výskumných programov, ale tiež o vytvorení nových partnerstiev s univerzitami v zahraničí a výmene akademických pracovníkov a študentov,“ priblížila prorektorka Kardis. Zároveň ocenila iniciatívu ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí v spolupráci so zastupiteľskými úradmi, ktoré aktuálne sústreďujú dáta od vysokých škôl potrebné pre organizáciu podujatí na podporu akademickej spolupráce slovenských vysokých škôl v zahraničí. *„Som rada, že štátny tajomník vyjadril podporu iniciatívam predstaveným na našom stretnutí, ako aj možnostiam ďalšej spolupráce pre zlepšenie medzinárodného postavenia našej univerzity,“* uzavrela prorektorka Kardis.

Foto: František FRANKO

UNIVERZITA OCENILA PRÁCU PEDAGÓGOV A PRIATEĽOV UNIVERZITY

Anna POLAČKOVÁ

Na Prešovskej univerzite (PU) v Prešove sa 15. apríla 2024 uskutočnilo slávnostné zasadnutie, na ktorom vedenie univerzity bilancovalo výsledky svojej činnosti za uplynulé obdobie. Pri príležitosti Dňa učiteľov sa udeľovali aj medaily.

Spoločné zasadnutie akademickej obce a Akademického senátu PU patrí k tradičným univerzitným podujatiam. Uskutočňuje sa za účelom prezentovania informácií vedenia univerzity a zároveň odovzdania ocenení zamestnancom a hosťom univerzity. Rektor v úvodnej časti prítomných informoval o tom, čím žila univerzita v uplynulom roku. „Som rád, že univerzita je v takom stave a v takej kondícii, že dnes môžeme optimisticky bilancovať, čo sa nám v minulom roku na univerzite podarilo dosiahnuť. V predchádzajúcom roku naša univerzita primárne žila nastavením vnútorného systému kvality a akreditáciou. Najvýznamnejšou udalosťou bola návšteva pracovnej skupiny Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo a dnes môžem povedať, že sme proces akreditácie úspešne

zvládli, za čo vám všetkým úprimne ďakujem,“ vyzdvihol vo svojom prejave rektor Kónya.

V rámci odpočtu za minulý rok sa dotkol aj výsledkov v oblasti vedecko-výskumnej činnosti, vzdelávania, vonkajších vzťahov, priblížil významné investičné aktivity univerzity za minulý rok, pričom neopomenul ani pripravovanú a dlho očakávanú rekonštrukciu opláštenia budovy Vysokoškolského areálu, ktorá by mala začať už v závere mesiaca apríl.

V súčinnosti s jednotlivými fakultami následne rektor univerzity udelil zamestnancom a hosťom univerzity bronzovú, striebornú a zlatú medailu za významnú pedagogickú, výskumnú činnosť a prínos pre rozvoj univerzity. „Chcem sa vám srdečne

poďakovať za všetko, čo ste počas uplynulého roka, a nielen počas neho, priniesli pre rozvoj univerzity. Za vašu prácu pre univerzitu, vďaka ktorej môžeme napredovať. Ďakujem nielen tým, ktorí si preberú medaily, ale vám všetkým za to, že ste každý svojím podielom prispeli k výsledkom a úspechom univerzity,“ uviedol rektor Kónya, z rúk ktorého si prevzali medailu viac ako štyri desiatky ocenených.

Atmosféru zasadnutia, ktorého sa zúčastnilo viac ako 250 zamestnancov a hostí univerzity, svojím hudobným programom obohatil najstarší umelecký súbor PU – Ženský spevácky zbor Iuventus paedagogica, ktorý vznikol v roku 1964.

Foto: František FRANKO

PU JE GARANTOM PROJEKTU NA BILINGVÁLNE VZDELÁVANIE

Anna POLAČKOVÁ

Prešovská univerzita (PU) v Prešove nadviazala spoluprácu s občianskym združením BILI School na projekte zameranom na bilingválne vzdelávanie detí od prvej triedy základnej školy. Tento inovatívny program, ktorý sa zaoberá vzdelávaním detí v dvoch jazykoch súčasne – slovenskom a anglickom, sa plánuje pilotne spustiť na vybraných verejných základných školách po celom Slovensku už v nadchádzajúcom školskom roku.

Prešovská univerzita sa stala odborným garantom projektu s názvom *Evaluácia efektívnosti a implementácia programu BILIS*, zameraného na bilingválne vzdelávanie detí od prvej triedy základnej školy. Jeho tvorcom je občianske združenie BILI School, ktoré sa ním snaží reagovať na potrebu modernizácie vzdelávania a poskytovania kvalitnej jazykovej výchovy detí od ich najútlejšieho veku.

„Ciele programu sú skutočne ambiciózne a zameriavajú sa na celostný rozvoj detí. Ide o posilnenie ich jazykových schopností v slovenskom aj anglickom jazyku pomocou inovatívnych a interaktívnych metód výučby, ako aj o hlbšie porozumenie kultúrnych hodnôt a tradícií oboch jazykových komunít prostredníctvom samotného jazyka a vyučovacieho procesu,“ priblížila prof. Straková, didaktička pre anglický jazyk na

Inštitúte anglistiky a amerikanistiky Filozofickej fakulty PU, ktorá sa za Prešovskú univerzitu bude podieľať na projekte. Podľa jej slov sa tento inovatívny program sústreďuje na podporu rozvoja kritického myslenia, schopnosti riešiť problémy a podnecovanie tvorivého uvažovania u detí už od ich najmladších rokov. Okrem toho sa snaží vytvoriť priestor na medzikultúrny dialóg a porozumenie medzi žiakmi z rôznych kultúr a národností, čím ich pripravuje na vstup do globalizovaného sveta a zlepšuje ich šance na úspech v budúcnosti aj na trhu práce.

„Projekt sme predstavili už aj na stretnutí so štátnym tajomníkom ministerstva a sme radi, že sa naša iniciatíva stretla s pozitívnym ohlasom a ústnym príslubom možnosti spustenia projektu už v septembri 2024 a zároveň možnosti jeho finan-

covania. Schválenie žiadosti o experimentálne overenie je otázkou najbližších dní, ako aj výber základných škôl, ktorý bude zohľadňovať najmä záujem rodičov a pripravenosť školy na realizáciu programu,“ ozrejmila Ing. Zuzana Decker, zakladateľka BILI School. Zároveň dodala, že spolupráca s Prešovskou univerzitou garantuje vysokú odbornú úroveň projektu a jeho následnú hodnotiacu analýzu. „Partnerstvo medzi Prešovskou univerzitou a BILI School je dôkazom záväzku pre modernizáciu vzdelávania a neustále zvyšovanie jeho kvality na slovenských základných školách. Očakávame, že výsledky tohto projektu budú prínosom nielen pre zapojené školy a deti, ale aj pre celé vzdelávacie prostredie na Slovensku,“ doplnila Decker.

Bilingválne vzdelávanie si bude môcť vyskúšať v nasledujúcich piatich rokoch na ôsmich školách až 400 detí a bude na ňom participovať približne 30 slovenských a 30 zahraničných učiteľov. „V školskom roku 2024/2025 plánujeme implementovať program bilingválneho vzdelávania do prvých pilotných tried vybraných základných škôl po celom Slovensku od Bratislavy až po Košice. Pôjde približne o 8 základných škôl, 16 tried prvákov a druhákov a 400 žiakov. Komplexné zhodnotenie efektivity programu bude prebiehať nasledujúce štyri školské roky,“ uzavrela Decker.

Foto: Veronika MIHALIKOVÁ

58. ROČNÍK AKADEMICKÉHO PREŠOVA

Anna POLAČKOVÁ

Oblíbená súťaž umeleckej tvorivosti vysokoškolákov Slovenska, známa ako Akademický Prešov tento rok prebiehala od 22. do 25. apríla. Pred prešovským publikom vystúpili nielen profesionálne divadelné súbory zo Slovenska, ale aj z Čiech, Poľska a Maďarska. So širokým spektrom inscenačných poetík sa predstavilo v symbolickom počte sedem študentských a sedem profesionálnych divadelných zoskupení.

Festivalu sa zúčastnili viaceré divadelné súbory zo slovenských vysokoškolských centier, ale aj zahraniční tvorcovia. „*Hostujúce divadlá vnímame ako zdroj inšpirácie pre domáce súbory navyiac obohacujúce kontext prešovskej kultúry o osobitú výrazovú estetiku. Hoci súčasná kultúra je poznamenaná pretrvávajúcím vojnovým stavom na Ukrajine, divadelníci, ako aj literáti a prekladatelia neprerušili kontinuitu svojej umeleckej tvorby, čo sa odrazilo aj v prekvapujúco bohatom počte 24 zúčastnených umeleckých produkcií, analytických odborných seminárov, literárnych besied a tvorivých divadelných workshopov,*“ ozrejmil šéfdramaturg festivalu Miron Pukan.

Na festivale sa tradične súťažilo v kategóriách študentské divadlo, vlastná literárna tvorba, umelecký preklad a mediálne filmové umenie. Sedem študentských divadiel vrátane mládežníckych súborov sa na festivale predstavilo so širokým druhovo-žánrovým spektrom inscenácií: od autorského divadla cez súčasné divadelné formy až po moderné divadelné tvary. „*Rovnaký počet – sedem profesionálnych divadelných zoskupení zo Slovenska i zahraničia uviedlo inscenácie, ktoré sú blízke postupom experimentálneho alternatívneho divadla spojeného s poetikou Akademického Prešova,*“ doplnil Pukan. Organizátori tak nadviazali na koncepciu

festivalu z minulých ročníkov, ktorého cieľom je nielen prezentovať divadelné umenie, ale jeho pomocou taktiež prispievať k diskurzu o tendenciách súčasného divadla.

„*Akademický Prešov mal od nepamäti neopakovateľnú atmosféru, mladost tu prechádza zlomovou transformáciou, hra začína čoraz viac súvisieť so životom. Aura festivalu mladých je taká silná, že ešte dlho po rokoch sa účastníci, už ako tvorcovia, vracajú intenzívne k spomienkam na autentické čaro a radosť z prvej tvorby adresovanej vis-a-vis divákovi,*“ povedal riaditeľ festivalu a jeden z jeho zakladateľov Karol Horák, ktorý oslavuje 80.

výročie narodenia. Pri tejto príležitosti mu Akademický Prešov spolu s jeho bývalými študentmi usporiadal umelecký (de)komponovaný program s podtitulom *Horákovci Horákovi*.

K vrcholným prezentáciám môžeme tento rok zaradiť inscenáciu *Antiwords* divadelného zoskupenia Spitfire Company z Prahy, poľské plenérové predstavenie *Fantomy* Divadla AKT Varšava, ktoré sa odohralo na priestranstve pred Divadlom Jonáša Záborského a hotelom Dukla, a nonverbálne fyzické divadlo výnimočnej maďarskej umelkyne Góbi Rity Társulat s názvom *2 m²*. „Zo Slovenska to bolo bratislavské Divadlo SKRAT, ktoré oslavuje 20 rokov svojej činnosti. Okrem inscenácie *Unavená žiadosť* s aktuálnou spoločensko-politickou témou uviedlo tiež videokoláž zo svojich najslávnejších inscenácií. Predstavil sa aj Divadelný súbor dNO z Námestova s dokumentárnou inscenáciou *No Land* či Divadlo ODIVO z Banskej Bystrice s pôsobivou inscenáciou *Vnorená venujúcou* sa obdobne ako maďarská produkcia téme starnutia, osamelosti a spomienok,“ priblížila dramaturgička festivalu Diana Laciaková.

Hostujúce i domáce umelecké telesá vystúpili vo viacerých divadelných a klubových priestoroch mesta Prešov, ako Divadlo Alexandra Duchnoviča, Divadlo Jonáša Záborského, Wave, Čukoláda, Dom kultúry a v priestoroch vysokoškolského areálu Prešovskej univerzity.

Tohtoročný 58. ročník festivalu bol tiež obohatený o sprievodné podujatia, v ktorých sa predstavili stredoškolskí študenti a konzervatoristi so svojimi inscenačnými projektmi v rámci sekcie Divadlo mladých a prezentovali sa aj výsledky tvorivých divadelných dielní.

Foto: Karolína KOLÁROVÁ

CELOSLOVENSKÉ FINÁLE LOGICKEJ OLYMPIÁDY INTELEKTOVO NADANÝCH DETÍ

Anna POLAČKOVÁ

Dvanásť ročník populárnej Logickej olympiády intelektovo nadaných detí pritiahol na Prešovskú univerzitu (PU) v Prešove 220 finalistov z celého Slovenska. Vo finálovom kole súťažili 15. mája 2024 v kategóriách 1. stupeň ZŠ a 2. stupeň ZŠ spolu so žiakmi osemročných gymnázií do 15 rokov. Paralelne s testovaním prebiehal aj odborný seminár Rozumieme nadaným.

Logická olympiáda intelektovo nadaných žiakov je jediná súťaž pre intelektovo nadaných žiakov na Slovensku. Počas jedenástich rokov sa do súťaže prihlásilo viac ako 28 000 intelektovo nadaných žiakov základných škôl a osemročných gymnázií do 15 rokov. Tohtoročné celoslovenské finálové testovanie v aule Pedagogickej fakulty PU prebehlo v dvoch blokoch a bolo do poslednej chvíle napínavé. „Dvanásť ročník bol doposiaľ najúspešnejší. Zúčastnilo sa ho najviac finalistov za všetky roky. Napriek tomu, že logické

úlohy neboli ľahké, niektorých od vyššieho umiestnenia delil iba horší čas. Pripravujeme sa už na ďalší ročník, na ktorý máme už teraz nachystaných niekoľko prekvapení,“ zhodnotil Ľuboš Lukáč, učiteľ, špeciálny pedagóg, logopéd, externý spolupracovník PF PU a autor súťaže Logická olympiáda intelektovo nadaných detí.

Najlepší z najlepších

Olympiáda každý rok testuje logický, matematický a priestorový úsudok a verbálne myslenie účastníkov. Súťaží sa v dvoch kategóriách:

žiaci 1. stupňa ZŠ (1. – 4. ročník ZŠ) a žiaci 2. stupňa ZŠ (5. – 9. ročník ZŠ) a osemročných gymnázií do 15 rokov. V kategórii žiakov 1. – 4. ročníka si tento rok najlepšie počínali Veronika Turner zo ZŠ Slovenských partizánov v Považskej Bystrici, Peter Adamczak zo ZŠ Ďumbierska v Banskej Bystrici a Šimon Marušák zo ZŠ Šmeralova v Prešove. Zo žiakov druhého stupňa najväčší počet bodov získali Martin Jurkovič zo ZŠ, Ul. Karpatská vo Svidníku, Roman Šmidák zo ZŠ Ďumbierska v Banskej Bystrici a Aurel Illéš zo ZŠ Lúčna vo Vranove nad Topľou.

Odborný seminár Rozumieme nadaným vzbudil veľký záujem

Paralelne s testovaním finalistov súťaže prebiehal odborný seminár Rozumieme nadaným. Jeho ambíciou je osloviť učiteľov, psychológov, špeciálnych pedagógov, rodičov žiakov a študentov PF PU, ktorých profesionálne stretnutia s nadanými žiakmi v praxi ešte iba čakajú. Priestor na seminári tento rok dostali odborníci na vzdelávanie intelektovo nadaných detí. „Psychológ Vladimír Dočkal predstavil prístup k rozvoju nadania z pohľadu J. A. Komenského. Riaditeľka Súkromnej základnej školy DSA v Prešove Zuzana Perželová spoločne so špeciálnou pedagogičkou školy Júliou Gajdošovou priblížili vzdelávanie intelektovo nadaných žiakov v školskej inklúzii,“ ozrejmil Ľ. Lukáč, ktorý sa zároveň spoločne s učiteľkou nadaných detí Ingrid Storinskou na podujatí venoval inovatívnym formám vo vzdelávaní nadaných detí prostredníctvom mimoškolskej

činnosti – v Klube nadaných detí. Účastníkom odborného seminára sa prihovorili aj samotné nadané deti – Jasmína Ruščanská, Darko Tarbaj, Marcel Kravec a Lujza Fečíková. Nechýbalo ani priblíženie umenia čínskej kaligrafie, ktorú zastrešoval akademický maliar a vysokoškolský pedagóg Peter Kocák.

Ocenili podporovateľku prešovských nadaných detí a študentov gymnázií

Na olympiáde bola ocenená Ďakovým listom aj podporovateľka Klubu nadaných detí v Prešove. „Terezia Šandorová získala Ďakový list za dlhoročnú podporu 1. Klubu nadaných detí na Slovensku, za plnohodnotnú vzájomnú spoluprácu. Študenti prešovských gymnázií Adam Lange a Ján Roba boli ocenení za dlhoročné, úspešné a profesionálne vedenie Klubu nadaných detí Prešov, za plnohodnotnú vzájomnú spoluprácu,“ uzavrel Ľ. Lukáč. Spoluorganizátormi celoslovenského finále boli tento rok

Pedagogická fakulta PU, Centrum poradenstva a prevencie v Sabinove, Regionálny úrad školskej správy v Prešove a Mesto Prešov. Súťaž patrí do portfólia projektov organizovaných celoslovenskou iniciatívou Rozumieme nadaným.

Pedagogická fakulta PU sa už niekoľko rokov významnou mierou podieľa na rôznych projektoch a aktivitách určených nadaným žiakom. Patrí medzi spoluorganizátorov Logickej olympiády intelektovo nadaných žiakov základných škôl a 8-ročných gymnázií do 15 rokov a Logickej olympiády pre najmenších. Každoročne organizuje odborný seminár Rozumieme nadaným, určený odborným a pedagogickým zamestnancom škôl a poradenských zariadení, rodičom detí a študentom vysokých škôl.

Foto: Veronika MIHALIKOVÁ, Peter ILENČÍK

BUDÚCI ZÁCHRANÁRI ZASAHovali PRI SIMULOVANEJ DOPRAVNEJ NEHODE

Anna POLAČKOVÁ

Katedra urgentnej zdravotnej starostlivosti (KUZS) Fakulty zdravotníckych odborov (FZO) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove zorganizovala 12. apríla 2024 taktické cvičenie budúcich zdravotníckych záchranárov v spolupráci so zložkami Integrovaného záchranného systému (IZS). Podujatie, ktorého sa zúčastnilo 200 osôb, sa za aktívnej účasti profesionálov zo zložiek IZS uskutočnilo v priestoroch areálu prírodného kúpaliska Delňa.

Cieľom cvičenia bolo aktívne využitie manažérskych schopností študentov v praktickej rovine vo veliteľských pozíciách pri udalosti s hromadným postihnutím osôb (UHPO), nácvik riešenia a zvládnutia takejto udalosti v súčinnosti so zložkami IZS. „Našou snahou je zvýšiť odbornú úroveň teoretickej a praktickej prípravy budúcich záchranárov aj v oblasti manažmentu riešenia udalosti s hromadným postihnutím osôb, a pripraviť tak čo najkvalitnejšie našich absolventov do praxe,“ vysvetlila zámer taktického cvičenia jeho hlavná koordinátorka Danka Boguská, vedúca KUZS FZO.

Cvičenie simulovalo dopravnú nehodu dvoch osobných áut a dodávkového vozidla prevážajúceho migrantov na diaľnici medzi Prešovom a Košicami, na dvoch od seba vzdialených miestach, v oboch smeroch jazdy. Ku dopravnej nehode došlo v dôsledku kolízie dodávkového vozidla s pracovníkmi údržby ciest.

„Počas jazdy po diaľnici v smere z Prešova do Košíc, vodič dodávky prevážajúcej migrantov nevenoval

dostatočnú pozornosť cestnej premávke a bezpečnostným značeniam, nepozornosťou narazil do pracovníkov údržby ciest pracujúcich na diaľnici. Po kolízii došlo k prevráteniu dodávky na bok, v dodávke po nehode zostali zakliesnené osoby, ďalšie zranené osoby zostali v zadnej časti vozidla. Na ceste

zostali ležať zranení robotníci pracujúci v čase nehody na diaľnici. Súčasne za dodávku idúci vodič neodhadol vzdialenosť od dodávky idúcej pred ním, pri prudkom brzdení z dôvodu vzniknutej kolízie pred sebou, následne vyletel vo veľkej rýchlosti z diaľnice, zo smeru jazdy cez zvodičlá do protismeru,

kde sa zrazil s oprotiidúcimi dvoma osobnými vozidlami. Vo vozidlách zostali po nehode zakliesnené osoby, ostatní zranení boli vymrštení pri nehode mimo vozidiel,“ popísala situáciu Boguská.

Na mieste sa tak nachádza veľký počet zranených v dvoch situáciách, prebiehajúcich súčasne v asi 100 m vzdialenosti od seba. „Úlohou cvičiacich študentov odboru Urgentná zdravotná starostlivosť bolo zvládnuť organizáciu činností a manažovanie UHPO vo veliteľských pozíciách zdravotníckej časti zásahu v dvoch situáciách prebiehajúcich súčasne a poskytnúť adekvátnu neodkladnú zdravotnú starostlivosť všetkým zraneným. Dôležité bolo taktiež určiť správne priority ošetrovania a priority odsunu jednotlivých zranených pri takejto špecifickej situácii a súčasne preveriť si schopnosti súčinnosti v spolupráci s ďalšími zúčastnenými zložkami IZS,“ doplnila.

Simulovanej dopravnej nehody sa zúčastnilo 200 osôb, z toho 60 študentov odboru Urgentná zdravotná starostlivosť (UZS) z končiacich ročníkov, 30 študentov špecializačného študijného programu Starostlivosť o kriticky chorých, 26

študentov druhého ročníka odboru UZS v pozícii figurantov, 20 príslušníkov HaZZ a 3 operátori tiesňovej linky z Krajského operačného strediska Záchrannej zdravotnej služby v Prešove.

Organizácia takýchto cvičení je na FZO súčasťou praktickej prípravy budúcich zdravotníckych záchranárov a organizuje sa každoročne pre študentov končiacich ročníkov a študentov špecializačného študijného programu „Starostlivosť o kriticky chorých“ ako súčasť zavŕšenia ich štúdia. „Predchádza

mu dôkladná teoretická a praktická príprava študentov v problematike UHPO v rámci medicínskych katastrof. Študenti si tak zdokonaľujú praktické zručnosti, overujú a precvičujú si svoje organizačné schopnosti a zručnosti pre zvládnutie takýchto udalostí, a to nie len hromadných dopravných nehôd, ale akýchkoľvek mimoriadnych udalostí, kde je výskyt veľkého počtu zranených alebo zasiahnutých osôb, v súčinnosti so zložkami IZS,“ vyzdvihla dekanka FZO Štefánia Andraščíková. Zároveň dodala, že taktické cvičenie s profesionálmi je pre študentov vždy obohatením a veľkou skúsenosťou do ich budúcej profesionálnej praxe.

Akcia bola organizovaná pod záštitou Františka Oľhu, primátora mesta Prešov za aktívnej účasti profesionálnych zložiek Integrovaného záchranného systému SR, v spolupráci s OR HaZZ v Prešove, Dobrovoľným hasičským zborom mesta Prešov, Dobrovoľným hasičským zborom o. z. Chmeľov a Krajským operačným strediskom záchrannej zdravotnej služby v Prešove.

Foto: Veronika MIHALIKOVÁ

FILOZOFICKÚ FAKULTU NAVŠTÍVIL AMERICKÝ FILOZOF SHUSTERMAN

Lukáš MAKKY, Lukáš Arthur ŠVIHURA

Americký autor Estetiky pragmatizmu: Krása a umenie života (1992), Richard Shusterman, v rámci svojho európskeho prednáškového cyklu navštívil aj Filozofickú fakultu Prešovskej univerzity v Prešove. Počas 6. a 7. mája odprezentoval študentom svoj projekt somaestetiky a kontextuálne poukázal na možnosti praktickej filozofie, resp. filozofie prakticky implementovanej do života, ktoré rozvíja už od čias prvého vydania uvedenej knihy.

Jeho aktivity počas návštevy Prešova boli rozdelené do dvoch dní. Dňa 6. mája 2024 od desiatej hodiny prednášal v miestnosti č. 91 na tému Somaesthetics and the Art of Living (Somaestetika a umenie žiť). Počas 7. mája 2024 sa účastníci opäť od desiatej hodiny mohli tešiť na premietanie dokumentárneho filmu a následnú diskusiu k nemu pod názvom Philosophy as a Way of Life — On Camera: Cinematic Encounters with Richard Shusterman (Filozofia ako spôsob života — pred kamerou: filmové stretnutia s Richardom Shustermanom). Premietanie filmu sa konalo v miestnosti č. 94.

Richard Shusterman je filozof, hlásiaci sa k prúdu zvanému pragmatizmus, v ktorom sa zvláštny dôraz

kladie na životnú prax a praktickú aplikovateľnosť teoretického poznania. Vyplýva to už z názvu pragmatizmus, kde grécke slovo pragma znamená skutok alebo čin. V rámci pragmatistického myslenia je Shusterman známy svojím prínosom k filozofickej estetike a vytvorením, definovaním aj rozvíjaním projektu somaestetiky ako telesne orientovanej (somaticky profilovanej) vetvy pragmatizmu.

Somaestetika predstavuje interdisciplinárny výskumný projekt venovaný kritickému štúdiu, skúmaniu a kultivácii ľudského tela (soma) ako nástroja pre prežívanie a zmyslové vnímanie (aisthesis, estetika), či tvorivú sebaštylizáciu človeka. Nejde o protiklad akejkoľvek formy racionalizmu, ale

o systematickú snahu prinavrátiť význam žijúceho, mysliaceho a vnímajúceho tela (soma) do filozofie a estetiky, čím sa zároveň prekonáva tradičný dualizmus tela a duše. Pojem soma totiž zahŕňa jedno aj druhé v nerozlučnom spojení žijúcej ľudskej bytosti. To má zásadný význam pre životnú prax, či už v oblasti každodennosti, umenia, alebo intelektuálnych aktivít. Telo (soma) sa totiž stáva nástrojom ich kultivácie a tie zase formujú kvalitu telesného prežívania.

Počas prvého dňa Shustermanovej návštevy ho oficiálne privítala aj prorektorka pre zahraničie a vonkajšie vzťahy Prešovskej univerzity doc. ThDr. Mária Kardis, PhD. a prodekanka Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity (FF PU) pre

vzdelávanie a marketing, Mgr. Michaela Sepešiová, PhD. V priateľskom rozhovore sa počas tohto stretnutia Shusterman zmienil aj o tom, že stále verí v knihy ako médium filozofického poznania, ale zároveň by sme mali byť otvorení aj iným možnostiam prenosu filozofických myšlienok a estetických skúseností. Práve z toho dôvodu sa rozhodol v Prešove okrem prednášky vystúpiť aj s filmovým médiom, pričom jeho vystúpenia okrem iného dokumentovali jeho filozoficko-umelecké experimenty pri performanciách známych pod názvom Muž v zlatom (Man in Gold).

Richard Shusterman v súčasnosti pôsobí ako eminentný výskumník Dorothy F. Schmidtovej v humanitných vedách na Florida Atlantic University a je zakladateľom a riaditeľom jej Centra pre telo, myseľ a kultúru (Center for Body, Mind, and Culture). Je známy hlavne vďaka publikáciám *Pragmatist Aesthetics: Living Beauty, Rethinking Art* (1992), *Practicing Philosophy:*

Pragmatism and the Philosophical Life (1997), *Body Consciousness: A Philosophy of Mindfulness and Somaesthetics* (2008), *Thinking through the Body: Essays in Somaesthetics* (2012), *Ars Erotica: Sex and Somaesthetics in the Classical Arts of Love* (2021) a i., ale slovenský čitateľ ho pozná najmä vďaka prekladu spomínanej publikácie *Estetika pragmatizmu: Krása a umenie života* (2003/preklad). Tá je paradoxne napriek popularnosti Shustermanových konceptov doposiaľ jedinou jeho knihou v slovenskom jazyku. Táto skutočnosť však neuberá na dôležitosť publikácii, ktorá intenzívne zasiahla slovenskú teoretickú obec, obzvlášť diskurz ohľadom populárneho umenia a jeho možnej/objektívnej kritiky. Záujem o Shustermanovu filozofiu sa preukázateľne potvrdil maximálnym využitím kapacity prednáškovej miestnosti, bohatou diskusiou a záujmom účastníkov aj po skončení prednášky.

Celé dvojdnové podujatie by nebolo možné bez organizačnej

a finančnej podpory. Financovanie bolo zabezpečené vďaka projektu VEGA (č. 1/0065/22) Medzi minulosťou a prítomnosťou estetiky na Slovensku – kritické čítanie a kritické edície v kontextoch historickej pamäti a aktualizácie poznania pod vedením prof. PhDr. Slávky Kopčákovej, PhD.; projektu KEGA (č. 018PU-4/2022) Inovácia výučby humanitných odborov s dôrazom na tvorivé a zážitkové metódy pod vedením doc. Mgr. Evy Kušnírovej, PhD.; SPES: Spoločnosťou pre estetiku na Slovensku a Slovenského filozofického združenia pri Slovenskej akadémii vied. Na organizácii podujatia sa podieľali viacerí členovia Inštitútu estetiky a umeleckej kultúry a Inštitútu filozofie FF PU, bez ktorých príspevia by nebolo možné profesora Shustermana v Prešove privítať a započat tak túto významnú medzinárodnú spoluprácu, ktorá – ako veríme – bude úspešne pokračovať aj naďalej.

Foto: František FRANKO

GEOGRAFIA SPÁJA MLADÝCH I SKÔR NARODENÝCH

Monika IVANOVÁ

O tom, že láska ku geografii stiera vekové rozdiely, sme sa presvedčili na podujatí, ktoré Katedra geografie a aplikovanej geoinformatiky (KGAG) Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove (FHPV PU) pripravila pri príležitosti Dňa Zeme pre mladých nadšencov, žiakov 8. a 9. ročníka ZŠ Švermu 6 v Michalovciach.

Vzbudiť záujem o geografiu nemusí byť také ťažké. Keďže najlepšou školou života je praktická skúsenosť, pedagógovia z KGAG FHPV PU pripravili pre žiakov 8. a 9. ročníka ZŠ J. Švermu 6 v Michalovciach pestrý program. Po úvodnom privítaní vedúcim katedry doc. RNDr. Radoslavom Klamárom, PhD., v laboratóriu Geografických informačných systémov (GIS) a predstavení kolegov, ktorí boli zapojení do priprav akcie ku Dňu Zeme, sa slova ujal pán prodekan RNDr. Štefan Koco, PhD. Ten žiakom ukázal bezpilotnú helikoptéru s lidarom, porozprával im, na akom princípe funguje a aké je jeho praktické využitie.

Po krátkom zoznámení sa s technikou, ktorou disponuje laboratórium GIS, boli žiaci rozdelení do dvoch skupín. Prvú si zobral na starosť pán prodekan, ktorý im ukázal prácu s dronom a prakticky predviedol snímanie krajiny z výšky. Žiakom sa to veľmi páčilo a zaplavili ho hneď množstvom otázok. Po praktickej ukážke práce s dronom a vizualizácii nasnímaných dát v počítači, si žiakov prevzali doktorandky Ing. Janka Vašková a Mgr. Michaela Demková. Tie ich zapojili do riešenia vedomostno-zábavného kvízu.

Najlepší žiaci boli odmenení mapami, notesmi a sladkými odmenami.

Druhej skupine sa zatiaľ venovali RNDr. Monika Ivanová, PhD., a RNDr. Juliana Krokusová, PhD. RNDr. Monika Ivanová, PhD. im vysvetlila princíp práce s GPS a laserovým diaľkomerom, ktoré si žiaci mohli otestovať priamo pred školou. Potom sa presunuli do zasadačky, kde im pani doktorka priblížila prácu s mapou, ukázala, ako sa na mape orientujeme, odčítava nadmorská výška, určujú údolnice a chrbátnice, čo si žiaci aj prakticky vyskúšali. RNDr. Juliana Krokusová, PhD. im vysvetlila spôsob určovania azimutov a nejlepší žiaci si na pamiatku odniesli turistické mapy. Po krátkej prestávke sa skupiny vymenili.

Keďže geografia sa najlepšie učí a vysvetľuje priamo v teréne, ďalšia časť programu bola venovaná prehliadke Jasovskej jaskyne. Tu sa k našej skupine pridali aj dvaja študenti z Francúzska, ktorí sú u nás na stáži v rámci programu ERASMUS+. Žiakom krátil cestu do jaskyne doc. RNDr. Vladimír Čech, PhD. svojím zaujímavým výkladom. V jaskyni si vzal slovo náš dlhoroč-

ný kolega zo Správy slovenských jaskýň v Liptovskom Mikuláši PhDr. Miroslav Kudla, ktorý žiakom porozprával o histórii jaskyne, jej prvom osídlení, vhodnej jaskynnej klíme, ktorá bola využívaná pre liečebné účely, a krasových formách reliéfu. Ukázal im tiež faunu netopierov, ako aj jeden z najstarších slovenských jaskynných nápisov, o ktorom nám neskôr prezradil, že napriek tomu, že sú na ňom popísané historické udalosti, nápis nie je taký starý, ako sa na prvý pohľad zdá, ale ide o falzifikát. Pri východe z jaskyne si žiaci mohli prezrieť kosti medveďa, ktorý si tu kedysi hľadal svoj úkryt.

Láska ku geografii môže spájať mladých, ale i tých skôr narodených. Ak v mladých vzbudíme záujem a túžbu po nových vedomostiach, objavíme cestovateľského ducha, bádateľské schopnosti, možno z nich raz vyrastú budúci učitelia geografie, sprievodcovia alebo sa geografii budú venovať len z čírej zvedavosti. Najlepšie sa geografia učí s batohom na chrbte. To, čo na vlastné oči vidíme, to nám nik nevezme.

Foto: Juliana KROKUSOVÁ

52. ROČNÍK KRAJSKÉHO KOLA GEOGRAFICKEJ OLYMPIÁDY

Monika IVANOVÁ

Katedra geografie a aplikovanej geoinformatiky (KGAG) Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove (FHPV PU) opäť po roku privítala na svojej pôde nadšencov geografie. Stretli sa tu súťažiaci zo stredných škôl Prešovského kraja, aby si zmerali sily s rovesníkmi, načerpali nové vedomosti, zabavili sa a odniesli si veľa pekných zážitkov.

Študenti stredných škôl a osemročných gymnázií sa 19. marca stretli na 52. ročníku krajského kola geografickej olympiády. Tohtoročného krajského kola sa zúčastnilo 65 súťažiacich. 4 súťažili v A kategórii, 4 v B kategórii, 65 súťažiacich v Z kategórii, 1 súťažiaci v kategórii A aj Z a 1 v kategórii B i Z. Kategória A je určená pre študentov, ktorí si zvolili písanie práce a vytvorenie posteru z regionálnej geografie sveta, kategória B pre tých, ktorí písali prácu alebo zhotovili poster na vybranú alebo zvolenú tému z regionálnej geografie Slovenskej republiky. Z kategória je už tradične určená študentom, ktorí si chcú zmerať svoje vedomosti prostredníctvom testu.

Po úvodnom privítaní dekanou FHPV PU prof. MVDr. Jankou Poráčovou, PhD., MBA a vedúcim KGAG doc. RNDr. Radoslavom Klamárom, PhD., sa súťažiaci pustili do riešenia vedomostných testov. Po nich nasledovali povinné obhajoby prác a posterov v kategóriách A a B. Pre súťažiacich Z kategórie a spreádzajúcich pedagógov bol pripravený sprievodný program v podobe prednášok a kvízu.

Výsledky geografickej olympiády hodnotila porota v zložení: RNDr. Monika Ivanová, PhD., Mgr. Patrik Bobák, RNDr. Juliana Krokusová, PhD., Mgr. Anton Fogaš, PhD., RNDr. Vladimír Solár, PhD., Mgr. Janka Michalková, PhD., Mgr. Tomáš Pasternák, PhD., Mgr. Monika Lörincová, Mgr. Katarína Kostilníková a Ing. Jana Vašková.

Víťazom krajského kola kategórie A sa stal Filip Krafčík z Gymnázia Terézie Vansovej v Starej Lubovni, v kategórii B zvíťazil Ladislav Kušnir z Gymnázia Jána Adama Raymana v Prešove. Ladislav Kušnir sa s počtom bodov 107 v tohtoročnom krajskom kole stal aj absolútnym víťazom. V Z kategórii sa na prvom mieste umiestnil Denis Pavlinský z Gymnázia arm. gen. L. Svobodu v Humennom. Prví dvaja súťažiaci v kategóriách A a B a prví 4 v kategórii Z postúpili do celoslovenského kola geografickej olympiády. Náš kraj tak budú reprezentovať aj Vivien Selmani z Gymnázia Leonarda Stöckela v Bardejove, Hana Vantová z Gymnázia Konštantínova v Prešove, Timotej Šoltýs zo Súkromnej

spojenej školy v Poprade, Diana Grivalská z Gymnázia Spišská Stará Ves a Matúš Sedlár z Gymnázia sv. Moniky v Prešove.

O slávnostné vyhodnotenie súťaže a odovzdanie cien najlepším súťažiacim sa postarali pani prodekanka pre vonkajšie vzťahy, rozvoj a hodnotenie kvality doc. Ing. Lenka Bobuľská, PhD. a RNDr. Monika Ivanová, PhD., predsedníčka krajského kola geografickej olympiády pre Prešovský kraj. Napriek tomu, že súťaž je čiastočne financovaná zo štátneho rozpočtu, bez podpory vedenia FHPV PU, našich spoluorganizátorov, pracovníkov ABC CVČ Prešov a našich dlhoročných sponzorov (vedenia FHPV PU, vydavateľstva Dajama a Krajskej organizácie cestovného ruchu Severovýchod Slovenska a spoločnosti Rafting Slovakia) by realizácia tohto podujatia nebola možná. Srdečne ďakujem preto patrí všetkým tým, ktorí sa svojou prácou prispeli k realizácii tohto nádherného podujatia.

Foto: Monika LÖRINCOVÁ

OD ŽIHLAVY AŽ K 3 MILIÓNOM NÁVŠTEVNÍKOV

Tünde DZUROV VARGOVÁ

V rámci projektu GAMA/24/1 „Výskum riadenia cestovného ruchu a analýza kvality poskytovaných služieb cestovného ruchu v krajinách V4“ sa dňa 2. mája 2024 uskutočnila na Fakulte manažmentu, ekonomiky a obchodu (FMEO) online prezentácia realizovaného projektu z Českej republiky pre študentov študijného programu Turizmus, hotelierstvo a kúpeľníctvo v rámci predmetu Tvorba projektov v cestovnom ruchu v 2. roku bakalárskeho stupňa štúdia.

Existenciu možnosti rozvoja cestovného ruchu aj v malej obci predstavili prostredníctvom prezentácie starosta obce Modrá Kovářik a projektová manažérka Polášková. Študentom popísali spôsob riadenia cestovného ruchu v Českej republike na jednotlivých úrovniach od štátnej až po lokálnu a bližšie charakterizovali kroky, ktoré ich viedli k spusteniu projektu odhaľovania klenotov Veľkej Moravy v danej obci. Obaja zdôraznili význam spolupráce s akademickými inštitúciami a odborníkmi z rôznych oblastí, aby zabezpečili úspech projektu a jeho dlhodobú udržateľnosť. Projekt je zameraný na integráciu kultúrneho dedičstva Veľkej Moravy do moderného cestovného ruchu. Cieľom je nielen zachovať a chrániť historické

a kultúrne bohatstvá, ale zároveň ich efektívne využiť na prilákanie a vzdelávanie turistov.

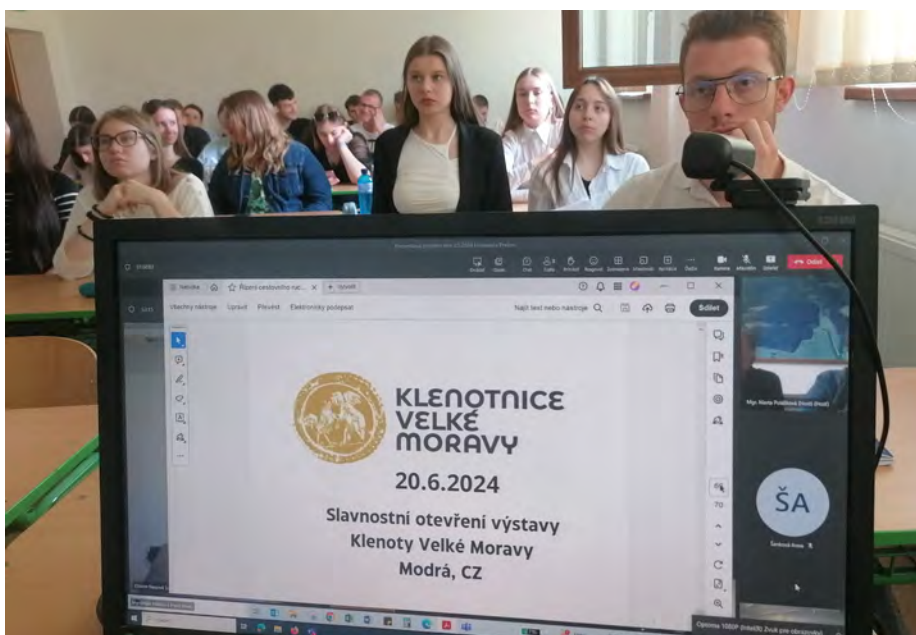
Ide o jedinečný prístup, ktorý spája historickú osvetu s modernými marketingovými a manažérskymi technikami, aby podporil udržateľný rozvoj cestovného ruchu v regióne. Zdôraznené boli kľúčové momenty a významné archeologické nálezy, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou českého kultúrneho dedičstva. Prezentujúci poukázali na to, ako môže byť história efektívne využitá na priťahovanie záujmu medzinárodných návštevníkov. Zdôraznili tiež, že zapojenie mladých ľudí a dobrovoľníkov je kľúčové pre šírenie povedomia o projekte a pre budovanie pozitívneho vzťahu k miestnej histórii. Pán

starosta zdôraznil, že využitie moderných technológií, ako sú virtuálne prehliadky a interaktívne aplikácie, môžu výrazne zlepšiť skúsenosti turistov a zároveň zvýšiť počet návštevníkov danej lokality.

Neoddeliteľnou súčasťou rozvoja cestovného ruchu je primárne dôležitosť spolupráce medzi miestnymi aktérmi, kultúrnymi inštitúciami a organizáciami cestovného ruchu a, samozrejme, domácim obyvateľstvom. Poukázalo sa na to, že partnerstvá sú kľúčové pre vytváranie súdržných a efektívnych stratégií, ktoré podporujú celkový rast sektora cestovného ruchu v obci a regióne. Zdôraznené bolo v závere aj to, že udržateľný cestovný ruch je nie len o ochrane prírody a kultúry, ale aj o vzdelávaní návštevníkov a o vytváraní dlhodobých prínosov pre miestnu komunitu.

Tento projekt a jeho prezentácia jasne ukazujú, ako môže byť kultúrne dedičstvo úspešne integrované do moderného cestovného ruchu, čo prináša nové príležitosti pre danú oblasť a posilňuje jeho postavenie na mapách turistických destinácií v Českej republike. Študenti prezentáciu projektu hodnotili pozitívne a ocenili praktické príklady aplikácie teórie do praxe, čo im poskytlo cenné skúsenosti pre ich budúce profesijné pôsobenie.

Foto: archív autorky

VÝSKUMNÝ PROJEKT UKONČENÝ ZÁVEREČNOU KONFERENCIOU

Zuzana ONDREJČÁKOVÁ

Dlhodobá snaha Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu Prešovskej univerzity v Prešove (FMEO PU) o čo najužšie prepojenie jej vedecko-výskumných aktivít s praxou vyústila do získania zahraničného projektu aplikovaného výskumu BIN02_2021_024, ktorý získal grant z Islandu, Lichtenštajnska a Nórska prostredníctvom Grantov EHP a rozpočtu Slovenskej republiky vo výške viac ako milión eur. Dňa 25. apríla 2024 sa na pôde fakulty uskutočnila záverečná konferencia pri príležitosti jeho úspešnej implementácie.

Dňa 25. apríla 2024 sa na pôde projektového partnera, FMEO PU v Prešove, uskutočnila Záverečná konferencia pri príležitosti ukončenia implementácie zahraničného vedecko-výskumného projektu BIN 02_2021_024 "Aplikovaný výskum pre zlepšenie akustických vlastností mobilných protihlukových bariér a ekologické využitie odpadu vzniknutého pri ich výrobe". Tento projekt získal grant z Islandu, Lichtenštajnska a Nórska prostredníctvom Grantov EHP v celkovej výške 1 197 226 eur a štátny rozpočet SR ho podporil zo svojich prostriedkov vo výške 15 %. Projekt bol implementovaný v spolupráci s hlavným žiadateľom projektu, firmou BAMIDA s. r. o. Vyhlasovateľom výzvy a správca programu Rozvoj obchodu, inovácií a malých a stredných podnikov bola Výskumná agentúra.

Projekt bol zameraný na výskum akustických vlastností mobilných protihlukových bariér a ich zlepšenie a následné využitie odpadov formou upcyclácie. Cieľom projektu bolo zlepšiť prevenciu šírenia hluku a prašných emisií do životného prostredia najmä v stavebníctve, ale aj v iných odvetviach. Ďalším, parciálnym cieľom projektu, bolo odpad, ktorý vznikol pri výrobe akustických bariér, efektívne využiť v obehovom hospodárstve. Z tohto odpadu sme vyrobili plávajúce bariéry (tzv. norné steny), ktoré zachytia a zabránia ďalšiemu šíreniu odpadu vo vodných tokoch a plochách. Zo strednodobého a dlhodobého hľadiska bolo snahou projektového tímu priniesť na trh inovatívny produkt, ktorý dokáže zlepšiť stav životného prostredia a zároveň minimalizovať negatívne dopady na životné prostredie pri jeho výrobe.

Konferencie sa zúčastnili zástupcovia žiadateľa, partnera projektu, zástupcovia regionálnej verejnej správy a samosprávy, zástupcovia významných spolupracovníkov, pedagogickí i administratívni pracovníci fakulty, ako aj odborná a laická verejnosť. Vedenie PU zastupoval prorektor pre stratégiu a marketing prof. Ing. Peter Adamišin, PhD. Konferenciu viedol doc. Ing. Martin Rovňák, PhD., prodekan pre prax, kvalitu a uplatnenie absolventov FMEO a projektový manažér partnera projektu. Zástupcovia žiadateľa i partnera projektu vo svojich príspevkoch zhodnotili priebeh implementácie projektu a dosiahnuté výsledky.

Foto: Martin ROVNÁK

ERASMUS+ NA NEZABUDNUTEĽNEJ KUBE

Lenka GOGOVÁ, Erika KOFRITOVÁ

V akademickom roku 2023/2024 sme využili možnosť medzinárodnej mobility zamestnancov do krajín nepridružených k programu Erasmus+ (mimo EÚ a svet) za účelom školenia (akcia KA 131), a tak sme navštívili Havanu a zamerali sme sa na nadviazanie budúcej spolupráce s Havanskou univerzitou, ktorá patrí medzi celosvetovo uznávané univerzity s ponukou rôznych študijných odborov na 16 fakultách. Univerzita bola založená v roku 1728 Reholou bratov kazateľov a v súčasnosti na nej študuje približne 39 000 študentov a pôsobí 600 pedagógov. Havanská univerzita patrí medzi top 500 univerzít sveta podľa QS World University Rankings.

Kuba je jednou z karibských krajín, ktoré ak raz navštívite, očaria vás svojou kultúrou a zanechajú vo vás neuveriteľné spomienky. Je to krajina kontrastov, kde vás na jednej strane víta exotické miesto s nádhernou prírodou, bielymi piesočnatými plážami a kubánskou salsou, obklopené bohatou kultúrou a históriou, no na strane druhej sa zrazu ocitnete v 60. rokoch minulého storočia na mieste, kde zastal čas.

Prvé dni našej mobility smerovali na Fakultu cudzích jazykov, kde nás spoločne prijali dekanka MSc. Elisa Cabrera Domecq a prodekanka fakulty MSc. Mayelín González Hernández. Priestory fakulty boli veľmi skromné a odzrkadľovali smutnú realitu života väčšiny Kubáncov, ktorá súvisí s nelichotivou ekonomickou situáciou z dôvodu dlhoročného embarga zo strany USA. Samotné semináre a prednášky odborného anglického jazyka študentov ekonómie, na ktoré sme boli pozvané, prebiehali v učebni s nedostačujúcou kapacitou, a tak sa desiatka študentov musela zúčastniť na výučbe z priestorov chodby. Napriek uvedenej skutočnosti nás pozitívne prekvapila jazyková úroveň študentov, ako aj ich obrovský záujem o štúdium

cudzích jazykov a ich viera v lepšiu budúcnosť. Všetci študenti považujú ovládanie dvoch cudzích jazykov za nevyhnutnosť, ktorá im pomôže ľahšie sa zamestnať, a tak zvýšiť svoju životnú úroveň.

Počas ďalších dní sme mali možnosť spoznať univerzitný campus, navštíviť Jazykové centrum (Centro de Lenguas), ktoré pôsobí pri Fakulte cudzích jazykov a zabezpečuje výučbu cudzích jazykov na jednotlivých fakultách, či Fakultu jazykovej prípravy (Facultad Preparatoria de Idiomas) patriacu pod Jazykové centrum. Uvedená inštitúcia poskytuje ročnú jazykovú prípravu študentom, ktorí majú záujem venovať sa štúdiu cudzích jazykov na univerzite. Naša posledná návšteva smerovala do Medzinárodnej školy v Havane (International School of Havana), kde nás prijala riaditeľka strednej školy Crystal Barnes a predstavila nám ich vzdelávací program tzv. IB program (International Baccalaureate), s ktorým sa môžeme stretnúť už aj na Slovensku.

Celý pracovný pobyt v Havane bol prínosom nielen pre náš profesionálny, ale aj osobnostný rozvoj. Vďaka mobilite sme spoznali úžasných ľudí a nadviazali vzťahy pre

ďalšiu spoluprácu v oblasti vzdelávania a výskumu. Havanská univerzita, ako ja Prešovská univerzita ponúkajú širokú škálu možností štúdia cudzích jazykov a disponujú skúsenými pedagógmi z rôznych oblastí. Okrem toho sa obe univerzity aktívne zapájajú do medzinárodných projektov a programov, čo im umožňuje nadväzovať kontakty a spolupracovať s partnerskými inštitúciami z celého sveta.

Je naozaj ťažké si predstaviť, čomu všetkému musia obyvatelia Kuby čeliť v 21. storočí. Bojujú s problémami, akými sú chýbajúce pracovné príležitosti, výrazná miera chudoby, vysoké ceny palív, ale aj nedostatok bežných potravín ako je mlieko, mäso či dokonca chlieb, ktoré obyvatelia často dostávajú na prídel. Prázdne regály v obchodoch, ľudia bez práce či chátrajúce budovy, no na druhej strane skromnosť ľudí vďačných za čas, ktorý sme im venovali a ich obrovská túžba po lepšom živote v nás zanechali zmiešané pocity.

¡Mucha suerte Cuba! (Veľa šťastia Kuba!)

Foto: archív autoriek

ERASMUS MOBILITA NA UNIVERSITY OF GLASGOW

Annamária KÓNYOVÁ

V rámci mobilitného programu Erasmus svet navštívil v dňoch 10. – 16. mája 2024 Univerzitu v Glasgowe rektor Prešovskej univerzity v Prešove (PU) Dr. H. c. prof. PhDr. Peter Kónya, PhD. s riaditeľkou Centra jazykov a kultúr národnostných menšín PU a Inštitútu histórie Filozofickej fakulty PU doc. Mgr. Annamáriou Kónyovou, PhD. Týždenný Erasmus pobyt sa niesol v znamení mnohých zaujímavých stretnutí a pracovných porád.

Glasgow je tretím najväčším mestom Veľkej Británie a zároveň najväčším mestom Škótska. Oproti históriou nabitému Edinburghu je Glasgow najmä dynamickým, priemyselným a moderným centrom krajiny, kde sídlia štyri univerzity. Najväčšou z nich je University of Glasgow, ktorá patrí do prvej stovky najlepších univerzít na svete. Univerzita tvorená nádhernými historickými budovami, moderným kampusom a špičkovou laboratórnou výskumnou infraštruktúrou poskytuje širokú paletu študijných programov v humanitných, spoločenských, prírodovedných, technických či medicínskych odboch.

Prvé stretnutie v rámci našej mobility na tejto univerzite bolo s prof. Lornou M. Hughes, dekanou pre udržiavanie medzinárodných kontaktov s Európou, ktorá nás previedla najnovším výskumným centrom univerzity vybavenou modernou laboratórnou a výskumnou infraštruktúrou. Potom nasledovala prehliadka univerzitnej knižnice a študijného centra pre univerzitných študentov.

Nasledoval pracovný obed s riaditeľom a prorektorom (Principal and vice-rector) University of Glasgow prof. sirom Antonom Muscatellim a prorektorkou pre zahraničné vzťahy prof. Rachel Sandison. Z rozhovoru vyplynul škótsky záujem o posilnenie medzinárodnej spolupráce v strednej a východnej Európe, čo vyplynulo z dôsledkov brexitu, kedy sa prerušili tradičné kontakty a formy akademickej spolupráce.

Aj škótsky vysokoškolský systém prechádza obdobím transformácie a vytváraním nových schém pre nadväzovanie medzinárodnej spolupráce. Samozrejme, okrem rozvíjania spolupráce vo výskume je ďalší pilier pre vzájomnú spoluprácu spätý s výmennými študijnými pobytmi, ktorých základným východiskom zo strany Prešovskej univerzity musia byť študijné programy poskytované v anglickom jazyku.

Študentom a pedagógom glasgowskej univerzity bola Prešovská univerzita predstavená v rámci prednášky na pracovisku Central and East Europe-

an Studies, ktoré je súčasťou School of Social and Political Sciences. Osobou, ktorá nás sprevádzala počas celého pobytu bol dr. Shamil Khairov, lektor ruského jazyka na University of Glasgow. Okrem univerzity nám ukázal mnohé historické pamätihodnosti Glasgowa (Kellvingrove Art and Museum Gallery, Katedrála sv. Munga, George Square, The Necropolis atď.), ale aj blízkeho okolia, akým je napríklad najväčšie škótske jazero Loch Lomond alebo zachovalá zrúcanina hradu Dumbarton rock, za čo mu patrí naša veľká vďaka.

Škótsko je krásna krajina s mnohými historickými pamiatkami a nádhernou prírodou, čo týždenný pobyt dokáže obsiahnuť iba v obmedzenej miere. Na strane druhej aj za ten krátky čas sa podarilo vidieť a zažiť mnoho, a čo je najpodstatnejšie, uskutočniť pracovné stretnutia vo veľmi príjemnej atmosfére, ktoré boli milým prekvapením ohľadom záujmu o spoluprácu s našou univerzitou.

Foto: archív autorky

ZO SICÍLIE DO BRAZÍLIE

Daniela GRULOVÁ

V septembri 2023 som sa zúčastnila spolu s dvoma kolegami na odbornom sympóziu ISEO 2023 na Sicílii v mestečku Milazzo. Formou prednášky boli odprezentované naše výsledky výskumu esenciálnych olejov ako potenciálny eko-herbicíd alebo eko-pesticíd. Po mojej prednáške ma oslovili dvaja páni. Z diskusie vysvitlo, že sú z Brazílie. A tu začína nový príbeh...

Práca vysokoškolského učiteľa a zároveň aj vedca si vyžaduje občasné vycestovanie. Cestujeme prezentovať svoju prácu, ako aj naberať nové skúsenosti. V septembri 2023 som sa zúčastnila spolu s dvoma kolegami na odbornom sympóziu ISEO 2023 na Sicílii v mestečku Milazzo. Sympóziu bolo zamerané na zdieľanie najnovšieho výskumu v oblasti esenciálnych olejov v rôznych oblastiach. Po dlhšom čase som sa odhodlala odprezentovať naše vedecké výsledky formou prednášky. V rámci výskumu testujeme esenciálne oleje z rôznych aromatických, liečivých, ale aj invázných rastlín ako potenciálny eko-herbicíd alebo eko-pesticíd. Moja prednáška zaujala a po mojej prednáške ma oslovili dvaja páni. Z diskusie vysvitlo, že sú z Brazílie, zástupcovia firmy, ktorá vyrába hnojivá pre poľnohospodárov a chystajú sa rozšíriť svoje portfólio aj o eko-herbicídy. Výsledky, ktoré som prezentovala ich veľmi zaujali a zvyšné dni na konferencii sme niekoľkokrát debatovali o potenciálnej spolupráci.

Avšak, Brazília je predsa na inom kontinente, iná klíma, iný ekosystém,

a tá vzdialenosť. Moje predstavy zostali dosť skeptické. Kontakt so zástupcami firmy sa neprerušil ani po skončení sympózia a ešte niekoľkokrát ma kontaktovali ohľadom nejakých informácií. V rámci komunikácie ma pozvali k nim na návštevu. Riešili sme, ako si takúto cestu zafinancovať, aby obidve strany boli spokojné. A jedno riešenie sa našlo. ERASMUS+ spustil v tom čase nový typ mobility, a to SVET. Táto mobilita je zameraná na mobilitu mimo EÚ za účelom staff mobility, ale aj učiteľskej mobility. Po dohode s firmou som si podala prihlášku s kompletným plánom môjho krátkeho pobytu v Brazílii. A plán vyšiel dokonale.

Posledný aprílový týždeň 2024 som strávila v štáte Sao Paulo v Brazílii. Moja cesta začala v mestečku Jaboticabal, kde sídli firma Agrocencias Santa Clara. Vo firme ma vrelo privítali. Ukázalo sa, že firma je veľmi veľká. Má vybudovanú modernú základňu pre R&D. Moderné laboratória a kopec mladých vzdelaných ľudí. Dôležitý moment bola konferencia, ktorej sa zúčastnili šéfovia jednotlivých oddelení, predstavili

svoju prácu, ja som predstavila svoju a začal sa brainstorming. Niekoľko hodín sme debatovali, ako by sme mohli prepojiť naše poznatky a ich skúsenosti v tvorbe ekologického produktu založeného na prírodných fytochemikáliách. Bolo to neuveriteľné, pre mňa fascinujúce a zároveň veľmi poučné.

Nasledujúce dni som navštívila jednotlivé oddelenia a laboratória aj v iných blízkyh mestečkách (Botucatu a Campinas), kde som sa celkom podrobne oboznámila s ich portfóliom. Za top v rámci návštevy tejto firmy považujem návštevu farmy na destiláciu esenciálnych olejov. Rodinná farma uprostred rozľahlých lánov cukrovej trstiny. Pestujú niekoľko druhov aromatických rastlín, z ktorých destilujú esenciálny olej. Ten následne predávajú na rôzne účely – kozmetika, farmácia, ale aj agropríemysel. V rámci návštevy sme rozoberali ďalšie možnosti spolupráce, ako aj odovzdávanie čiastočných informácií k vlastným know-how. Opäť veľmi zaujímavá skúsenosť.

Fascinovalo ma, ako premyslená a organizovaná bola moja stáž. Všetko, čo sme rozoberali, miesta, ktoré sme navštívili fantasticky zapadali ako puzzle. Jedno nadväzovalo na druhé a každý deň sa mi odokryla časť obrazu predstavy spolupráce šéfa firmy.

A výsledok? Dohodli sme sa na základnom testovaní ich esenciálnych olejov našimi metódami. Laboratórnym testovaním získame základné informácie, ktoré rastlinné druhy by mohli byť v budúcnosti použité na vytvorenie konkrétneho produktu, použiteľného či už ako ekologické hnojivo, alebo ako ekologický herbicíd či pesticíd. Verím, že toto je len začiatok a fungujúca spolupráca sa raz pretaví do veľkého projektu. A za to všetko môžem byť vďačná možnostiam ERASMUS +. **ĎAKUJEM!**

Foto: archív autorky

CHARITATÍVNY KOLÁČIK

Michaela SKYBA

Dňa 2. mája 2024 sa vo vestibule Prešovskej univerzity (PU) v Prešove uskutočnilo podujatie s názvom Charitatívny koláčik. Hlavným organizátorom bol Inštitút edukológie a sociálnej práce (IESP), ktorý dlhodobo a systematicky vytvára podmienky pre dobrovoľnícke a service learningové aktivity.

V snahe účinnej a komplexnej prípravy študentov a študentiek pre prax, IESP využíva v pregraduálnej príprave inovatívne metódy podporujúce reflexiu a citlivosť voči reálnym potrebám komunity. Súčasne vytvára príležitosti pre rozvíjanie a šírenie myšlienky dobrovoľníctva. Zvlášť v spojitosti so sociálnou prácou totiž v spoločnosti rezonuje potreba príklonu k využívaniu prístupov, ktoré povedú k podpore komunit. Očakávaná je transformačná úloha sociálnych pracovníkov, ktorí sú vnímaní ako agenti zmeny podporujúci nielen rozvoj, ale aj udržateľnosť komunit v kontexte zlepšovania ich sociálneho fungovania.

V tomto ohľade sú vítané komunitné iniciatívy zamerané na inovácie, vyvážený rozvoj, inklúziu a spoločné riešenie problémov. Ku konkrétnym príkladom realizovaných projektov patria tradičné podujatia inštitútu, ako je Trh dobrovoľníckych príležitostí, Mikulášsky koláčik, zbierky pre vybrané cieľové skupiny a organizácie (napr. Zbierka šatstva a prevencia násilia páchaného na ženách a deťoch, Zbierka šatstva pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia, Zbierka pre deti v núdzi a i.), ale aj ďalšie projekty našich študentov a študentiek (napr. Farebná tehlička, Deň otvorených dverí, Zábavné poobedie, Zlepšovaním potrieb k lepšiemu životu, Veselá krížovka a i.). Tento pestrý zoznam dobrovoľníckych a service learningových aktivít bol obohatený v podobe nedávno realizovaného podujatia. Študentky sociálnej práce v rámci predmetu Dobrovoľnícka prax, pod vedením doc. Mgr. Michaely Skyba, PhD., realizovali dobrovoľnícku

činnosť formou pečenia koláčikov. Cieľom podujatia bola pomoc ľuďom v núdzi prostredníctvom finančného príspevku z ich predaja. S potešením konštatujeme, že študentky Soňa Gabriela Marcinová, Barbora Lažíková, Anna Sovičová a Michaela Ivančáková vyzbierali sumu 124,18 €, ktorú Inštitút edukológie a sociálnej práce Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity (FF PU) venoval Grécko-katolíckej charite v Prešove.

IESP bude naďalej pokračovať v úsilí obohacovania výučby o praxeologický rozmer prispievajúci k úspešnej realizácii jednotlivých projektov a zážitkových aktivít podporujúcich občiansku zodpovednosť a záujem o sociálne problémy. Ďakujeme všetkým, ktorí participovali na projekte a vďaka ktorým bolo umožnené pomôcť ľuďom v núdzi. Osobitne ďakujeme dekanke FF PU, prof. PhDr. Beáte Balogovej, PhD., MBA, za záštitu, pomoc a podporu pri organizácii tohto významného podujatia, o ktorého prospešnosti svedčia nasledujúce slová prijímateľa služieb našich študentiek. Sú zároveň plnohodnotným ocenením potreby realizovania dobrovoľníckych aktivít: „Každá dobrovoľnícka činnosť predstavuje obetovanie vlastného času, energie a úsilia, čo nie je v súčasnej dobe ľahké ani samozrejmé. Preto si veľmi vážime iniciatívu študentiek prispieť k dobrej veci a pomôcť charite.“

Foto: archív IESP

MEETING ŠTUDENTOV OŠETROVATEĽSTVA

Terézia FERTAĽOVÁ, Lívia HADAŠOVÁ

Katedra ošetrovateľstva Fakulty zdravotníckych odborov (FZO) usporiadala 2. mája 2024 pri príležitosti Medzinárodného dňa sestier v priestoroch Filozofickej fakulty druhý ročník podujatia „Meeting študentov ošetrovateľstva“ s cieľom podporiť atraktivitu profesie sestry a spojiť študentov profesionálne a ľudsky. Uvedeného podujatia sa zúčastnilo 170 študentov spolu s významnými hosťami a pedagógmi katedry. Podujatie malo pozitívny ohlas u študentov aj pedagógov, ide o tradíciu, ktorá výrazne podporuje budovanie organizačnej kultúry našej vzdelávacej inštitúcie, ale aj podporu prestíže povolania sestry.

Slávnostné podujatie otvorila a moderovala vedúca Katedry ošetrovateľstva PhDr. Terézia Fertaľová, PhD. Program stretnutia bol veľmi zaujímavý. Významní hostia podujatia zdieľali svoje skúsenosti z profesionálnych začiatkov povolania sestry, vyzdvihli významný prínos pedagógov a podporili študentov pri ich úspešnom profesionálnom štarte, zdôraznili uplatnenie v praxi, náročnosť profesie, ale aj krásy povolania sestry a možnosti kariérneho rastu.

S príhovorom vystúpila garantka študijného programu v odbore Ošetrovateľstvo PhDr. Terézia

Fertaľová, PhD. ktorá študentom predstavila svoju profesionálnu kariéru a životný príbeh. Spomenula osobnosti, ktoré ju v živote inšpirovali a prezradila svoje motívy k voľbe povolania sestry.

Stretnutie svojou prítomnosťou poctila a študentom sa prihovorela prezidentka Slovenskej komory sestier a pôrodných asistentiek Mgr. Iveta Lazorová, PhD., MPH., dipl. p. a. Počas svojho vystúpenia vyjadrila uznanie Fakulte zdravotníckych odborov za nadobudnuté vzdelanie, vyzdvihla fakultu ako svoju Alma mater, vyjadrila uznanie za dobre pripravených študentov pre prax.

Pozvanie na slávnostné podujatie prijala aj sestra Prešovského samosprávneho kraja doc. PhDr. Tatiana Hrindová, PhD., ktorá vyzdvihla profesionálnu spoluprácu s Fakultou zdravotníckych odborov. Študentov ďalej informovala o aktivitách Prešovského samosprávneho kraja. Študentom sa prihovorela aj námestníčka pre ošetrovateľskú starostlivosť z Fakultnej nemocnice s poliklinikou J. A. Reimana v Prešove PhDr. Jana Jurašková, MBA, MPH, ktorá sa na študentov obrátila s prosbou, aby zo Slovenska neodchádzali a podporili starostlivosť o pacientov v slovenských nemocniciach. V príhovore spomenula aj výstavbu novej nemocnice Ministerstva obrany.

Za vedenie fakulty sa študentom prihovorela doc. Mgr. Elena Gurková, PhD., univ. prof., prodekan pre vonkajšie vzťahy, rozvoj a marketing. Vo svojom príhovore zdôraznila, že prestíž a uznanie povolania sestry nezabezpečí len naliehavá potreba spoločnosti a dopyt po sestrách, ale v prvom rade budovanie profesionality povolania prostredníctvom aktívneho a zodpovedného prístupu k vzdelaniu a k odboru.

Prvý oficiálny blok programu ukončila svojou prezentáciou "Ošetrovatelstvo 21. storočia" PhDr. Silvia Pástorová, MPH., ktorá predstavila najmodernejšie procesy v spoločnosti Fresenius Medical care, konkrétne využitie digitalizácie v procese poskytovanej starostlivosti.

V ďalšom bloku programu vystúpili pred auditóriom študenti, ktorí nadobudli profesijné skúsenosti a nezabudnuteľné životné zážitky na odborných národných súťažiach a zahraničných stážach v rámci programu ERASMUS+. Študentka 3. ročníka, Štefánia Orlovská, absolútna víťazka prestížnej odbornej súťaže, s nadšením prezentovala svoje skúsenosti. Študentka 2. ročníka, Terézia Fertalová, vycestovala do Írska získať nové kontakty, nadobudnúť neoceniteľné praktické skúsenosti a upevniť si odborné poznatky.

Študentky 2. ročníka, Anastázia Shramková a Celia Sofia Antalová, sa podelili so svojimi skúsenosťami z Medzinárodnej súťaže MedGames, ktorú organizuje Jesseniova lekárska fakulta v Martine, a Letného kempu pre medikov a sestry, ktorý spolu so súťažou Florence roka organizuje Svet zdravia. Zdôraznili, že účasť v tejto súťaži bola pre nich veľkou nezabudnuteľnou a neoceniteľnou skúsenosťou, na ktorú boli veľmi dobre pripravené vďaka svojim učiteľom odborných predmetov.

Vysoko vyzdvihli prácu učiteľov v teoretickej aj praktickej rovine, najmä vysoko odborný profesionálny a ľudský prístup. Povzbudzovali svojich kolegov/študentov, aby vyšli zo svojej komfortnej zóny, mali ambíciu pracovať na sebe a dokázať niečo viac, čo prinesie úspech a uznanie nielen jednotlivcovi, ktorý sa snaží, ale i prospech celej spoločnosti, ktorej sme súčasťou.

Študentom sa prihovorela aj úspešná absolventka Mgr. Zuzana Tilická, MPH, ktorá pracuje ako setra špecialistka na operačnej sále v najmodernejšej slovenskej nemocnici Penta Hospitals Bory. Vo svojej prezentácii predstavila svoj kariérny postup a pracovné uplatnenie v odbore robotická chirurgia.

V závere podujatia vystúpil predseda študentskej rady FZO Adam Kopilec, v príhovore študentov podporil v štúdiu i mimoškolských aktivitách, zaželel všetkým úspešné ukončenie štúdia. Organizátorka podujatia, Mgr. Zuzana Tilická, MPH, opätovne potvrdila, že cieľom meetingu bolo spojiť študentov ošetrovatelstva profesionálne a ľudsky, podporiť a povzbudiť študentov v príprave na povolanie, prebudiť v nich záujem profesionálne rásť a pracovať na sebe, čo v konečnom dôsledku má dopad na kvalitu poskytovanej zdravotnej starostlivosti i dobré meno fakulty.

Foto: František FRANKO

AKTIVITY KTHM PODPORENÉ PROJEKTOM KEGA

Anna ŠENKOVÁ, Kristína ŠAMBRONSKÁ

V rámci projektu KEGA 005PU-4/2022 „Inovácia študijného programu Turizmus, hotelierstvo a kúpeľníctvo (THK) v prvom stupni štúdia v študijnom odbore Ekonómia a manažment“ riešeného na Katedre turizmu a hotelového manažmentu (KTHM) Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu FMEO, bolo v letnom semestri akademického roka 2023/2024 realizovaných viacero zaujímavých aktivít.

Uvedené aktivity podporili nielen edukačný proces, zamerali sa na prepojenie teórie a praxe študentov študijného programu, ale rozšírili obzory aj pedagógom a umožnili im získať nové osobné kontakty, ktoré prinesú ďalšiu spoluprácu v budúcnosti.

Dňa 26. marca 2024 nás navštívili zástupcovia Oblastnej organizácie cestovného ruchu (OOCR) Severný Spiš Pieniny, a to jej výkonný riaditeľ Mgr. Jakub Ondrej a pracovníčka

marketingu Mgr. Miroslava Vnenčáková. V rámci prednášky pre študentov študijného programu THK predstavili región plný zážitkov, histórie, tradícií s najčistejším vzduchom na Slovensku, množstvom minerálnych prameňov, dvomi kúpeľnými miestami a magickou prírodou. Kraj Goralov, Rusínov, Nemcov a Slovákov.

Hrad Lubovňa, Cypriánov Červený Kláštor, expozícia tradičných remesiel a liehovarníctva „Nestville

Park“ v Hniezdnom, ale aj Salaš u Franka, hora Zvir v Litmanovej, to sú len tie najväčšie lákadlá regiónu na severe Slovenska, ktorý sa právom stáva vyhľadávanou turistickou destináciou stvorenou na relax a oddych. Spolupráca KTHM s OOCR Severný Spiš Pieniny bude aktívne pokračovať aj v budúcnosti, a to tak v oblasti pedagogickej (riešenie záverečných prác študentov), ako aj vedecko-výskumnej (príprava vedeckej monografie).

Ing. Marcel Tribus, riaditeľ Kultúrneho a turistického centra Bardejov (KTC), ktoré v súčasnosti spravuje aj Poľsko-slovenský dom, nás navštívil 16. apríla 2024. Prínosom odbornej prednášky bol aj pohľad na tvorbu turistických produktov, ich realizáciu a udržateľnosť, ako aj propagácia regiónu z pohľadu člena OOCR Šariš Bardejov, ktorým KTC je. Práve Poľsko-slovenský dom vznikol ako podpora cezhraničnej spolupráce a realizácie spoločných poľsko-slovenských projektov, s cieľom zachovania a udržania miestnej identity prírodného a kultúrneho dedičstva a zvýšenia sociálno-ekonomického rozvoja turizmu v danej oblasti.

Riaditeľ Tribus predstavil študentom aj ďalšie projekty a aktivity v rámci jeho portfólia. Išlo nielen o tvorbu turistických produktov s podčiarknutím potreby ich diferenciacie pre rôzne segmenty, ale zdôraznil nevyhnutnosť atraktivity, zážitku v rámci tvorby produktu. Študenti si mali možnosť pozrieť aj propagačné materiály, tlačенých sprievodcov vydaných na prezentáciu Bardejova a jeho okolia, ako aj články v rôznych periodikách, kde pán Tribus zdôraznil účelovo vložené veci, ktorými chceli upútať potenciálneho návštevníka. Zmienil sa aj o sprievodcovskej činnosti, jej význame a prínose pre mesto a okolie. Študenti diskutovali a zaujímali sa o organizáciu destinačného manažmentu na poľskej strane a spoločnej tvorbe turistických produktov. Pán Tribus odovzdal časť svojej dynamiky a energie študentom, ktorí videli, že keď sa robí turizmus s láskou a zánietením, aj ťažšie prekážky sa dajú zvládnuť.

Ďalšia aktivita, ktorá bola realizovaná v rámci projektu KEGA, bola účasť členiek Katedry turizmu a hotelového manažmentu, doc. Ing. Kristíny Šambronskej, PhD. a Mgr. Tünde Dzurov Vargovej, PhD. na Jarnom zasadnutí členov Slovenskej asociácie cestovných kancelárií a cestovných agentúr (SACKA), ktoré sa konalo 24. – 26. apríla 2024 v Bardejovských Kúpeľoch. FMEO

je pridruženým členom SACKA od roku 2015. Informácie získané na zasadnutiach SACKA sú pravidelne začleňované čo najskôr do edukačného procesu v rámci vhodných predmetov, s akcentom na Sprievodcovské služby v cestovnom ruchu (kde je zahrnutá aj problematika cestovných kancelárií a cestovných agentúr).

Rovnako sa na súčasnom zasadnutí riešili aktuálne problémy (nástupné miesta v incomingu), novinky (DPH) a ponuky (registrácia značky) na trhu cestovných kancelárií a cestovných agentúr. Na zasadnutiach SACKA boli vždy udržiavané a nadviazané nové osobné kontakty, čo sa aj teraz prejavilo v ponuke praxí pre študentov zo strany zástupcov cestovných kancelárií a cestovných agentúr. K ďalším benefitom členstva v SACKA pre FMEO patrí realizovanie odborných prednášok vedením SACKA, ale aj pomoc pri zbere údajov potrebných v rámci vedeckých výskumov, ako aj pre potreby bakalárskych a diplomových prác.

Vďaka podpore projektu KEGA sme mohli zorganizovať už tretiu exkurziu pre študentov študijného programu Turizmus, hotelierstvo a kúpeľníctvo. Dňa 22. apríla 2024 sme sa teda najskôr vybrali do Tatranskej Lomnice, aby sme navštívili „Prvú dámu Tatier“, a to hotel LOMNICA****, ktorý stojí na svojom mieste už dlhých 128 rokov. Vďaka ústretovosti súčasných majiteľov a po dohode podmienok exkurzie s pani Ing. Ingrid Pastorkovou, HR manažérkou rodinnej firmy ZAR, sme mali možnosť vidieť tento znovuzrodený klenot Tatier. Priestory hotela mali počas celej doby rôzne využitie. Hotel hostil významné osobnosti spoločenského a kultúrneho života, v minulosti najmä vysokých štátnych úradníkov Rakúsko-uhorskej monarchie, šľachtu, umelcov, ale aj klientov prvých klimatických kúpeľov vo Vysokých Tatrách. Zažil slávu, ale aj pády. O tom všetkom sme sa mohli dozvedieť vďaka unikátnemu dokumentárnemu filmu, ktorý sme si

pozreli v kongresovej sále hotela pri čaji, výbornej káve, koláčiku a chuťovkách. Takéto privítanie školských exkurzií sa len tak nevidí. Nasledovala prehliadka všetkých priestorov hotela s poverenými zamestnancami, ktorí sa nám ukázkovo venovali. Ďakujeme, prvá dáma Tatier, určite sa vrátíme, či už ako praktikanti, štážisti, budúci zamestnanci, alebo hostia.

Počas exkurzie v hoteli sa vonku vystriedali všetky druhy jarného počasia – dážď, sneh, vietor, ale na ceste z Tatranskej Lomnice do Starej Ľubovne nám zasvietilo slniečko. To preto, aby sme už z diaľky videli cieľ našej ďalšej cesty, majestátny hrad Ľubovňa. V minulosti sa preslávil stretnutiami korunovaných hláv, ukrývaním poľských korunovačných klenotov a väznením Mórica Beňovského, šľachtica, cestovateľa a kráľa Madagaskaru.

Dnes patrí Ľubovniansky hrad k najnavštevovanejším hradom v Prešovskom kraji s počtom návštevníkov takmer 200 000 ročne. Ponúka pútavé expozície, počas sezóny rôzne podujatia atraktívne pre všetky vekové kategórie, ako napríklad hradné slávnosti, rôzne koncerty, divadelné predstavenia, ukážky typických stredovekých remesiel a gazdovského dvora.

Hrad a skanzen pod ním, ako jeden z mála na Slovensku, poskytuje prehliadku aj pre nevidiacich či nepočujúcich návštevníkov. O tom všetkom nám porozprával pán Marián Čížinský, správca hradu. Jeho výklad nabitý informáciami, podaný s humorom a oduševnene, bol pre študentov vynikajúcou ukážkou práce turistického sprievodcu. Po troch hodinách strávených v luxusnom hoteli a po ďalších troch hodinách na stredovekom hrade, sme sa vrátili do Prešova síce unavení, ale bohatší o nové informácie a stretnutia s ľuďmi, ktorí svoju náročnú prácu vykonávajú zodpovedne a profesionálne.

Foto: archív autoriek

KONFERENCIA ZAMERANÁ NA RUSKO-UKRAJINSKÝ KONFLIKT

Michal HOSPODÁR

Na Gréckokatolíckej teologickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove (GTF PU) sa 4. apríla 2024 konala vedecká konferencia s názvom: Politický dialóg so zameraním na medzinárodné a bezpečnostné otázky po ruskej agresii na Ukrajinu. Na konferencii s medzinárodnou účasťou sa hľadali príčiny vzniku konfliktu i možné scenáre jeho riešenia. Podujatie poctili svojím vystúpením bývalý slovenský premiér Mikuláš Dzurinda a europoslankyňa Miriam Lexmann.

Podujatie otvoril a moderátorsky viedol doc. ThDr. Michal Hospodár, PhD. z Katedry systematickej teológie GTF PU. V príhovore naznačil cieľ konferencie a pomenoval agresora i obeť vojny. V pozdravnom bloku vystúpil Najosv. vладыka Jonáš, prešovský arcibiskup a metropolita, ktorý ostatných dvadsať rokov prežil na západnej Ukrajine. Podľa jeho slov sa vojna skončí, ak posledný ruský vojak odíde z územia Ukrajiny.

Vzácných hostí pozdravil dekan GTF doc. ThDr. Peter Tirpák, PhD., ktorý vyzdvihol hodnotu kultivovaného dialógu pri zmierení protistrán nového konfliktu. Predseda Prešovského samosprávneho kraja PaedDr. Milan Majerský, PhD. poukázal na potrebu konkrétnych skutkov pri znižovaní utrpenia nevinných ľudí. Pozdravné slovo biskupa – ordinára

Ozbrojených síl Slovenskej republiky Mons. Františka Rábeka tlmočil nadporučík Ladislav Jeremiáš, starší kaplán ordinariátu. Zhromaždenie pozdravil a výber aktuálnej témy podujatia ocenil prof. ThDr. PaedDr. Ing. Gabriel Paľa, PhD. z vedenia Prešovskej univerzity.

V bloku prednášok si účastníci vypočuli Ing. Mikuláša Dzurindu, prezidenta Centra Wilfrieda Martensa pre európske štúdie a člena Medzinárodnej pracovnej skupiny pre novú bezpečnostnú architektúru Európy. Analytický pohľad na vznik vojny doplnil prednášajúci geopolitickými dôsledkami plynúcimi z konfliktu. Zaoberal sa aj bezpečnostnými garanciami Európy a predniesol aj vlastný návrh vybudovania európskej armády. Svoje vystúpenie obohatil osobnými zážitkami zo stretnutí s čelnými politikmi Európy i USA.

V ďalšej prednáške definovala Miriam Lexmann politiku ako službu človeku. Ako poslankyňa europarlamentu upozornila na častý príklon tejto inštitúcie ku kultúrno-etickým otázkam, ktoré sú však v kompetencii národných vlád a parlamentov. „Mali by sme byť v Európskej únii principiálni,“ vyhlásila.

Smutné štatistiky ohľadom zabitých, nezvestných či deportovaných detí i dospelých predniesol Ing. Eduard Buraš, ambasádor Zakarpatska na Slovensku a odborný poradca slovenského komisára pre deti. V prednáške naznačil doterajšiu charitatívnu pomoc, ale i šance na rozvoj regiónu východného Slovenska pri povojnovej obnove Ukrajiny. S praktickými skúsenosťami so sprevádzaním vojakov na bojisku sa podelil Ivan Huňa, kaplán Ozbrojených síl Ukrajiny. V poslednej prednáške doc. ThDr. Michal Hospodár, PhD. poukázal na biblické paralely spravodlivosti a pokoja. Z dokumentov Magistéria vyzdvihol tézu: Opus iustitiae pax, čiže mier je dielom spravodlivosti.

Podujatie bolo sprevádzané veľkým záujmom zo strany študentov fakulty i širšej verejnosti. Na celom programe sa zúčastnila aj prorektorka PU doc. ThDr. Mária Kardis, PhD. Diskusia so zaujímavými hosťami priniesla nové pohľady na bezpečnostnú situáciu v Európe, ktorá po vyše siedmich desaťročiach čelí novej situácii. V duchu Svetlého paschálneho týždňa vyjadril organizátor doc. ThDr. Michal Hospodár, PhD. nádej na odvalenie symbolického kameňa z hrobu, aby mohol aj ukrajinský ľud počuť Kristov veľkonočný pozdrav: Pokoj vám!

Foto: Michal STULÁK

NÁVŠTEVA PROFESORKY OTTO NA INŠTITÚTE PSYCHOLÓGIE

Jaroslava BABJÁKOVÁ

V polovici marca 2024 navštívila na niekoľko dní Inštitút psychológie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove (FF PU) prof. Kathleen Otto z Philipps-Universität Marburg v Nemecku.

Kathleen Otto je významnou odborníčkou v oblasti pracovnej a organizačnej psychológie a venuje sa aj prepájaniu tém práce a rodiny, ako aj ďalším témam, medzi ktoré patrí napr. kariéra či spravodlivosť.

Krátky výskumný pobyt profesorky Kathleen Otto nadväzoval na výskumnú spoluprácu s doktorkou Jaroslavou Babjákovou, ktorá absolvovala počas leta 2022 výskumný pobyt pod vedením prof. Otto na Philipps-Universität Marburg v Nemecku. Pokračujúca spolupráca profesorky Otto a doktorky Babjákovvej viedla k návšteve prof. Otto na našej univerzite. Obe spolupracujú na témach pracovného a rodinného života, neistoty, ka-

riéry či spravodlivosti. Výskumný pobyt poskytol priestor na osobnú diskusiu o tejto výskumnej spolupráci.

Počas jej návštevy na Prešovskej univerzite bolo realizované stretnutie prof. Otto s členmi Inštitútu psychológie FF PU a jej prednáška pre študentov. Obe prebiehali v anglickom jazyku s následnou diskusiou tiež v anglickom jazyku.

V stredu 13. marca sa konalo stretnutie členov Inštitútu psychológie s prof. Otto, ktorá na ňom prezentovala výsledky svojho výskumu na tému „Are people with mental illness worse off at

work than those without, and if so, why?“.

Vo štvrtok 14. marca mala prof. Otto prednášku pre študentov, počas ktorej prezentovala výsledky svojho výskumu na tému „Crosscutting Effects of Parental Working Conditions on Child Health and Functioning“. Po prednáške, ktorá sa tešila početnej návšteve poslucháčov, mali študenti mnoho otázok ohľadom prezentovaného výskumu. Veríme, že táto návšteva prof. Otto bola obohatením.

Foto: archív autorky

FAKULTA ŠPORTU OTVORENÁ NOVÝM VÝZVAM

Beáta RUŽBARSKÁ

V súlade s poslaním univerzity, je poslaním Fakulty športu predovšetkým poskytovanie vysokoškolského vzdelania telovýchovného zamerania pre učiteľov, trénerov, metodikov a odborníkov v oblasti telesnej výchovy a športu, ktoré vychádza z najnovších poznatkov vedy, vlastného výskumu a príkladov dobrej praxe. Fakulta sa snaží vytvárať podmienky rastu nielen pre študentov a zamestnancov, ale aj absolventov.

Víziou fakulty je udržať si a ďalej rozvíjať svoje výnimočné postavenie v sfére edukačného pôsobenia a byť lídrom vzdelávania telovýchovne zameraných odborníkov v regióne východného Slovenska s prestupmi v celoslovenskom a nadnárodnom priestore. Fakulta športu si túto úlohu uvedomuje a so vzdelávaním telovýchovných odborníkov nekončí odovzdaním diplomu o ukončení vysokoškolského štúdia. Je už takmer tradíciou, že Fakulta športu v spolupráci s Národným inštitútom vzdelávania a mládeže (NIVAM) organizuje pre učiteľov telesnej a športovej výchovy Metodický deň, počas ktorého majú zúčastnení možnosť dozvedieť sa o nových trendoch v športových a pohybových aktivitách.

Okrem inšpiratívnych praktických ukážok úpolov a plávania mali učitelia možnosť nahliadnuť a vyskúšať si profesionálnu diagnostiku pohybových schopností v Diagnostickom centre Fakulty športu. Tento metodický deň absolvovalo viac než 30 učiteľov telesnej a športovej výchovy základných škôl. Veríme, že priniesol nielen príjemné stretnutia, ale aj inšpirácie a nové

skúsenosti pre spokojnosť ako učiteľov, tak aj ich žiakov. Tešíme sa na ďalšie podnetné stretnutia!

Fakulta športu, ako jedna z dvoch fakúlt telovýchovného zamerania v Slovenskej republike a najväčší aktér v tejto oblasti pôsobenia v regióne východného Slovenska, si uvedomuje svoj podiel zodpovednosti za poskytovanie vysokej

kvality vzdelávacích činností pri formovaní profesijnej orientácie. Jedným z opatrení poskytovania vzdelávania v kontexte európskych štandardov je okrem iných aj budovanie intenzívneho prepojenia s praxou.

Študenti majú možnosť počas celého akademického roka zbierať praktické skúsenosti pri organizácii

športových podujatí rôzneho druhu. Príkladom bolo aj podujatie „Jarný refresh“ pre žiakov 8-ročného gymnázia z Prešova. Študenti 1. ročníka magisterského stupňa štúdia v študijnom programe Šport pre zdravie organizačne zabezpečili pre približne 100 žiakov športové dopoludnie, ktorého obsahom bol streetball, beach volejbal, netradičná hra plachtový volejbal a zábavná

Internacionalizácia je dnes jedným z hlavných prvkov stratégií rozvoja vysokoškolského vzdelávania a výskumu. Fakulta postupne buduje sieť partnerstiev, ktorá umožňuje jej ďalší rozvoj v oblasti výmeny informácií, príkladov dobrej praxe alebo prípravy a realizácii spoločných výskumných zámerov. Výborným príkladom je nedávna medzinárodná konferencia

fakulty, mala fakulta zastúpenie aj medzi pozvanými prednášajúcimi. Mgr. Peter Bakalár, PhD. v rámci pozvanej prednášky predstavil výsledky európskeho projektu Physical activity-related injuries prevention in adolescents (PARI-PRE), ktorý bol na fakulte riešený v rámci schémy ERASMUS+ Sport. Spoluorganizácia a účasť na tejto konferencii priniesli nielen nové výzvy a možnosti spolupráce v rámci vedy a výskumu medzi pracoviskami, ale tiež upevnenie interpersonálnych vzťahov. Ďalšej spolupráci sme otvorení!

Fakulta športu je zároveň súčasťou Active Healthy Kids Global Alliance. Ide o neziskovú organizáciu výskumníkov, ktorí participujú na podpore pohybovej aktivity detí a dospelých na celom svete. Jej dominantným úsilím je projekt Global Matrix 4.0, ktorého cieľom je vyhodnotenie pohybovej aktivity detí a dospelých na národnej úrovni, pričom do tohto projektu je zapojených 57 krajín.

Fakulte športu sa podarilo podať historicky prvú „Národnú správu o pohybovej aktivite slovenských detí a adolescentov“. Táto národná správa predstavuje praktické zhrnutie výsledkov projektu, ktoré boli v rozsiahlejšej podobe publikované vo vedeckom časopise Archives of Public Health a má slúžiť ako podklad pre diskusiu o systematickej podpore pohybovej aktivity slovenských detí a adolescentov s relevantnými zainteresovanými stranami (štátna správa, samospráva, riaditelia, učitelia, firmy, neziskové organizácie a pod.). Hlavnými riešiteľmi projektu sú Mgr. Peter Bakalár, PhD., doc. Mgr. Lenka Hnidková, PhD. a ďalšími členmi národného tímu sú Mgr. Beáta Ružbarská, PhD., doc. PaedDr. Pavel Ružbarský, PhD. a Mgr. et Mgr. Terézia Kovalik Slančová, PhD. Ďalšie výzvy? Sme pripravení!

Foto: archív FŠ

forma kruhového tréningu s využitím najrozličnejších pomôcok. A čo podujatia Prešov Running Series, ktorých sme hrdým partnerom? Podujatie s názvom prešov STARS RUN sa konalo 27. apríla 2024 a aj tam ste okrem aktívnych účastníkov – bežcov, mohli vidieť v organizačných radoch našich študentov. Ďakujeme za vzornú reprezentáciu!

v chorvátskom Dubrovniku pod názvom „21st Annual Scientific Conference of Montenegrin Sports Academy „Sport, Physical Activity and Health: Contemporary perspectives“, ktorej bola Fakulta športu spolu s ďalšími európskymi univerzitami spoluorganizátorom.

Okrem orálnych a posterových prezentácií výsledkov výskumu členov

PARKAN A OŠTIEPOK NA KONFERENCIÁCH

Zuzana SLOBODOVÁ

Účasť na medzinárodných vedeckých konferenciách tvorí neoddeliteľnú a dôležitú súčasť pôsobenia v univerzitnom prostredí. Zamestnankyňa Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu, Katedry interkultúrnej komunikácie, Mgr. Zuzana Slobodová, PhD. sa zúčastnila dvoch medzinárodných konferencií: 21. – 22. marca 2024 sa konala konferencia v Hradci Králové a 5. apríla 2024 v Banskej Bystrici.

Katedra ruského jazyka a literatury Pedagogickej fakulty Univerzity Hradec Králové a Slavistická spoločnosť Franka Wollmana na Filozofickej fakulte Masarykovej univerzity zorganizovali v marci medzinárodnú vedeckú konferenciu s názvom Dialog kultur XIII. V rámci jednotlivých sekcií boli vyčlenené dva tematické bloky: jazykoveda – tu sa príspevky zamerali na cudzojazyčné vplyvy na slovanské jazyky na rôznych úrovniach jazykového systému a porovnávacie výskumy v oblasti jazykovednej rusistiky. Druhým okruhom tém bola lingvodidaktika; príspevky z tejto oblasti sa venovali moderným tendenciám v didaktike ruštiny ako cudzieho jazyka.

Konferencia sa konala v hybridnej forme a ja som sa jej zúčastnila online s príspevkom: Vplyv nemeckého jazyka na slovnú zásobu slovenčiny na príklade karpaticizmu z oblasti turizmu – parkan. Karpaticizmy sú slová, ktoré sú rozšírené v krajinách, kde sa rozprestierajú Karpaty; majú rôzny pôvod – rumunský, ukrajinský, maďarský, poľský, český, nemecký... Štúdiá sa venovala sémantickej analýze karpaticizmu parkan a vplyvu nemeckého jazyka na slovnú zásobu slovenského jazyka. V slovenskom jazyku označuje vybraný karpa-

tizmus priestor medzi vnútorným a vonkajším okruhom hradieb na stredovekých hradoch a v stredovekých mestách, resp. hradbu okolo priekopy. Pri karpaticizme som skúmala aj jeho etymológiu, ktorú som overovala na základe domácich a zahraničných publikácií. Výskumom som prišla k záveru, že karpaticizmus parkan je nemeckého pôvodu.

Katedra slovanských jazykov Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici pripravila v apríli medzinárodnú vedeckú konferenciu s názvom Slavica Beliana. Základnou témou bola slavistika v meniacom sa svete – aktuálne tendencie v lingvistiky, literárnej vede, translatológii a kulturológii. Aj táto konferencia sa uskutočnila v hybridnej forme a ja som sa zúčastnila osobne s príspevkom: Lexikálny význam karpaticizmu oštiepok v kontexte agroturizmu.

Podobne ako v predošlom príspevku, aj tu som sa zaujímala o pôvod karpaticizmu a jeho sémantickú analýzu, pri ktorej som rozložila lexému na sémantické dištingtívne príznaky: klasifikačné, identifikačné a špecifikačné. Výskumom som zistila, že karpaticizmus oštiepok má praslovanský pôvod. Oštiepok ako výrobok z kravského mlieka

s charakteristickým ozdobením bol zapísaný do Registra chránených označení pôvodu a chránených zemepisných označení dňa 26. septembra 2008. Poľská republika taktiež podala žiadosť o zápis do spomínaného registra, no Slovensko podalo námietku. K dohode došlo v roku 2007 a krajiny uznali oba názvy – Slovenský oštiepok a oscypek. Hoci majú spoločný historický pôvod, odlišujú sa v spôsobe výroby.

Výsledky oboch príspevkov môžu poslúžiť nielen lingvistickej verejnosti, ale aj študentom študijného programu Turizmus, hotelierstvo a kúpeľníctvo. Poznanie pôvodu oboch karpaticizmov pomôže študentom lepšie porozumieť našej kultúre a tradíciám, čo len umocní poskytovanie autentických zážitkov pre návštevníkov – pri organizovaní kulinárskych kurzov, odborných výletov a exkurzií, ale aj v marketingovej komunikácii pri propagácii miestnych produktov.

Obe konferencie priniesli množstvo podnetných nápadov, prezentáciu nových poznatkov, ako aj výmenu skúseností a podporu vzájomnej spolupráce.

Foto: Igor CINTULA

VROCLAV V ODTIEŇOCH ZELENEJ

Jana CHOVANCOVÁ, Radoslav MIKČA

Na pôde Ekonomickej univerzity v meste Vroclav sa 6. marca 2024 uskutočnil už druhý ročník medzinárodnej vedeckej konferencie „Polish-Czech-Slovak Day 2: Green Universities for Society and Economy“, ktorého sa zúčastnili aj zástupcovia Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu Prešovskej univerzity v Prešove (FMEO PU).

Nedávny Poľsko-česko-slovenský deň, ktorý sa konal v poľskom meste Vroclav aj za účasti nášho „green tímu“ v zložení doc. Ing. Emília Huttmanová, PhD., Ing. Jana Chovancová, PhD. a Mgr. Radoslav Mikča, poslužil ako kľúčové stretnutie pedagógov a výskumníkov zo susedných krajín k výmene poznatkov a skúseností v oblasti udržateľnosti a zelených univerzít.

Počas tohto obohacujúceho podujatia sme mali príležitosť predstaviť naše súčasné zelené iniciatívy realizované na pôde Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu,

ale aj vízie a ciele vo formovaní environmentálneho povedomia a budovania environmentálnej zodpovednosti budúcich manažérov. Zároveň to pre nás bola skvelá príležitosť zapojiť sa do plodnej výmeny názorov s kolegami, s ktorými nás spája spoločný záväzok k udržateľnosti a zelenej budúcnosti. Bolo to fórum nielen na zdieľanie nášho pokroku, ale aj na získanie cennej spätnej väzby, inšpiratívnych nápadov a vízií budúcej spolupráce.

S našimi kolegami sme sa zhodli v tom, že výskum, ako aj vzdeláva-

nie študentov musia zohľadňovať potreby ekonomického prostredia a zároveň budovať povedomie o zelenej ekonomike a jej praktických aplikáciách u novej generácie manažérov. Sme úprimne vďační Ekonomickej univerzite v meste Vroclav, najmä profesorky Boguslave Drelichovej-Skulskej, prorektorke pre akreditáciu a medzinárodnú spoluprácu, za ich srdečné prijatie, pohostinnosť a vytvorenie tejto platformy pre dialóg a networking. Súčasťou programu našej návštevy bolo aj pracovné stretnutie s docentkou Dorotou Kwiatkowskou a jej tímom. Naša spolupráca na podaní návrhu projektu Erasmus je významným míľnikom, ktorý symbolizuje naše spoločné snahy o zlepšenie vzdelávacích skúseností prostredníctvom medzinárodnej spolupráce. Držíme palce, aby bol projekt úspešný, a očakávame, že tento počin ešte viac upevní naše vzťahy s touto váženou inštitúciou a otvorí dvere k hlbšej spolupráci. Rovnako pozitívne dojmy okrem samotnej pracovnej cesty v nás zanechalo aj mesto Vroclav so svojim historickým nádychom. Čarovnými uličkami mesta nás sprevádzali na každom kroku škriatkovia a dodali tak tomuto podujatiu jedinečné čaro a zanechali v nás množstvo pozitívnych dojmov a príjemných zážitkov.

Iniciatívu zorganizovať Poľsko-česko-slovenský deň vnímame ako významný impulz a dôkaz fungujúcej a intenzívnej medzinárodnej spolupráce pri dosahovaní udržateľnosti a environmentálneho výskumu a vzdelávania. Zdôrazňuje hodnotu stretávania sa s cieľom zdieľať vedomosti, skúsenosti a vzájomne sa inšpirovať a podporovať na našej spoločnej ceste v duchu „Going green“.

Foto: Jana CHOVANCOVÁ

SKÚSENOSTI SÚ NEPRENOSNÉ

Daniela FALAT LEÜTTEROVÁ, Tamara LUKÁČOVÁ

Edukácia na primárnom vzdelávaní si vyžaduje permanentne zlepšovanie osobnostných kompetencií a taktiež praktických skúsenosti vo vybraných oblastiach. Pozornosť detí na edukačnom procese telesnej výchovy zvýšime práve tým, že činnosti, ktoré sa ich snažíme naučiť, prípadne zdokonaľovať, musia byť hravé, pestré a kreatívne. Taktiež musia byť činnosti pomerne často menené, pretože pri stereotypných činnostiach pozornosť a vnímanie u detí prudko klesá a nevytvára dostatočné “zázemie” na vytvorenie pozitívneho vzťahu k pohybovej aktivite. Inovatívne cvičenia a metódy vo výučbe majú priaznivý dopad na celkovú atmosféru pedagogickej činnosti. Na základe týchto skutočností sme sa s kolegyňou Mgr. Tamarou Lukáčovou, PhD. rozhodli zvýšiť svoje portfólio a zúčastniť sa praktického školenia vo vybranej oblasti.

Na prelome skúškového obdobia medzi zimným a letným semestrom si kolegyne z Pedagogickej fakulty, Katedry hudobnej, výtvarnej a telesnej výchovy povedali, že využijú profesijne zaujímavú možnosť absolvovať školenie vo vysokohorskom prostredí pohoria Nízkych Tatier, na ktorom pod záštitou Rzeszowskej univerzity v Rzeszowe absolvujú kurz na rozšírenie svojich pedagogických kompetencií a zručností v oblasti sezónnych činností primárneho vzdelávania.

Obsahom školenia boli praktické semináre priamo na svahoch pod Chopkom. Zamestnanci Rzeszowskej univerzity im poskytli veľké portfólio pohybových činností, ktoré je možné uplatniť v primárnom vzdelávaní a priamo demonštrovali inovatívne metódy vo výučbe sezónnych činností. Okrem praktických seminárov sme boli účastníkmi teoretických blokov, ktoré poskytovali prehľad

o teoretických východiskách vo výučbe. Benefitom bolo práve to, že sme svoj čas strávili na čerstvom vzduchu a okrem osobného rozvoja bolo prínosné, že sme nadviazali mnohé nové kontakty, ktoré využijeme pri svojej ďalšej vedeckovýskumnej činnosti.

Okrem nadobúdania nových praktických skúseností na školení v Tatrách sme sa počas prebiehajúceho letného semestra aktívne zúčastnili aj na medzinárodnej konferencii v Dubrovniku v Chorvátsku. Na uvedenej konferencii sme prezentovali problematiku Úrovně pohybových kompetencií detí primárneho vzdelávania, ktorá je čiastkovým výsledkom riešenia výskumného projektu tak VEGA, ako aj GaPU. Na konferencii sme mali možnosť stretnúť sa aj s kolegami z Fakulty športu Prešovskej univerzity, ako aj s odborníkmi z iných slovenských fakúlt (napr. z Ružomberka). Uvedené podujatie bolo obohacujúce najmä v oblasti poznatkov

z telovýchovnej oblasti. Konferencia vytvorila podnetný priestor na zaujatie stanovísk k pohybovej aktivite detí a zároveň nastolila otázky, ktoré sa stali predmetom diskusií a pretavia sa aj do ďalšieho smerovania vedeckého bádania. Okrem vyššie spomenutých benefitov sme ako pedagogičky nadobudli ďalšie nové kontakty a tým sme prirodzene spojili príjemné s užitočným. Celé podujatie preto hodnotíme ako veľmi prínosné.

Naším spoločným odporúčaním je, aby sa naozaj všetci tvoriví pracovníci Prešovskej univerzity snažili využiť vynikajúcu príležitosť odborných školení s možnosťou vycestovať, stretávať sa s kolegami zo svojej vednej oblasti a spoznávať popri tom aj nové veci tak na Slovensku, ako aj v zahraničí. Prináša to navyše aj skvelý benefit v možnosti zvyšovania si svojich jazykových či praktických skúseností.

Foto: Daniela FALAT LEÜTTEROVÁ.

THEOGULÁŠ: SPOJENIE MÚDROSTI, ENERGIE A HODNÔT

Jana LUKÁČOVÁ

Pôda Gréckokatolíckeho kňazského seminára blahoslaveného biskupa Pavla Petra Gojdiča sa stala miestom krásneho stretnutia zamestnancov Gréckokatolíckej teologickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove (GTF PU), samotného seminára, študentov fakulty, pozvaných hostí z Kapišovej a rovnako aj členov Základnej organizácia Jednoty dôchodcov Slovenska zo Šarišských Michalian (ZO JDS).

Rozdávať radosť ďalej, to je myšlienka, ktorá prenikla podujatie s názvom Theoguláš organizované GTF PU a Gréckokatolíckym kňazským seminárom blahoslaveného biskupa Pavla Petra Gojdiča v Prešove. Práve 23. mája sa stretli na pôde kňazského seminára zamestnanci fakulty a seminára, študenti dennej a externej formy, priatelia fakulty, ale rovnako aj pozvaní hostia, ktorými boli členovia ZO JDS zo Šarišských Michalian.

Tento deň sa niesol v duchu radosti, ktorá nemusí byť uzatvorená, ale aj takouto aktivitou sa môže posunúť niekam ďalej. Organizátori podujatia sa rozhodli nie len urobiť niečo pre seba, ale pozvať niekoho ďalšieho: seniorov, na ktorých žiaľ často v našej spoločnosti zabúdame. Všetci zúčastnení si mohli zmerať sily hneď v niekoľkých aktivitách. Jednou z nich bolo varenie kotlíkového gulášu, ktorého sa zúčastnilo 7 tímov – samotní dôchodcovia zo Šarišských Michalian, predstavení zo seminára, pedagógovia fakulty, jej zamestnanci, študenti dennej a externej formy a bohoslovci, pričom práve posledná menovaná skupina získala titul „Gulášmajstri“.

Ďalšou spoločnou aktivitou bol futbalový turnaj, ktorého sa opäť

zúčastnilo 7 tímov: FC GCFT, PREŠOV Sán Džermén, FC Seminariaris, ZO JDS Šarišské Michaľany, JK Buková Kapišová, FC Choboti a SHAKHTAR. Na treťom mieste sa umiestnil tím PREŠOV Sán Džermén zložený najmä zo študentov fakulty. Na druhom mieste skončil tím JK Buková Kapišová, pozvaní hostia z Kapišovej, a na prvom mieste sa umiestnil tím FC Seminariaris.

Aktívni dôchodcovia, ktorí navštívili toto podujatie, mohli absolvovať prehliadku seminára a v kaplnke aj Moleben k bl. mučeníkovi Pavlovi Petrovi Gojdičovi. Následne boli pre nich pripravené športové aktivity. Počas celého podujatia si všetci mohli zakúpiť tombolové lístky. Vyzbieraná suma podporí charitatívne podujatie a zbierku organizovanú JK Buková

Kapišová o. z., ktorá bola vyhlásená pre podporu rodiny Andrejčákovej z Ďapaloviec.

Krásny deň bol príjemnejším nielen výborným gulášom, ale rovnako aj hudbou a tancom. O prvok hudby sa postarala skupina Basawell a rovnako aj študenti našej fakulty Ľudmila Kozyrieva, Daniel Guman a Marián Baran. Práve tieto zložky svojimi hudobnými vstupmi obohatili toto milé a srdečné podujatie, na ktorom sa zúčastnilo okolo 140 ľudí. Podujatie podporil aj Prešovský samosprávny kraj. Veríme, že v budúcnosti sa nadviaže na toto podujatie a jeho podnázov – spojenie múdrosti, energie a hodnôt – sa stane jeho ďalším odzrkadlením.

Foto: Lucia PALOVIČOVÁ

ZAKLADATEĽ PREŠOVSKÉJ EKOLÓGIE JUBILUJE

Ján KOŠČO

Začiatkom tohto roka oslávil svojich 8 „krížikov“ nestor ekológie na Prešovskej univerzite v Prešove prof. RNDr. Jozef Terek, CSc. Narodil sa v Brestove pri Humennom. Vysokoškolské štúdium začal na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika (UPJŠ) v Košiciach, završil ho diplomovou prácou na Přírodovědecké fakulte Univerzity Karlovej v Prahe a „malý“ doktorát (RNDr.) získal po rigorózných skúškach na Přírodovědecké fakulte Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Brně (dnes Masarykova univerzita), dizertačnú prácu na tému „Sieťový zooplanktón a zoobentos Veľkého Vihorlatského jazera“ obhájil na Univerzite Komenského v Bratislave. Za prácu „Zonation of macrozoobenthos and ecological condition in Veľký Vihorlat Lake“ ho Slovenský literárny fond, sekcia pre vedeckú a odbornú literatúru, odmenil prémieou na návrh redakčnej rady Biológie.

Ako asistent katedry zoológie na Pedagogickej fakulte v Prešove mal prvoradý cieľ dobudovať pedagogické zbierky organizmov, keďže v dobe bez internetu bolo z didaktického hľadiska dôležité priblížiť študentom predmet ich štúdia. Unikátne zoologické zbierky z depozitov Evanjelického kolégia v Prešove obohatil o organizmy, ktoré pre fakultu získal pri desiatkach svojich expedičných podujatí do hlavných klimatických oblastí Zeme ako horolezec, potá-

pač, jaskyniar, vodák, prieskumník i publicista.

Po zrušení katedry biológie v Prešove dostal ponuku pracovať v Slovenskej akadémii vied (SAV) s tým, že založí ústav pre ekológiu na riešenie problémov poľnohospodárskej krajiny. Počas jeho pôsobenia pracovisko prosperovalo, rástlo personálne aj odborne, vychovalo množstvo skvelých ekológov, zoológov, krajinárov. Po 14 rokoch pôsobenia na SAV začal

opäť pracovať na Pedagogickej fakulte v Prešove.

Stal sa členom akademického senátu UPJŠ, ako aj členom akademického senátu Pedagogickej fakulty v Prešove. Po aktivitách pri zrode samostatnej Prešovskej univerzity a novovzniknutej Fakulty humanitných a prírodných vied (FHPV PU) bol členom katedry biológie a prodekanom pre zahraničné vzťahy. Po niekoľkých rokoch pôsobenia inicioval založenie katedry

ekológie na fakulte FHPV PU a dve funkčné obdobia bol jej vedúcim. Uvedomujúc si narastanie ekologických problémov, zaviedol výučbu ekológie a environmentalistiky, ako všeobecno-vzdelávací základ pre všetkých absolventov učiteľských smerov, aby sa myšlienky zodpovedného prístupu k prírode šírili v každom školskom prostredí.

Pôsobenie na univerzite si vyžadovalo aj ďalší vedecko-pedagogický postup. Habilitoval sa na Technickej univerzite vo Zvolene z problematiky „Hodnotenie faunistických a ekologických poznatkov pre krajinno-ekologické plánovanie“. Inauguroval sa na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre, v odbore Ekológia. Odborne rástli aj ostatní členovia katedry, takže sa vytvorili podmienky pre doktorandské štúdium a s ním aj pre jednodoborový (vedecký) študijný smer ekológie. Svoje poznatky a skúsenosti publikoval vo vyše sto populárnych príspevkoch a vo vyše dvestopäťdesiat odborných a vedeckých prácach z oblasti zoológie, ekológie, environmentalistiky, chémie atď. Publikoval tiež 8 knižných publikácií a 8 učebných textov.

V roku 2007 získal, ako prvý na PU, slovensko-maďarský medzinárodný projekt HUSKUA, INTEREG IIIA, ktorého bol vedúcim za slovenskú stranu. Dosiahl sa solídne výsledky, ktoré boli publikované v spoločnej maďarsko-slovenskej knižnej publikácii, ale aj v samostatnej slovenskej knižnej monografii.

Najväčším prekvapením a sklamaním bolo, že po úspešnom spoločnom Slovensko-maďarskom projekte mu nebola predĺžená pracovná činnosť. Aj keď trochu zatrpknutý, riešil situáciu intenzívnou prácou na tom, čo bolo jeho celoživotným hobby. Bol stále publikačne aktívny, neboli to už ale bežné odborné či popularizačné

práce. Najmä z ostatnej literatúry – „Spomienky a poznatky, na ktoré sa nezabúda (2021)“ cítiť obzretie sa za celoživotnými aktivitami, ich prehodnotenie, ale aj nadhľad. Primárne poznanie krajiny *in situ*, bolo preňho základom pre ekologické závery a syntézy o krajine.

Ešte jedna oblasť, ktorá ho charakterizuje: Ekológia, civilizácia, náboženstvo. Práca „Stvorenie a jeho ochrana“, zameraním na ekoteológiu, bola v Česku ohodnotená ako najlepšia publikácia tohto druhu v roku 2020. Jej cieľom bolo zosúladienie biblickej interpretácie s modernými vedeckými poznatkami. Z tejto problematiky je potrebné spomenúť aspoň „Environmentalistika inak“ a „Environmentalistika pre teológov“, kde bolo jeho snahou zapojiť do šírenia ekologických myšlienok aj klérus (nielen) na dvoch prešovských teologických fakultách. Ako sám hovorí: „*nech sa o tom hľasa aj z kancelára*“, čím bol v podstate myšlienkovým predchodcom encykliky „*Laudato si*“.

Aj keď prof. Terek oslávil 80-ku, stále má ešte plány, nie však už expedičné, ale skôr „myšliteľské“. Ako sám hovorí: „*Rád by som sa vrátil k niektorým otázkam, ktoré majú pre mňa veľký význam. Človek počas svojho života často blúdi a pohybuje sa akoby v začarovanom kruhu, z ktorého niet východiska, a preto je potrebné mať ideové opory. Tie môžu pomôcť dostať sa z bludného kruhu, ktorý sme dostali, získali alebo si ho iba osvojili. Takýmto bludným kruhom je aj pragmatizmus, ateizmus, ale aj extrémny naturalizmus a liberalizmus, ktoré prinášajú iba krátkodobé uspokojenie a niekedy aj problémové úspechy, a preto sa vraciam k tomu, čomu som intuitívne veril. Pracovník vo vede by mal permanentne získavať nové informácie, nemal by zostať ani na jednom pracovisku počas*

svojej odbornej kariéry a pokiaľ áno, mal by to kompenzovať aspoň študijnými cestami a pobytmi. Podobne by mal robiť vedecké hodnoty na rôznych, ale odborne zdatných pracoviskách. Veda sa môže úspešne rozvíjať iba v zdravej odbornej pospolitosti, kontinuálne v zdravom prostredí bez očakávania veľkých pochvál a ocenení.“

A na záver odkaz pre študentov: „*Za dôležité považujem, aby vyučujúci prednášal iba to, v čom prakticky robí, resp. čo z vlastnej skúsenosti pozná. Najlepšie je, ak ho to baví, vtedy to študent vycíti, verí svojmu učiteľovi a je otvorený pre nové poznatky. Vždy som sa snažil študentov motivovať a prípadný nezáujem študenta o vyučovaný predmet som považoval iba za nedostatočnú motiváciu. A študent by nemal byť lenivý, nehľadať ľahšiu cestu. Poznatky získané drinou, krvou a potom, sú nezabudnuteľné, hlboké a sú živnou pôdou pre ďalší záujem o štúdium. Kvalita sa nedá získať kamuflážou a podvodom.*“

Ako profesor Terek sám často hovoril: „*Musím sa priznať, že som mal dobrých učiteľov, ako bol doc. Zmoray, doc. Vostál, prof. Vilček a v Brne prof. Kubiček, dr. Losos a iní.*“ Určite sú títo slovnutní nestori vedy hrdí na svojho žiaka, minimálne tak, ako je on hrdý na to, že bol ich žiakom. Ako pedagóg a vedec sa plne podpisujem pod konštatovanie, že pre učiteľa by malo byť potešením a úspechom, ak ho jeho žiaci prerastú. Na čo však pri úspechoch žiaci zväčša zabúdajú, je fakt, že na ich úspechoch mali podiel aj ich učitelia. Ako jubilantov žiak aj kolega, som rád, že som túto skutočnosť mohol aspoň sčasti napraviť.

Foto: Peter JURIS

SPOLUPRÁCA GTF S KRAJSKÝM SÚDOM V KOŠICIACH

Gabriela BIROŠOVÁ

V rámci dlhodobého kontaktu medzi Gréckokatolíckou teologickou fakultou Prešovskej univerzity v Prešove (GTF PU) a civilnými súdmi prišlo k ďalšej inštitucionalizácii tejto vzájomne výhodnej spolupráce.

Gréckokatolícka teologická fakulta PU podpísala dňa 13. marca 2024 Memorandum o spolupráci v oblasti vzdelávania pri spájaní teórie a praxe s Krajským súdom v Košiciach (KS). Na podpise Memoranda sa zúčastnili dekan

GTF PU doc. ThDr. Peter Tirpák, PhD., predsedníčka KS v Košiciach JUDr. Frederika Zozuláková,

garant študijného programu prof. ThDr. PaedDr. Ing. Gabriel Paľa, PhD., sudca Okresného súdu Michalovce a zároveň pedagóg GTF PU JUDr. Daniel Petričko, PhD.

Katedra spoločenských a humanitných vied poskytuje vzdelávanie v študijnom programe Probačná a mediačná práca, ponúka najnovšie poznatky z oblasti práva, sociológie, komunikácie, pedagogiky či teológie. Dané poznatky môžu študenti využiť práve v spolupráci s Krajským súdom v Košiciach. Spolupráca spočíva vo výkone praxe študentov GTF PU na súdoch v obvode a metodologickej činnosti Krajského súdu, ako aj pri úprave vzdelávacích okruhov v študijnom programe, v organizovaní spoločných odborných konferencií, seminárov, odborných konzultácií. Taktiež v účasti zástupcov strán memoranda ako prednášajúcich na seminároch a konferenciách organizovaných stranami Memoranda. Samotné memorandum chce dopomôcť k zviditeľneniu práce mediátora a probátora.

Foto: archív autorky

GENIUS LOCI PROFESORA JAROSLAVA VENCÁLKA

Prof. PaedDr. Jaroslav Vencálek, CSc.

Od roku 1974 pôsobí vo funkcii univerzitného vedecko-pedagogického pracovníka. V rokoch 1974 – 2010 vyučoval na Prírodovedeckej fakulte Ostravskej univerzity v Ostrave, v rokoch 2009 – 2010 na Fakulte sociálno-ekonomických vzťahov Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíne a od roku 2010 na Inštitúte politológie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity (IPOL FF PU). Na IPOL FF PU garantuje predmety Genius loci a geopolitické aspekty rozvoja cezhraničného regiónu SR – ČR, Globalistika, Teoreticko-metodologické otázky teórie politiky. Dlhodobo sa špecializuje na syntézy časopriestorových štruktúr cezhraničných regiónov Slovenskej republiky, Českej republiky a Poľska. Je autorom viacerých monografií týkajúcich sa genia loci a genia regionis miest a regiónov. Intenzívne sa zaoberá štúdiom fungovania synergických spoločenských procesov. Je autorom pojmu „fraktálna demokracia“ a novej teórie organizácie a riadenia spoločnosti prostredníctvom interpretácie teórie fraktálov do spoločenského prostredia. Za prínos pre rozvoj Prešovskej univerzity mu bola dňa 15. apríla 2024 udelená Zlatá medaila.

Pán profesor, čo Vás priviedlo k štúdiu genia loci a jeho vplyvu na transformačné procesy?

Pomerné brzo po vstupe do aktívnej vedecko-pedagogickej činnosti som si uviedomil, že k riešeniu nejrôznějších úkolů se lidem nabízejí dva, sice základní, avšak diametrálně odlišné způsoby myšlení.

Podle prvního, čím silněji (v tom nejkomplexnějším pojetí) se člověk

cítí, tím snáze překoná nejrôznější překážky a dosáhne svého cíle. Kdo se vydá tímto směrem uvažování, záhy zjistí, že se ocitl ve vleku nejrôznějších kvantitativních ukazatelů hodnocení dosažených výsledků své činnosti. Ostatně, kdo by neznal často slychané rčení „Čím více, tím lépe“.

Druhý pohled spočívá v uvědomění si základního poznatku lidstva: v časoprostorovém rozrůznění

dílčích objektů a jevů krajinné sféry Země. Každý z nás žije někde (v nějakém místě) a každý život se uskutečňuje v určité době (čase). Z toho plynou dva poznatky. Jednak ten, že naše vnímání dané reality je trvale ovlivňováno vnějším, nás obklopujícím prostředím (prostorová dimenze), jednak skutečností, že toto prostředí výrazně ovlivňuje naše vnitřní prostředí (v čase se proměňující vnímání reality). Kdo se vydá tímto směrem,

záhy zjistí (dříve či později), že v lidském životě získávají největší důležitost kvalitativní charakteristiky. Ty vedou k chápání smyslu života jako komplexní a vývojově stále složitější formy vlastní existence. Mnozí tak získají přesvědčení, taktéž hodně rozšířené: „I méně může být více“.

Díky svému odbornému zaměření na geografii, demografii, politologii a matematiku mne již dávno zaujala teorie vzniku nových kvalit (synergetika), dnes vnímaná jako teorie sebeorganizace komplexních systémů. Tím jsem se začal intenzivněji zajímat o spojitosti mezi našimi předchůdci, námi samými a těmi, kteří přijdou po nás. Tím byl vygenerován jednoznačný úkol. Dokonale seznámit s odkazy minulých generací, které v podobě cenných zkušeností byly předávány následujícím generacím. Následně započalo uvažování, směřující k promýšlení kvalitativně vhodnějších forem nejrůznějších transformací. Klíčem se stala potřeba dokonalé znalosti genia loci (místa), genia mikroregionů, nejrůznějších mezostruktur včetně národních struktur, ale i vývojově nově vznikajících makrostruktur.

To je cesta, jíž se ubíralo, a pevně věřím, že ještě nějaký čas se nadále bude ubírat mé myšlení.

Ste autorom desiatok publikácií, viete priblížiť ich vedecké a obsahové zameranie?

Obsahové zaměření mých publikací odpovídá místům, v nichž jsem působil (Ostravská univerzita, Trenčianska univerzita, Prešovská univerzita). Promítá se do něj i dlouhodobá touha aktivně přispět k rozvoji transformačních procesů, které by respektovaly jak neustále rostoucí význam vývojové komplexnosti, tak i neméně dynamicky se proměňující vývojovou složitost územně-spoločenského systému systémů.

Jsem jedním z těch, kteří nevnímají svět jen jako pouhý strukturovaný systém, ale vnímají jej jako historicky se vyvíjející „systém systémů“. Nešlo mi proto o pouhé konstatování dílčích rozdílností studovaných jevů, neboť toto konstatování nikoho k ničemu nezavazuje. Snažil jsem se (pokud to bylo možné) značnou část pracovní doby trávit v terénu (v minulosti při regionálně rozvojových studiích slovensko-českého a v současnosti slovensko-polského přeshraničního regionu). Stejným cílem bylo propojování vizuálních zjištění s funkčností a významností studovaných objektů a jevů. Díky tomuto přístupu je možné v takto koncipovaných publikacích zjišťovat nejen informace o rozšíření, struktuře a dynamice studovaných objektů (jevů), ale je možno vnímat i hlediska a vědecké interpretace stále se proměňujících konkretizací časoprostorových dějů v jejich kontextuálních souvislostech.

Díky tomuto přístupu vznikly v 90. letech 20. století ojedinělé, zatím v ČR ani na Slovensku nikým jiným na bázi syntézy poznatků ze společenských a přírodních věd obdobně publikované, učebnice místních regionů: „Valašsko“ (1993), „Severní Morava a české Slezsko“ (1995), „Haná a horní Pomoraví“ (1997) a „Slovácko“ (1999). Pro územně-správní orgány a širší veřejnost pak byly v tomto duchu zpracovány další publikace: „Zlínský kraj“ (2004), „Moravskoslezský kraj“ (2005), „Jihomoravský kraj“ (2007), „Trenčiansky kraj“ (2010), „Žilinský kraj“ (2011), „Trnavský kraj“ (2012). Závěrečná publikace „Slovensko-český cezhraničný región – genius loci“ (2013) byla vydána Prešovskou univerzitou.

V rámci svojho výskumu sa venujete aj problematike cezhraničnej spolupráce susedných regiónov, kde vystihujete dôležitosť znalostí špecifik, čím sa upevňuje súdržnosť, podmieňuje vlastná tvorba a dochádza k rozvoju.

Děkuji za tuto otázku, jejímž prostřednictvím zaměřujete pozornost k tomu, co ve společensko-vědním výzkumu (nejen na Slovensku) nejvíce chybí. Jedná se o potřebu věnování mnohem relevantnější pozornosti všem těm potenciálně rozvojovým aktivitám, které by perspektivně mohly vést k tvorbě pozitivně kohezních sil a vztahů.

Je sice pravdou, že jsme svědky poměrně značných snah posilovat regionální rozvoj, avšak v drtivé většině případů bez tolik potřebných předchozích syntéz vycházejících ze studia genia loci konkrétních lokalit a regionů. Proto jsme svědky mnohdy doslova lavinovitě budovaných cyklostezek, jindy rozhleden, či propagačních materiálů (zejména fotografických), majících mnohdy znaky pouhých soupisů či seznamů. Chybějící lidské příběhy těch, kteří danou krajinu obývají nebo z ní vzešli, nelze nahradit žádnou, byť moderně akceptovanou formou přenosu informací. Neakceptování faktoru genia loci v regionálně rozvojových snahách se promítá do těžkostí při úsilí o nastartování generačně dlouhodobě vnímaného rozvoje malého, drobného a středního podnikání.

Přitom je zřejmé, že dnes, v době působení silných globalizačních vztahů a vazeb je velmi důležité věnovat zvýšenou pozornost harmonizaci vztahů mezi vnitřními a vnějšími kohezními silami, působícími prakticky kdekoli na naší planetě. Kardinálním úkolem budoucích generací se tak stává nezbytnost studia proměn kohezních vazeb a porozumění jejich fungování v kontextuálních souvislostech.

V jedné ze svých posledních publikací jsem společenskou relevanci tohoto poznatku interpretoval na příkladu slovensko-polského přeshraničního regionu. Jednalo se o trojmezí (hraniční oblast tří územních jednotek NUTZ 3) při

hranici Prešovského samosprávného kraje a dvou polských vojvodství (Małopolskie, Podkarpackie). Dnes již téměř pro veřejnost rozebraná publikace z roku 2023 nese název „Vojenské cintoríny projektované Dušanom Jurkovičom“.

Tato slovensko-polsko-anglická publikace byla vydána i s ohledem k neobyčejně významným synergickým pozitivním aktivitám, realizovaným v polské části slovensko-polského přeshraničního regionu v rámci rekonstrukčních prací a zpřístupňování památek z období bojů na východní frontě 1. světové války v Nízkých Beskydách (28. srpna 1914 – 2. května 1915). Jedná se o vůbec první a jedinou tohoto druhu na Slovensku vydanou publikaci (na vlastní náklad autora), která může inspirovat jak orgány veřejné správy, tak i zájmové organizace ve sféře turismu a rozvoje cestovního ruchu. Byť se jedná o problematiku více než 100 let starou, v krajině Nízkých Beskyd jsou právě tyto válečné události, spolu s navazujícími aktivitami hluboce vepsány do paměti této krajiny. Dovedeme ale tuto realitu vhodně využít ve prospěch těch, kteří v této krajině žijí?

K získání odpovědi, nejen na tuto otázku, stačí vyjet do nedalekých polských příhraničních oblastí. S největší pravděpodobností pak budou přesvědčeni i ti nejváhavější.

Spokojit se ale jen s pouhým vydáním, byť ojedinělé barevné publikace, nestačí! Ne každý totiž má možnost se s knihou seznámit. Proto bylo zapotřebí vrátit se zpět do terénu k lidem. A tak od dubna r. 2023 do května r. 2024 se pro širší okruh zájemců uskutečnilo 20 besed. Na Slovensku to bylo dvakrát v Prešově a dále pak ve Stropkově, Staré Ľubovni, Bardějově, Vranovu nad Topľou, Levoči, Popradu a Trenčíně. V České republice se besedy konaly v Ostravě, Českém Těšíně, Frýdku-Místku, Uherském Hradišti, Brně, Frenštátu pod Radhoštěm, Karvině, Vsetíně, Rožnově pod Radhoštěm a Kroměříží. V Polsku v rámci 41. ročníku festivalu Lemkowska Watra konaném ve Zdyni, se festivalové besedy zúčastnili zájemci z mnoha evropských zemí.

V jedné z publikací sa zamýšľate aj nad otázkou „Čorobiť pre to, aby sa ľuďom na severovýchodnom Slovensku žilo lepšie, spokojnejšie a radostnejšie?“ Aká je Vaša odpoveď?

Děkuji i za tuto otázku. Mám-li ve zkratce odpovědět, zmíním dvě roviny.

Tu první charakterizuje snaha přemýšlet nad tím, jak prostřednictvím své odbornosti přispět v teoretické oblasti k tomu, nač se ptáte. Tedy, co udělat pro to, aby se lidem lépe žilo.

Americký filozof John Dewey (1859 – 1952), volně citováno, kdysi uvedl: Současné mocné nepřátelé demokracie můžeme úspěšně porazit jen tehdy, když budeme formovat osobní postoje jednotlivců, když překonáme svůj sklon myslet si, že demokracii je možné obhajovat jen nějakými vnějšími prostředky, ať už vojenskými nebo civilními, které nemají nic společného s individuálními přístupy, hluboce zakořeněnými v našich osobních povahách.

Protože souhlasím s tímto názorem, po určité době jsem realizoval tři publikace „Teória fraktálnej demokracie“ (2014), „Inkluzívna diferenciacia sveta“ (2021) a „Nádej fraktálnej spoločnosti“ (2024). Je ale překvapivé, že přestože se v mnoha přírodních vědách a umění s „fraktály“ dlouhodobě pracuje, ve společenských vědách zůstávám sám. Proč? Nevím.

Druhou rovinu představuje úsilí přispět k tolik potřebné a zatím vrcholnými institucemi státu nereflektované potřebě transformace územní správy v nejnižší úrovni, tedy v novém územně-správním vymezení venkovských obcí a měst. Proto jako první ve Slovenské republice jsem vydal k této problematice knihu „Okres Stropkov/Inovatívne aspekty rozvoja obcí“.

Mým dlouhodobým přáním zůstává, aby se k těmto snahám přidali i další představitelé, a to jak z nejrůznějších vědeckých oborů a umění, tak i politických institucí.

Zhovárala sa Anna POLAČKOVÁ
Foto: archiv J. VENCÁLEK

ROZHOVOR S ÚSPEŠNOU ABSOLVENTKOU

Mgr. Katarína Marčáková – po získaní základného vzdelania úspešne absolvovala gymnázium na Opatovskej 7 v Košiciach. V rokoch 2005 – 2010 študovala na Gréckokatolíckej teologickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove (GTF PU). Následne pracovala ako vychovávateľka na ZŠ Staničná v Košiciach a neskôr ako učiteľka na Cirkevnej základnej škole v Ždani. Už desať rokov žije na fare v Šmigovci (okres Snina) uprostred svojej rodiny so štyrmi deťmi. Po materskej pracuje vo vydavateľstve Christian projekt support (ver.sk) a tiež ako učiteľka náboženskej výchovy na ZŠ v Ublí.

Čo Vás motivovalo prísť študovať na GTF PU? Čo bolo dôvodom výberu práve danej fakulty, prípadne konkrétneho odboru?

Štúdium na GTF som si vybrala kvôli kombinácii, ktorá ma oslovila: učiteľstvo slovenského jazyka a náboženskej výchovy. Bolo to medzifakultné štúdium (s fakultou FHPV). Keďže pochádzam z Košíc, bolo to zároveň pomerne blízko spoločenstva mojich priateľov, pri ktorých som roky vyrastala a slúžila. Zároveň mi cirkevné prostredie bolo vždy blízke a túžila som študovať niekde, kde vládne Boží Duch.

Ako si spomínate na Vaše vysokoškolské štúdium?

Občas to bola riadna výzva, keďže rozvrhy neboli časovo zladené a niekedy sa stávalo, že kým na jednej fakulte hodina končila, na

druhej už začínala, čiže často sme dobehli 10 – 15 minút po začiatku vyučovania. Špeciálne dobré spomienky mám na doc. PhDr. Martu Germuškovú, CSc., ktorá mala ako mama pochopenie pre náročnosť tohto fungovania a podporovala nás. Na tieto roky veľmi rada spomínam, najmä na zážitky, cestu osobného dozrievania, na ktorú mi poskytovala priestor GTF – aj rôznymi mimoškolskými aktivitami, na ktorých som sa zúčastňovala – napr. gréckokatolícky zbor a spoločenstvo mladých.

V čom Vás na Vašu profesijnú dráhu pripravilo štúdium na GTF PU? Ako Vás štúdium obohatilo?

Smejem sa, že najväčším bonusom, ktorý mi fakulta dala, je manžel. Stala som sa manželkou gréckokatolíckeho kňaza, čomu som sa skôr bránila, keďže som sa hýbala v prostredí rímskokatolíckej

cirkvi. Ale určite mi toto štúdium objasnilo a prehĺbilo mnohé poznatky a pravdy (či už z hľadiska náboženského, alebo jazykového). Vášeň ku knihám, písanému slovu a vzťah s Bohom po tieto roky rástol a vyústil do služby mladým, ale aj vo farnosti, v mnohých dobrovoľníckych aktivitách (napr. prispievaniu pre gréckokatolícky časopis SLOVO či na stránke pre mladých bezhranicnalaska.sk) a momentálne aj práci pre vydavateľstvo a internetové kníhkupectvo ver.sk, kde pracujem ako editorka kníh, ktorých ukážky aj načítavam. Je to niečo, čo ma neuveriteľne naplňa. Viera v Boha sa zhmotnila aj v mojom CD s názvom V Tvojej prítomnosti, ktoré minulý rok uzrelo svetlo sveta. Spievam tam o tom, ako Boh zasiahol veľmi konkrétne a osobne do môjho života. Dnes už viem, že celá tá cesta (nevynímajúc štúdium) ma pripravovala na to, čo robím, a najmä mi ukázala smer, ako

spoznať lepšie samú seba, dary a talenty, ktoré do mňa Boh vložil.

Čo by ste chceli študentom Prešovskej univerzity odkázať, možno zapriať? Aký je Váš recept na úspech?

Recept na úspech? Nesnažiť sa byť úspešný. Dnešný svet nás tlačí do výkonu a snahy získať čo najlepšie miesto, mať čo najvyšší plat, a to aj na úkor toho, že za sebou zanecháme mnohé „mŕtvoly“ – ľudí, vzťahy, svoj charakter – a časom úplne zabudneme, kto sme. Podľa môjho názoru a skúseností je najdôležitejšie pochopiť, aká je práve moja jedinečnosť, lebo keď ju objavím, spoznám aj svoje hranice, ktoré ma v skutočnosti ochránia pred chybami a ústupkami v tom zlom. A zároveň objavím aj svoje miesto, kde budem naozaj šťastná a budem prinášať ovocie. To si však vyžaduje veľa trpezlivosti a sebazaprenia, odvahy čakať,

kým to „moje ovocie“ dozrie a stane sa viditeľným a prínosným aj pre druhých okolo mňa. A toto prajem aj študentom celej PU.

Piesne absolventky z albumu V Tvojej prítomnosti nájdete na YouTube.

Zhovárал sa Michal Hospodár
Foto: archív K. Marčáková

DISKUSIA S ANDRIJOM L'UBKOM (NIELEN) O ROMÁNE KARBID

Veronika DADAJOVÁ

Dňa 30. apríla sa v Centrálnej študovni Univerzitnej knižnice (UK) Prešovskej univerzity (PU) uskutočnila prezentácia románu *Karbid* ukrajinského spisovateľa Andrija L'ubku, spojená s diskusiou, ktorú moderovala Adriana Amir z Inštitútu ukrajinistiky Filozofickej fakulty (FF) PU. Podujatie sa uskutočnilo pod záštitou Denníka N, Inštitútu ukrajinistiky FF PU a UK PU. Zúčastnilo sa na ňom vyše 150 hostí vrátane riaditeľa Múzea ukrajinskej kultúry SNM vo Svidníku Jaroslava Džoganíka, spisovateľa Júliusa Paňka, autorky slovenského prekladu románu *Karbid* Valérie Juríčkovej, učiteľov a študentov PU, predovšetkým z Inštitútu ukrajinistiky.

O všestrannosti súčasného ukrajinského spisovateľa, esejistu a dobrovoľníka Andrija L'ubku svedčí okrem iného aj jeho vzdelanie: vyštudoval vojenskú školu v Mukačeve, ukrajinskú filológiu na Užhorodskej univerzite a balkánske štúdiá na Varšavskej univerzite. Pestrá je aj jeho literárna tvorba: je autorom niekoľkých básnických zbierok, poviedkových kníh, románov a cestovateľských esejí. Od začiatku totálnej vojny Ruska proti Ukrajine pomáha ukrajinskej armáde – ako dobrovoľník zbiera peniaze na autá, ktoré posiela na front. L'ubka je aj jednou z významných ukrajinských osobností, ktoré podpísali ďakovný list adresovaný Slovákom zapojeným do zbierky na nákup munície pre ukrajinských

obrancov organizovanej občianskym združením Mier Ukrajine. Svoju vďaku vyjadril aj v príhovore na začiatku podujatia.

Andrij L'ubka žije v Užhorode, ale narodil sa v Lotyšsku, čo zaujalo aj

študentov. Na otázku, či sa naozaj narodil v Rige, ako sa uvádza na Wikipédii, odpovedal s jemu vlastným humorom, že hoci Wikipédia nie je najadekvátnejším zdrojom informácií, v tomto prípade sa nemýli, že sa tam naozaj narodil,

ale keď mal mesiac, presťahoval sa do Užhorodu, lebo sa mu v Rige nepáčilo.

Hlavným objektom diskusie bol debutový román *Lubku Karbid* (2015), ktorý sa umiestnil na výbere piatich najlepších kníh roka podľa BBC Ukraine a jeho poľský preklad sa v roku 2017 dostal do užšieho výberu na stredoeurópsku cenu Angelus. Minulý rok ho vydal Denník N vo svojej knižnej edícii v slovenskom preklade Valérie Juríčkovej. Vyšiel aj v anglickom a slovinskom preklade.

Román *Karbid* predstavuje čitateľom život na hraniciach medzi Ukrajinou a Maďarskom.

snažiť využiť. Tento archetypálny fenomén potvrdil aj spomienkami zo svojho detstva, keď cez ukrajinsko-maďarské hranice lovil ryby z maďarského územia, a skúsenosťami z rôznych krajín, ktoré precestoval. V zrkadle hlavného motívu románu *Karbid* sa totiž „uvideli“ aj obyvatelia Kanady či USA, ktorým A. Lubka tiež prezentoval svoju knižku.

K medzinárodným súvislostiam sa Andrij Lubka vyjadril aj pri otázke, čo najradšej číta. Najviac ho zaujímajú práve autori podľa neho mimoriadne pestre stredoeurópskej proveniencie, aj keď sa podľa neho paradoxne ako susedia dobre nepoznáme a chýba mu v našich

má v súčasnosti k ruskej kultúre, keďže na západ od Ukrajiny sa, napriek udalostiam posledných rokov, antiruský postoj považuje často za radikálny, odpovedal, že nepovažuje za prínosné venovať svoju pozornosť ruskej kultúre, pretože napriek zvučným menám jej predstaviteľov symbolizuje smrť a ničotu a on sa vo svojom živote chce zamerať na život, nie na násilie a temnotu. Ťažké srdce má aj na známych a kolegov-spisovateľov z Ruska, ktorí sa mu od začiatku totálnej vojny neozvali, udalosti neodsúdili, nevyjadrili ľútosť ani neposkytli pomoc či podporu.

Odvahu a vzťah Ukrajincov k umeniu aj počas vojny ilustroval na príhode z Chersonu, kde mal ako autor knihy stretnutie s čitateľmi. Stretnutie sa z bezpečnostných dôvodov uskutočnilo v kryte, ale prišlo naň obrovské množstvo ľudí (záujem prevýšil kapacity krytu), ktorí sa na udalosť slávnostne obliekli. Podľa autora je zachovanie ľudskej dôstojnosti priamo spojené s kultúrou a umením, lebo je to jav, vďaka ktorému ako ľudia vyčnievame z ríše zvierat. Takisto je pre niektorých študentov a študentky písanie formou terapie počas vojny, keď mnohým ich rodinným príslušníkom, ktorí v Ukrajine ostali, ide o holú existenciu. Ako začínajúci spisovatelia si študenti od Andrija Lubku žiadali aj rady k tvorivému písaniu. Podujatie sa tak predĺžilo do podvečerných hodín a ešte aj po jeho ukončení sa niektorí študenti s autorom chceli porozprávať osobne, podpísať knihu či urobiť si spoločné fotografie.

Foto: UK PU

Hlavnými postavami sú pašeráci, skorumpovaný starosta a idealistický učiteľ. Autor *Karbidu* tvrdí, že je to síce lokálny príbeh, ale globálna téma. Kde je hranica, tam je pašeráctvo. Ak je rozdiel v cenách, vždy sa to niekto bude

vzťahoch intenzívnejšia spolupráca a súdržnosť.

Okrem množstva zvedavých otázok od študentiek padla aj serióznejšia téma vzťahu Ukrajiny s Ruskom. Na otázku, aký vzťah

L'UBO GUMAN – SIXTY

Peter HAL'KO, Peter KOCÁK

Dňa 10. apríla 2024 sa v Univerzitnej knižnici Prešovskej univerzity v Prešove (UK PU) konala vernisáž umeleckých diel Ľuba Gumana pod názvom SIXTY. Výstava pri príležitosti životného jubilea autora obsahuje 60 umeleckých diel. Kurátorom výstavy je autorov súputník, akademický maliar Peter Kocák, ktorý pôsobí ako univerzitný profesor na Katedre výtvarnej výchovy a umenia Filozofickej fakulty PU.

Na úvod vernisáže zaznel Žalm 133 v podaní speváckych zborov Nostro Canto a Speváckeho zboru Pravoslávnej bohosloveckej fakulty pod dirigentskou taktovkou Tatiany Kanišákovskej, ktorý duchovne naladil početné publikum z radov akademicko-jej obce, ale aj priateľov a obdivovateľov autorovho umenia. Vernisáž otvoril riaditeľ UK PU Pe-

ter Haľko, ktorý vo svojom príhovore uviedol, že výstava nadväzuje na tradíciu predstavovania absolventov univerzity, ktorým dáva priestor prezentovať svoju aktuálnu výtvarnú tvorbu akademicko-jej obci. Pripomenul, že ide o prvú výstavu Ľuba Gumana v UK PU, ktorý svojou tvorbou nadväzuje na najlepšie tradície modernej prešovskej, resp.

východoslovenskej výtvarnej školy, prezentovanej aj autorovými učiteľmi z jeho alma mater.

Ľubo Guman sa venuje kresbe, malbe, grafike, knižným ilustráciám a objektom, čo dokumentuje aj jeho výstava SIXTY. Ide o druhú, prepracovanú inštaláciu rovnomennej výstavy, ktorá bola inštalovaná v marci 2024 v bratislavskej galérii Umelka. V UK PU autor vystavuje 24 malieb, 35 kresieb a 1 objekt, pričom väčšinou ide o cykly (Goya and Me, De-generácia, Hlboký dych, Čierna kniha rozprávok a Rozhovory s Dušanom P.).

Gro výstavy tvoria naturálne až expresívne kresby, ktorými autor opätovne dokazuje, že patrí k našim najlepším a najvýraznejším kresliarom – figuralistom. Čo v kurátorskom príhovore uviedol Peter Kocák: „Rukopis je seizmografickým obrazom duše. Kresba je rukopis. Gumanova kresba je ponorom do najintímnejších, ukrytých vrstiev duše. Anima hominis a anima mundi exponované v kresbe a malbe nenechajú žiadneho percipienta umenia v letargii. Gumanove diela tnú do živého. Rezonujú s podvedomím i nadvedomím duše. Jednoduchosť a priamosť kompozície nám nedáva na výber. Jeho minuciózne precízna, majstrovská, výnimočná kresba perom nás vŕhne do vnútorného priestoru jeho vízií. Kresba je jeho umeleckou esenciou. Gestický „fah na bránu“ v jeho malbe exponuje maximálnu energiu, prameniáciu z jeho excelentnej kresby. Torzá, gestá, pózy, figurálne, telesné, materiálne a zároveň efemérne, dokáže Guman chirurgicky detailne rozpitvať a podrobiť skúmaniu. Dnes tu máme možnosť vidieť fantastickú malbu, fantastickú kresbu svetovej úrovne.“

Sám autor o svojich kresbách hovorí: „Stále v nich budem hľadať výkrik, pokúšam sa o to, aby moje obrázky kričali, aby boli zrkadlom

súčasnej doby. Ja tie kresby nekreslím, ja ich píšem. Okrem znepokojenia je tam aj veľa pozitívna, ale aj skrytých grimasiek a výsmechu – je to v nich zašifrované. Takže na prvý pohľad je to depka, ale na druhý pohľad je to esej o východiskovej situácii. Je to aj o pokore, ktorá z toho vyplýva, len to treba správne prečítať. Verím, že vnímavý pozorovateľ si to uvedomí, keď sa nad tým zamyslí. Veď všetko zlé je aj na niečo dobré, a to je aj motto tohto celého.“

Výstave dominuje monumentálny objekt s názvom Očistec – Spaľovač myšlienok (kombinovaná technika, 405 x 280 cm), ktorý charakterizoval Guman takto: „Tento obraz mal premiéru v roku 2015 v Šarišskej galérii v Prešove pod názvom Očistec. Namiesto červenej plochy, ktorá je tam dnes, vtedy bolo zrkadlo, aby sa v ňom videli všetci tí, ktorí očistu potrebujú. Nová jednoliata červená plocha spája celú výtvarnú inštaláciu a nazval som ju Spaľovač myšlienok. To znamená, že očistec

zostal a červená plocha je akýmsi symbolom otvorenej pece, kde by to zlo malo zaniknúť.“

Vo svojom príhovore autor ocenil nielen pôsobivú inštaláciu objektu vo veľkorysých priestoroch knižnice, ale poďakoval sa aj za možnosť predstaviť svoju tvorbu akademickej obci PU: „Po 40-tich rokoch sa vraciam na svoju alma mater a som šťastný, že tu môžem predstaviť svoje diela práve pri príležitosti môjho životného jubilea. Som nesmierne vďačný univerzite, a najmä mojim učiteľom, za všetko, čo mi dali a čo ma naučili, a že ma nechali ísť vlastnou cestou. Povzbudzovali ma v tej mojej inakosti, originalite a nechali ma žiť, čo vo vtedajších časoch nebolo práve samozrejmé. S úctou a vďakou spomínam na tieto osobnosti, ktorými boli akademickí maliari Š. Hapák, T. Gáll, J. Hegyesy, I. Šafranko, D. Srvátka a sochár J. Machaj.“

Vernisáž uzavrela skladba Celebration waltz, ktorú predniesli študentky Katedry hudby Filozofickej

fakulty (FF) PU: flautistky A. Se-mančíková, K. Jakubišinová, ktoré na klavíri sprevádzala S. Yukelson.

Následne si pomerne široké a pestré publikum pozrelo vystavené diela, pričom viacerí návštevníci vernisáže nešetrili slovami nadšenia. „Obdivujem Gumanovu veľmi expresívnu, miestami brutálnu perokresbu. Páči sa mi, ako pracuje s fragmentovaním organického tela, ako seabedomo nahadzuje „kosti, šlachy a kožu“. Istým spôsobom vytvára svojský variant novej figurácie a v našom meste je to určite jeden z najkvalitnejších zrelých výtvarníkov,“ uviedla Jana Migašová z Inštitútu estetiky a umeleckej kultúry FF.

Výstava, ktorá mala pôvodne trvať do 10. mája, bola pre veľký záujem verejnosti predĺžená do konca mája 2024.

Foto: UK PU

Lubo Guman (nar. 1964 v Prešove)

Študoval na Strednej umelecko-priemyselnej škole v Košiciach a Pedagogickej fakulte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Prešove (teraz Prešovská univerzita) odbor výtvarná výchova. Súkromne študoval u akad. sochára D. Pončáka. Od roku 1989 pôsobí na Základnej umeleckej škole – výtvarný odbor v Prešove, v súčasnosti je jej riaditeľom. Svoje diela predstavil na viac ako 40 samostatných výstavách na Slovensku a v zahraničí (Prešov, Bratislava, Košice, Brno, Praha, Hradec Králové, Varšava, Nowy Sącz, Viedeň, Berlín, vystavoval aj vo Francúzsku, Belgicku, Ukrajine, Maďarsku a Taliansku). Jeho diela sú v mnohých súkromných a galerijných zbierkach doma i v zahraničí.

KOMENTOVANÁ PREHLIADKA VÝSTAVY SIXTY

Tamara ELIAŠOVÁ

Boli ste niekedy zvedaví, čo by o svojich malbách povedal sám autor? Dňa 22. apríla 2024 sme sa mali možnosť zúčastniť komentovanej prehliadky vernisáže SIXTY. Hviezdny maliar Ľubo Guman opäť dokázal, že na tvorbu nazerá inak ako jeho blízki či záujemcovia o jeho diela.

Komornú atmosféru knižnice tvorili najmä študenti estetiky, ich vyučujúci, ale aj Peter Kocák, akademický maliar a profesor pôsobiaci na Prešovskej univerzite (PU). Spolu s autorom, spoznali sa ešte počas študentských čias, reflektovali o expozícii, o živote, o časoch minulých i budúcich. V úvode sa spoločne pustili do uvažovania o procese tvorby, o materiáloch a spôsoboch, akými autor stvára myšlienky. Pohľadom sme sa presunuli na štvrté pokračovanie perokresieb De-Generácia, ktoré sú v Prešove vystavené prvýkrát.

„Kvalita Gumanovej kresby (pierkom, perom alebo uhlom) je v nekonečnej jemnosti. Dlhoročným kreslením sústavy si vypracoval techniku par excellence. Ak by ste sa pozreli z blízka, videli by ste, že v ťahoch sú jamky, v ktorých je vzduch. Jednotlivé čiary sú tak oveľa vzdušnejšie. Ani najtmavšie miesta kresby preto nikdy nie sú úplne čierne, vždy je tam akýsi záblesk svetla. Vzniká tak hĺbka, ale aj neuveriteľné množstvo šedi. Aj preto je perokresba vrcholná kresliarska disciplína,“ opísal technickú stránku tvorby Peter Kocák.

„Ja mnohokrát ani neviem, čo idem robiť. Nosná myšlienka jednotlivých hláv vyobrazených v expozícii vzniká tmavením určitého bodu. Následne sa mi podarí danú ideu rozvinúť do konkrétnych fyziologických predstáv,“ povedal Ľubo Guman. Vzápätí doplnil Peter Kocák: *„Samotná predstava sa vytvára počas kreslenia. Ruka na papieri sleduje imaginácie v mozgu. V tej chvíli je autor úplne vo svojich predstavách a je ťažké ho odtiaľ vymaniť.“*

Následne sme upriamili pozornosť na inštaláciu dvanástich hláv. Boli súčasťou vernisáže v Prahe, v hlavnom meste kultúry pre rok 2020. „Ako posledná večera a dvanásť apoštolov. No chýba ešte jeden, a to zakladateľ Akademického Prešova – Karol Horák,“ zažartoval autor a dodal, že trinásť obraz je robený na striebre. Pri príležitosti práve prebiehajúcej súťaže Akademický Prešov, ktorá potrvá do 10. mája, si Ľubo Guman zaspomínal aj na obdobie štúdia. Počas pôsobenia na PU vyhral spolu so svojimi spolužiakmi Akademický Prešov, Hviezdoslavov Kubín a dokonca aj súťaž Scénická žatva. „O to mám k daným súťažiam, ale najmä k AP-čku, hlbší vzťah,“ zhodnotil hviezdny maliar na záver.

Pri pohľade na sériu obrazov s názvom *Hlboký dych (I., II., a III.)* vzniká otázka, do akej miery dané obrazy stvárnjú organické štruktúry. Podľa Ľuba Gumana ide o jeho vymyslenú, vnútornú štruktúru anatómie: „To je moje videnie, ktoré

nemá byť fyzické, ale skôr psychické. Na vás by obrazy nemali pôsobiť ako štúdium anatómie či pitva, ale akoby ste sa pitvali vo vlastnom mozgu či v duši. Aj napriek tomu, že jednotlivé ťahy pripomínajú cievy či tkanivá, ide o moje vnútorné videnie objektu. Nevieť ani, či sú to ľudské, alebo mimozemské tkanivá.“

V súčasnosti spolupracuje s básnikom Martinom Hatalom a pripravuje sériu ilustrácií do knižky, ktorú opísal ako čiernu knihu rozprávok. „Ilustrácie v knižočke budú aj pre mňa niečo zvláštnejšie. Avšak chcem na sebe ešte popracovať, aby som splnil predpokladaný textový rozsah svojimi myšlienkami a vizualizáciou. Verím, že sa nám podarí, aby knižka vyšla už na budúci rok, teda 2025. Ešte stále je v štádiu rozpracovaného začiatku, keďže je to spoločný koncept a obaja chceme priniesť niečo nové,“ prezradil maliar.

Foto: UK PU

TÓNY TRADIČNÝCH JARNÝCH KONCERTOV NEUTÍCHLI...

Tatiana KANIŠÁKOVÁ

V Centrálnej študovni Univerzitnej knižnice Prešovskej univerzity (UK PU) sa dňa 9. mája 2024 uskutočnil tradičný Jarný koncert Katedry hudby (KHu) Inštitútu hudobného a výtvarného umenia Filozofickej fakulty PU. Dramaturgiu koncertu zostavila prof. Olga Fabryka-Protška a obsahoval rôznorodý program 14-tich skladieb, ktorý zahŕňal ľudové piesne, ale aj skladby od P. I. Čajkovského, F. Chopina, E. Suchoňa, F. K. Veselého až po skupinu Queen.

Veľké slová veľikána hudobného sveta nás povzbudzujú v presvedčení, že umenie má svoje nezastupiteľné miesto v prostredí, ktoré nielen vzdeláva, ale aj formuje osobnosť a duševný priestor mladého človeka. Neočakávané turbulentné udalosti 7. mája 2024 primäli organizátorov koncertu a vedenie UK PU stanoviť náhradný termín Jarného koncertu KHu, a to na 9. mája 2024. Aj keď vzhľadom na náhlu zmenu termínu, a z neho vyplývajúce kolízie s neodkladnými študijnými povinnosťami niektorých interpretov a súborov,

bolo nevyhnutné pristúpiť k zmene programu, inovovaná dramaturgia koncertu ponúkla pestrú hudobnú paletu.

„Hudba je zjavením vyššieho rozumu a múdrosti.“

Ludwig van Beethoven

Jarný koncert Katedry hudby sa niesol v duchu rôznych podob kompetencií učiteľa hudby. Predstavili sme študentov nielen vo svojej dominantnej interpretačnej zóne, ale hneď vo viacerých. Ako príklad môžeme uviesť študentku Zuzanu Fečkovú, ktorá sa v úvode koncertu predstavila ako speváčka ženského speváckeho zboru Iuventus paedagogica, vzápätí sa pred „svoj“ zbor postavila ako dirigentka a bravúrne zadrigovala Suchoňovu skladbu Bodaj by vás. V ďalších častiach koncertu sme si ju mohli vypočuť ako výbornú sólovú a komornú flautistku, a ak by nedošlo k nútenej zmene dramaturgie, v závere by zazneli v jej podaní východoslovenské ľudové piesne.

Srdečné poďakovanie patrí všetkým interným a externým pedagógom Katedry hudby Inštitútu hudobného a výtvarného umenia PU, ktorí svojou obetavou prácou so študentmi demonštrujú vieru v hodnotu a zmysel umenia, ako aj v nevyvrátiteľnú pravdu, že bez bezprostrednej interakcie s hudobnou interpretáciou nie je možné pripraviť kvalitného učiteľa hudby. Pod pedagogickým vedením J. Berčíkovej, L. Gunder, J. Hudákovvej, T. Kanišákovvej, P. Kanuščáka, V. Majherovej a O. Fabryka-Protškeja na koncerte vystúpili študenti KHu A. Čičáková, B. Čopáková, M. Daňková, Z. Fečková, L. Feňáková, K. Jakubišinová, F. Pluta, M. Polláková, A. Semančíková, L. Šofranková a Ženský spevácky zbor Iuventus paedagogica.

Ak každý z členov akademickej obce prispeje k naplneniu úvodnej myšlienky – počnúc interpretmi hudobných diel, ich pedagógmi, technicko-organizačnou podporou, až po poslucháčov, ktorí prichádzajú zdieľať a oceniť krásu hudby – má akademické umenie na našej univerzite stále nádej na radostné zajtrajšky.

Foto: UK PU

GEOGRAFICKÁ EXKURZIA V REGIÓNE VÝCHODNÉHO SLOVENSKA

Luboslav TIMKO

Exkurzie sú súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu. Preto sme aj my, dvadsiati študenti prvého ročníka geografie Fakulty humanitných a prírodných vied (FHPV) Prešovskej univerzity v Prešove, pod vedením pedagógov doc. RNDr. Vladimíra Čecha, PhD., a Ing. Jany Vaškovej spoznávali krásy východného Slovenska. Navštívili sme Morské oko, bývalý lom v obci Beňatina, drevené kostolíky v Inovciach a v Ruskej Bystrej.

Naše prvé kroky viedli do oblasti bohatej na prírodnú scenériu vulkanických Vihorlatských vrchov. Hneď po príchode na parkovisko pod Morským okom nás uchvátili rozmanité a nádherné spevy vtákov, majestátné bučiny, dominantné dreviny tejto oblasti.

Nielen nám, ale každému milovníkovi prírody učarí bohatá škála pokladov. Môže tu nájsť 45 druhov chránených rastlín a množstvo živočíchov. Niektoré vzácne druhy sa vyskytujú iba v rámci tohto teritória. O faune a flóre tohto územia, ako aj o turistických trasách informujú viaceré informačné tabule.

K samotnému Morskému oku sme sa dostali za pár minút po strmšej, ale pohodlnej ceste. Hneď si nás získalo svojou scenériou a jedinečnou atmosférou. S rozlohou 13,8 ha je tretím najväčším prírodným jazerom na Slovensku. Vzniklo pred miliónmi rokmi zosuvom východného svahu Motrogonu a Jedlinky zahradením doliny potoka Okna. Jeho maximálna hĺbka je 25 m. Leží v chránenej krajine oblasti Vihorlat, kde platí najvyšší stupeň ochrany. Nad ním sa vypína Sninský kameň (1 006,0 m n. m.), jedna z dominant Vihorlatských vrchov, známy nádherným výhľadom na okolité vrchy a doliny. Je to územie takmer nedotknú-

té ľudskou činnosťou, ponechané len zákonom prírody. Vybrať sa na takéto miesto a spoznávať, ako pôsobia procesy prebiehajúce v prírode nezávisle od človeka, akou silou dokážu pôsobiť, aké je postavenie človeka v zložitom systéme fungovania prírody, je pre geografa veľmi dôležité.

Z Morského oka naša cesta pokračovala do oblasti slovensko-ukrajinského pohraničia, kde sa nám naskytla panoráma krásnych hustých bukových lesov v kombinácii s očarujúcimi pahorkatinami. Človek pri pohľade na priehľadnú hladinu tyrkysovej, krištáľovo čistej vody sa myslou preniesie

na Jadranské územie niekde do oblastí Plitvických jazier alebo Národného parku Paklenica.

Jazero Beňatina je bývalý zatopený kameňolom, ktorý sa nachádza v katastri obce Beňatina. Vzniklo po ukončení ťažby vápenca. Je až 8 metrov hlboké. Na travertínovej stene sa nachádza zaujímavý prírodný úkaz, mylne niektorými ľuďmi považovaný za odtlačok veľryby. Mnohí návštevníci, ktorí prichádzajú na výlet k jazierku, si myslia, že toto je prírodná pamiatka Beňatinský travertín. Avšak nie je tomu tak. Ten je ukrytý v neďalekom lesnom poraste. Predstavuje profil najvýchodnejšie položeného travertínu na Slovensku so skamenenými zvyškami mäkkýšov.

Naša cesta ďalej viedla do obce Inovce, kde si okrem nás mohli na svoje prísť aj milovníci histórie a sakrálnych architektur. Nachádza sa

tu gréckokatolícky drevený Kostol sv. Michala Archanjela z roku 1836 a drevená zvonica. Boli postavené bez jediného klinca. Ikony, ktoré sa v chráme nachádzajú, sú poznačené vplyvom západnej maľby, takže nehovoríme o klasických ikonách.

Zavŕšenie našej cesty bolo v obci Ruská Bystrá, kde sa nachádza gréckokatolícky Chrám Prenesenia ostatkov sv. Mikuláša z roku 1730. Z architektonického hľadiska ide o klasické trojpriestorové členenie objektu na predsieň, chrámovú loď a svätyňu. Sú jedinečné kombináciou prvkov latinského a byzantského štýlu, odrazom histórie, svedectvom o rôznych kultúrnych a spoločenských vplyvoch, ktoré na našom území panovali. Aj pri jeho stavbe neboli použité žiadne klinec. 7. júla 2008 bol tento chrám spolu s ďalšími ôsmimi (tri gréckokatolícke, tri evanjelické a dva rímskokatolícke) zapísaný do Zoznamu

svetového dedičstva UNESCO pod názvom „Drevené chrámy slovenskej časti Karpatského oblúka“.

Obsahová náplň exkurzie všetkých uchvátila. Mali sme možnosť spoznať krásy slovenskej prírody, jej rozmanitosť a jedinečnosť, dôležité nielen pre súčasné, ale aj budúce generácie. Soznávali sme fyzicko-geografickú a socioekonomickú sféru, skúmali sme svoj odbor z hľadiska komplexnosti, spájali sme rôzne informácie súvisiace s naším štúdiom, overili sme si teoretické vedomosti v praxi. Hovorí sa, že je lepšie raz vidieť ako stokrát počuť. My sme toho nielen veľa videli, ale sa aj od svojich pedagógov veľa dozvedeli. Získali sme tiež návod ako v budúcnosti, už ako pedagógovia, organizovať exkurzie pre svojich žiakov.

Foto: Jana VAŠKOVÁ

NÁŠ ERASMUS+ V SLNEČNOM TALIANSKU

Alexandra UŠALOVÁ

Ako študentky magisterského štúdia na Inštitúte rusistiky Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity (FF PU) sme sa ja – Alexandra, Barbora a Nina zúčastnili Erasmus+ pobytu na Katedre moderných jazykov, literatúr a kultúr na talianskej Univerzite Gabriele d'Annunzia (Ud'A), ktorá sídli v talianskych mestách Chieti a Pescara. Zahraničný Erasmus+ pobyt sme absolvovali v zimnom semestri 2023/2024.

Náš Erasmus+ študijný pobyt sa odohrával v Taliansku, v prí-morskom mestečku Pescara. Začiatky neboli vôbec ľahké, keďže nám trochu viazla komunikácia s talianskou stranou, ale kto má trpezlivosť, tak to zvládne. Internát nebol k dispozícii, preto sme si museli hľadať podnájom. Písali sme do všetkých možných skupín ohľadom bývania, avšak, ak nekomunikujete po taliansky, nedočkáte sa rýchlej a adekvátnej odpovede. Šťastie sa na nás nakoniec usmialo a našli sme si jeden starší dvojizbový byt blízko stanice, čo nám umožnilo rýchly pohyb po meste.

Zvyknúť si na taliansky životný štýl plný pohody bolo síce ľahké, avšak zorientovať sa v talianskej doprave nám dalo zabrať. Autobusy často nechodia podľa harmonogramu alebo si zmenia trasu bez upozornenia. Neraz sme sa takýmto spôsobom stratili. Čísla na autobusoch budete hľadať márne a rozpisy na zastávkach nájdete zvyčajne iba na prvej a poslednej zastávke.

Čo sa týka štúdia, boli sme z viacerých informácií veľmi zaskočené. Na výber sme mali z piatich predmetov, ktoré sa mali vyučovať aj v ruštine, nakoniec sme však zistili, že sa vyučujú výlučne v taliančine, keďže študenti nemajú ruský jazyk na veľmi vysokej úrovni. Bolo to pre nás prekvapením, keďže študujú ruský jazyk a kultúru. Podarilo sa nám dohodnúť s vyučujúcimi na individuálnom štúdiu s tým, že predmety ukončíme ústnou skúškou v ruskom jazyku. Poskytli nám dostatok materiálov na štúdium, a ak sme potrebovali pomôcť alebo poradiť, mohli sme sa pokojne na nich obrátiť. Ďalšie predmety sme mali v anglickom jazyku, čo nám dalo trochu zabrať, avšak všetky skúšky sme nakoniec zvládli na výbornú.

Pescara ma skvelý Erasmus tím študentov, ktorí nám každý týždeň ponúkali zaujímavé aktivity a výlety. Mali sme viackrát večer spoločenských hier a karaoke, taktiež sme si sadili rastlinky, maľovali sme na tašky, zdobili stromčeky, hrali bingo a iné hry. Zúčastnili

sme sa aj Secret Santu, tematických párty, hodín tanca, ochutnávky jedál a výletu to Ríma, kde sme sa stretli všetky Erasmus+ skupiny z celého Talianska. Práve z tohto výletu si ja osobne odnášam najkrajšie spomienky. Stretli sme množstvo skvelých ľudí z rôznych kútov sveta. Dnes už máme nových známych a priateľov z Lotyšska, Poľska, Chorvátska, Nemecka, Španielska, Talianska, Turecka a dokonca aj z Botswany.

Zlepšili sme si komunikačné zručnosti, získali sme odvahu rozprávať cudzím jazykom a nebáť sa nadväzovať nové kontakty. Zažili sme množstvo skvelých zážitkov. Preskúmali sme rôzne talianske mestá, ako napríklad Bari, Alberobello, Monopoli, Miláno, taktiež sme navštívili Sicíliu. Ochutnali sme rôzne talianske jedlá, ako Arrosticini, rybíe špeciality, viaceré druhy cestovín a omáček a, samozrejme, pravú taliansku pizzu. Neodolali sme ani sladkému dezertu v podobe tiramisu a ich vysoko ospevovaného gelata. Vychutnávali sme si rannú kávu s cornettom

a dýchali svieži morský vzduch. A o čo nás tento pobyt v Taliansku obohatil?

Alexandra: „*Taliansko ma naučilo užívať si život. Aj keď toho máme veľmi veľa či už v škole, v práci, alebo domácnosti, vždy je potrebné si nájsť čas na oddych a jednoducho vypnúť. Taktiež som sa zlepšila v cudzích jazykoch a získala odvahy komunikovať a nebáť sa robiť chyby. Určite si odtiaľ odnášam množstvo skvelých spomienok, nové kamarátstva, nové skúsenosti, nové zážitky a veľké množstvo talianskych cestovín. Každému, kto premýšľa nad tým, či absolvovať, alebo neabsolvovať Erasmus pobyt, jednoznačne odkazujem: Chodte! Nebudete ľutovať. Ďakujem, že som mala možnosť zúčastniť sa tohto pobytu a získať tak skúsenosti do života.*“

Barbora: „*Erasmus v Taliansku bol pre mňa zážitok na celý život, ale aj pochopenie viacerých vecí, ktoré som dovtedy až tak nevnímala a prišli mi ako banálne alebo samozrejmosť. V Taliansku sa naučíte užívať si život naplno, nič neplánovať vopred, iba existovať v aktuálnom okamihu. Ich siesty som si veľmi obľúbila a zvykla som si, že ak chcem ísť do mesta, musím to stihnúť pred 13 hodinou. Tento Erasmus pobyt mi dal aj množstvo nových priateľov a skúseností. V Pescare sa dá toho množstvo vidieť, ale hlavne byť na pláži celé dni. To nikde nezažijete! Ak chcete ísť večer von alebo na párty, stačí napísať do spoločnej skupiny, ktorá je vytvorená pre Erasmus študentov a vždy sa niekto nájde, kto s vami pôjde. Ak chcete ísť na Erasmus do Talianska, tak neváhajte, vedľa si užívať život a vy sa to naučíte tiež.*“

Nina: „*Erasmus bol pre mňa veľkou skúsenosťou. Užívať si naplno život, žiaden stres a dobrá nálada*

sú pre Talianov samozrejmosťou, ktoré by sme sa od nich mali naučiť. Do Talianska sme prišli ešte pred začiatkom semestra, mali sme teda dostatok času na jeho spoznávanie. Historický Rím, Vatikán či futbalový zápas v Miláne vo mne zanechali nezabudnuteľné spomienky. Voľné dni, počas ktorých sme nemali výučbu sme strávili ležaním na pláži a spoznávaním mesta. Erasmus tím z Pescary nám organizoval rôzne aktivity, vďaka ktorým sme spoznali úžasných ľudí a zaujímavé miesta. Univerzita bola pre nás prekvapením, výber

predmetov, ktorý by nám vyhovoval, bol veľmi úzky, ale nakoniec sme sa individuálne dohodli.

Erasmus v Taliansku odporúčam predovšetkým študentom, ktorí študujú cudzie jazyky v kombinácii s anglickým jazykom.“

Foto: archív autorky

OKRÚHLÝ STÔL SO ZAMESTNÁVATEĽMI Z PRAXE

Stela RICHNAVSKÁ, Natália VRANKOVÁ

Dňa 13. marca sa v Zasadacej sieni dekana Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity (FF PU), pod gesciou prof. PhDr. Beáty Balogovej, PhD., MBA, dekanky FF PU, uskutočnilo podujatie „Svetový deň sociálnej práce – Inovácia metodiky odbornej praxe v kontexte transformačnej zmeny – Okrúhly stôl so zamestnávateľmi z praxe“, na ktorom účastníci a účastníčky mali priestor zdôrazniť potrebu a jedinečnosť profesie sociálnej práce, zdieľať odborné skúsenosti z praxe, nadviazať nové kontakty, posilniť vzájomné sociálne väzby a byť súčasťou aktívnej participácie na diskusii a možnostiach riešenia o aktuálnych témach vedúcich k podpore komunit a tvorbe inovatívnych transformačných prístupov v sociálnej práci.

Súčasťou podujatia boli predajné trhy Spojenej školy internátnej Trebišov, realizované vo foyer Vysok školského areálu (VŠA). Hlavným organizátorom bol Inštitút edukológie a sociálnej práce – Centrum pre edukáciu a výskum seniorov FF PU v Prešove, v spolupráci s Inštitutom Nauk Socjologicznych i Pedagogiki SGGW wo Warszawie a Inštitutom Socjologii i Pracy Socjalnej UPJPII v Krakove.

Podujatie bolo súčasťou projektu VEGA č. 1/0535/23 Integrácia ukrajinských migrantov a posúdenie náročnej životnej situácie spojenej s krízou vyvolanou vojnovým konfliktom optikou sociálnej práce

a KEGA č. 027PU-4/2022 Transfer digitálnych technológií do inovácie metodiky odbornej praxe v pregraduálnej príprave študentov sociálnej práce. Realizácia Okrúhleho stola so zamestnávateľmi z praxe sa konala taktiež pod gesciou Medzinárodnej asociácie škôl sociálnej práce (IASSW), Medzinárodnej rady pre sociálnu starostlivosť (ICSW) a Medzinárodnej federácie sociálnych pracovníkov (IFSW), ktorí uvádzajú tému pre Globálnu agendu sociálnej práce a sociálneho rozvoja 2024: „Buen Vivir: Spoločná budúcnosť pre transformačnú zmenu“.

Po slávnostnom príhovore prof. PhDr. Beáty Balogovej, PhD.,

MBA, a doc. Mgr. Michaely Skyba, PhD., riaditeľky Inštitútu edukológie a sociálnej práce FF PU, otvorili okrúhly stôl s uvedenou témou, v ktorej poukázali na nutnosť zdôraznenia potreby sociálnych pracovníkov prijať inovatívne, komunitou vedené prístupy založené na harmonickom spolužití s prírodou. Téma slúžila ako požiadavka transformačnej úlohy sociálnych pracovníkov pri presadzovaní pozitívnych zmien a podpore komunit, ktoré prosperujú zo vzájomného rešpektu a udržateľnosti.

Vzhľadom na celosvetové výzvy sociálnej práce je nutné, aby sa

profesia vyvíjala a prijímala inovatívne, transformačné prístupy, ktoré sú riadené komunitou.

Otvorenie podujatia bolo sprevádzané uvedením publikácií do života, ktoré budú pozitívnym prínosom pre odbornú prax sociálnej práce. Pod editorskou taktovkou prof. PhDr. Beáty Balogovej, PhD., MBA vznikla Metodická príručka pre metodikov praxe sociálnej práce a k nej prislúchajúce Pracovné listy pre metodikov praxe sociálnej práce a Metodická príručka pre metodikov pre prácu s mentálne postihnutým klientom a k nej patriace Pracovné listy pre metodikov pre prácu s mentálne postihnutým klientom.

Okrúhleho stola sa zúčastnilo široké spektrum zamestnávateľov z praxe. K účastníkom a účastníčkam patrili PhDr. Jozef Dobrovič a Mgr. Sylvia Šimkovičová zo Zariadenia pre seniorov Náruč v Prešove, PhDr. Mária Gojdičová, PhD., MBA a PhDr. Katarína Cimbová z Centra pre deti a rodiny Sečovce – Anjeli, Mgr. Petra Guntášová a Mgr. Ludmila Vysocká z MyMamy, Ing. Daniela Jánošíková, Mgr. Zuzana Estočková, Mgr. Kamila Šarišská a Mgr. Eva Gáľlová reprezentujúce Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Prešove, Lucia Kolpaková z Úradu vysokého komisára OSN pre utečencov, PhDr. Mgr. Danku Onuferová z Centra pre deti a rodiny Sabinov, Mgr. Zuzana Sekerová a Mgr. Adriana Urbanová z Centra sociálnych služieb Vita Vitalis, Mgr. Eva Turáková zo Súkromnej spojenej školy v Prešove a PhDr. Peter Valiček z Gréckokatolíckej charity Prešov.

Cieľom podujatia bolo poskytnúť priestor pre podnetnú diskusiu

o témach transformačnej zmeny, potreby a jedinečnosti sociálnej práce, o témach skúseností z praxe a ďalších okruhoch súvisiacich so sociálnou prácou a metodikou odbornej praxe. Účastníci a účastníčky podujatia mali možnosť navštíviť predajné trhy vo foyer VŠA. Ich cieľom bolo ponúknuť priestor pre kooperáciu prostredníctvom predaja výrobkov, ktorých výsledkom bola podpora Spojenej školy internátnej v Trebišove a komunitné spojenie.

Podujatie sa nieslo v príjemnej, pozitívnej a podnecujúcej atmosfére, v ktorej účastníci a účastníčky mali možnosť nadviazať nové kontakty, zdieľať odborné

skúsenosti z praxe sociálnej práce, posilniť vzájomné sociálne väzby a byť súčasťou aktívnej participácie na diskusii a možnostiach riešenia o aktuálnych témach vedúcich k podpore komunít a tvorbe inovatívnych transformačných prístupov v sociálnej práci.

Foto: Antónia SABOLOVÁ FABIANOVÁ

INŠTITÚT EDUKOLÓGIE A SOCIÁLNEJ PRÁCE NA KONFERENCII V POĽSKU

Stela RICHNAVSKÁ, Natália VRANKOVÁ

Inštitút edukológie a sociálnej práce Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove (IESP FF PU) sa 27. marca 2024 zúčastnil vedeckej konferencie v Poľsku, zameranej na problémy adaptívnej mládeže v transhumanistickom svete. Konferencia poskytla aktívny priestor pre zdôraznenie a analyzovanie stavu moderného jedinca s diskusiou o transhumanizme a podpore zlepšovania fyzickej i psychickej oblasti zdravia prostredníctvom moderných technológií. Reprezentantky Inštitútu edukológie a sociálnej práce, prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD., MBA, doc. Mgr. Michaela Skyba, PhD., Mgr. Stela Richnavská a Mgr. Natália Vranková, svojou aktívnou účasťou a prezentáciou príspevkov v prostredí interdisciplinárnej skupiny odborníkov inšpirovali k odovzdaniu a prijímaniu vedeckých i odborných skúseností v oblasti vedy a výskumu.

Konferenciu zorganizovalo združenie vedeckých pracovníkov v Tarnówe „Pro Publico Bono“ v spolupráci s primátorom mesta Tarnów, Romanom Ciepielom, Pápežskou univerzitou Jána Pavla II. v Krakove – Inštitútom rodiny a pedagogiky a Sociálnou prácou Jagellonskej univerzity – Sociologického ústavu. Podujatie bolo realizované s finančnou podporou z rozpočtu mesta Tarnów.

Problémy mládeže v aktuálnom svete sú pre sociálnu prácu obzvlášť dôležitou témou. Mládež predstavuje skupinu klientov, s ktorou sa sociálni pracovníci dennodenne stretávajú v praxi. Prostredníctvom porozumenia príčin a dôsledkov problémových situácií je možné prispieť ku skvalitneniu sociálnej práce v teoretickej a praktickej rovine. Definovanie charakteristík javov,

príčin a dôsledkov problémov, ktorým mladí ľudia čelia, patrilo k ústredným témam konferencie, ku ktorým účastníci a účastníčky podujatia vyjadrovali svoje tézy, odborné skúsenosti založené na praxi a poznatky podložené výskumnými štúdiami a vedeckými zisteniami.

Konferencia reflektovala modernú dobu, ktorá je mnohými vedcami označovaná ako postmoderná alebo tekutá realita, vyznačujúca sa krízou tradičných a moderných konceptov, hodnôt a veľkých naratívov, ako aj permanentnou zmenou a efemérnosťou, ktoré sú sprevádzané obavami a neistotou. Cieľom podujatia bolo zdôrazniť, analyzovať a diskutovať o téze, že stav moderného jedinca nie je trvalý a pohodlný, ale tekutý, plný obáv a otázok.

Spoločenská debata sa niesla v duchu otázok súvisiacich s transhumanizmom a zlepšovaním fyzickej a psychickej oblasti zdravia jedinca prostredníctvom moderných technológií. Ukazovateľom diskusie bola polemika medzi transhumanistami a biokonzervatívcami, ktorá predstavovala najreprezentatívnejšie názory medzi odporcami tejto ideológie. V uvedenom kontexte sa na konferencii riešili aktuálne problémy v oblastiach adaptačných problémov mladých ľudí v rodinnom prostredí, adaptačných problémov v rovesníckom a školskom prostredí i adaptačných problémov mladých ľudí v online priestore.

Významnosť a aktuálnosť vedeckej konferencie potvrdzuje variabilita prezentovaných tém týkajúcich sa každodenného života mládeže a ich fungovania v spoločnosti. Jednou z vyžiadaných tém bol príspevok

prof. PhDr. Beáta Balogovej, PhD., MBA – Socioterapeutické intervencie u klienta s panickým atakom a tetániou. Doc. Mgr. Michaela Skyba, PhD. prezentovala tému Service learning a e-service learning ako nástroj podpory riešenia problémov klientov sociálnej práce v kontexte udržateľného rozvoja, Mgr. Stela Richnavská tému Možnosti digitálnych nástrojov self care a ich využitie v školskej sociálnej práci a Mgr. Natália Vranková tému Stratégie optimalizácie sociálneho jetlagu u študentov sociálnej práce.

Účastníčky z IESP FF PU svoje príspevky riešili v rámci projektov VEGA č. 1/0535/23 Integrácia ukrajinských migrantov a posúdenie náročnej životnej situácie spojené s krízou vyvolanou vojnovým konfliktom optikou sociálnej práce a KEGA č. 027PU-4/2022 Transfer digitálnych technológií do inovácie metodiky odbornej praxe v pregraduálnej príprave študentov sociálnej práce.

Pridanou hodnotou podujatia bola diskusia, ktorú kreovali zástupcovia služieb sociálnej politiky a odborníci z oblasti sociálnej práce, demo-

grafie, sociológie a politológie. Konferencia bola úspešným podujatím, ktoré prispelo k zvýšeniu povedomia o zmenách aktuálne sa dejúcich v spoločnosti, ako aj prezentovaním medzinárodnej spolupráce.

Možno konštatovať, že aktívna účasť reprezentantiek IESP FF

PU v prostredí interdisciplinárnej skupiny odborníkov inšpirovala k vzájomnej výmene vedeckých a odborných skúseností v oblasti vedy a výskumu.

Foto: Stela RICHNAVSKÁ

ŠVOUČ NA PEDAGOGICKEJ FAKULTE

Dominika MOLČANOVÁ

Nový rok so sebou na Pedagogickej fakulte priniesol aj 20 výnimočných študentov, ktorí sa svojou umeleckou či vedecko-odbornou činnosťou zapojili a prezentovali svoju tvorbu na podujatí Študentská vedecká, odborná a umelecká činnosť 2024. Dňa 6. mája 2024 sa na pôde Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove konala nesúťažná prehliadka tvorivej činnosti študentov bakalárskeho a magisterského stupňa štúdia. Podujatie bolo rozdelené do dvoch blokov, a to na umeleckú časť a vedecko-odbornú časť. Celým podujatím účastníkov sprevádzal moderátor Mgr. Matej Hrabovský, interný doktorand Pedagogickej fakulty (PF) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove.

Študentská vedecká, odborná a umelecká činnosť, ktorú môžeme poznať aj pod názvom ŠVOUČ, je podujatím, na ktorom sa môžu prezentovať výrazné talenty Pedagogickej fakulty či už v umeleckej alebo vedecko-odbornej sfére. Podujatie bolo otvorené dekanou PF, doc. Ivetou Scholtzovou, ktorá privítala všetkých zúčastnených a úvodným slovom povzbudila prezentujúcich.

Po otvorení nasledovalo predstavenie prvej, umeleckej časti, a to netradične – na chodbe Pedagogickej fakulty, kde boli vystavené diela ôsmich študentiek fakulty. Študentky účastníkom predstavili svoje diela, pričom každá študentka opísala svoju výnimočnú tvorbu a techniku práce. Z ich tvorby bolo zrejmé, že sú to kreatívne umelecké duše, ktoré sa svojimi dielami snažia svetu ukázať aj kúsok seba. Účastníci sa následne mohli pokochať ich jedinečnými maľbami, kresbami, netradičnými kolážami či umeleckými fotografiami.

Druhú časť ŠVOUČ tvorila vedecko-odborná činnosť, pri ktorej v prvom bloku odprezentovali záverečné práce šiesti študenti bakalárskeho stupňa štúdia a pri druhom bloku to boli práce šiestich študentov magisterského stupňa. Po každej prezentácii nasledovala krátka diskusia vedená moderátorom, kedy sa mohlo poďnieť diskusiou o danej téme. Oba bloky boli príznačne heterogenitou a originalitou tém, keďže na podujatí vystúpili študenti z každej katedry Pedagogickej fakulty. Študenti sa svojimi prácami dotýkali praxe a v mnohých ohľadoch boli inšpiráciou pre každého účastníka.

V prvom bloku študentky odprezentovali témy zamerané najmä na predškolskú edukáciu v predškolských zariadeniach či mimoškolskú činnosť v školských kluboch detí. Vo svojich témach predstavili aktivity na rozvoj matematickej gramotnosti, anglického jazyka, lingvistických schopností detí či

prácu s literárnym textom. Druhý blok tvorila široká škála tém so zameraním na žiakov v primárnom vzdelávaní. Šesť študentiek predstavilo svoje diplomové práce, ich metodológiu a výsledky svojho výskumu. Každá práca bola niečím špecifická, podľa zamerania štúdia, ako napríklad rozvíjanie prírodovednej gramotnosti žiakov, matematickej gramotnosti či porozumenia textu. Ďalšie práce boli kvalitatívneho charakteru, taktiež so špecifickým zameraním, ako popis významných osobností v edukácii žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou, popis princípov Orffovho Schulwerku či popis bariér pri spolupráci rodiny a školy.

Na záver by sme chceli ešte raz poďakovať všetkým prezentujúcim a popriať im veľa úspechov pri obhajobách ich záverečných prác, ako aj v ich budúcej kariére.

Foto: Barbora BALOGOVÁ

XIV. DOKTORANDSKÁ KONFERENCIA NA IESP

Stela RICHNAVSKÁ, Natália VRANKOVÁ

Inštitút edukológie a sociálnej práce (IESP) v spolupráci s ďalšími významnými organizátormi realizoval XIV. doktorandskú konferenciu na tému **Environmentálna spravodlivosť vo výskume**. Podujatie sa uskutočnilo na pôde Filozofickej fakulty (FF) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove. Zúčastnení diskutovali o efektívnej účasti v rozhodovacích výskumných procesoch týkajúcich sa životného prostredia.

Environmentálna spravodlivosť je aktuálne diskutovanou témou, najmä v súvislosti s prebiehajúcou klimatickou zmenou. Hlavným organizátorom konferencie na túto tému bol IESP FF PU v spolupráci s Centrom pre edukáciu a výskum seniorov FF PU, Slovenskou sociologickou spoločnosťou SAV (Východoslovenská pobočka) a Inštitutom Socjologii i Pracy Socjalnej UPJPII.

Konferencia sa uskutočnila pod gesciou prof. PhDr. Beáty Balogovej, PhD., MBA, dekanke FF PU v Prešove a riaditeľke Centra pre edukáciu a výskum seniorov. XIV. doktorandská konferencia bola súčasťou projektu KEGA č. 027PU-4/2022 Transfer digitálnych technológií do inovácie metodiky odbornej praxe v pregraduálnej príprave študentov sociálnej práce a VEGA č. 1/0535/23 Integrácia ukrajinských migrantov a posúdenie náročnej životnej situácie spojennej s krízou vyvolanou vojnovým konfliktom optikou sociálnej práce.

V hlavnom konferenčnom pléne vystúpila prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD., MBA s témou Environmentálna spravodlivosť vo výskume, v ktorom diskutovala o viacerých aspektoch environmentálnej sociálnej práce. V pléne odznel príspevok aj od Mgr. Kataríny Strapcovej, PhD., ktorej príspevok bol zameraný na klimatickú zmenu, zelenú transformáciu a environmentálne dilemy vo verejnej mienke. Prvý blok bol uzatvorený diskusiou zameranou na tieto témy.

V nasledujúcej sekcii predstavil Dr Bartosz Lukaszewski príspevok

orientovaný na tému Sociálne vylúčenie mladých ľudí z getoizovaných sídlisk ako environmentálna (ne)spravodlivosť. Mgr. Gizela Brutovská, PhD. vystúpila s témou Adaptačné stratégie obyvateľov rieky Roňava na klimatické zmeny a prof. PhDr. Kvetoslava Repková, CSc. s príspevkom na tému Eko-výzvy sociálnej práce očami študentov a študentiek sociálnej práce. Po všetkých prezentáciách v prvej sekcii sa otvorila diskusia, ktorá vytvorila priestor pre podnetné zdieľanie poznatkov o významných aspektoch prezentovaných tém.

Druhú sekcii referátov otvorila Mgr. Miriama Boriščáková, PhD. s témou Životné prostredie a kvalita života odsúdených klientov. Následne vystúpila Mgr. Magdalena Smolik s témou Ekologická spravodlivosť a možné priestory vylúčenia, doc. Ing. Mgr. Zuzana Poklembová, PhD. s príspevkom Environmentálne podmienené bariéry starostlivosti o seba v sociálnej práci a doc. Mgr. Antónia Sabolová Fabianová, PhD. s príspevkom Význam environmentálnych faktorov v trauma-informovanom prístupe optikou sociálnej práce. Záverom tohto bloku bolo zhrnutie a zaujímavé otázky prezentujúcim účastníkom a účastníčkam s možnosťou ďalšej diskusie o jednotlivých témach.

Posledný blok otvorila PaedDr. Mária Rusnáková s prezentáciou na tému Environmentálna výchova vo výučbe na stredných školách. Mgr. Lívia Pastrnáková, PhD. uviedla príspevok zameraný na tému Ekologická perspektíva v kontexte porúch autistického spektra, Ing.

Peter Gallo, PhD. vystúpil s témou Environmentálna zodpovednosť vo sfére sociálnych služieb v kontexte spoločenskej zodpovednosti. Mgr. Yuliia Kovalchuk odprezentovala tému Integrácia ukrajinských utečencov optikou sociálnej práce, PhDr. Katarína Cimbová predstavila príspevok Terapeutické využitie environmentálneho prostredia u detí s neistým typom vzťahovej väzby, Mgr. Stela Richnavská sa zamerala na Environmentálnu starostlivosť o vlastné pracovné prostredie a sekcii referátov uzatvorila Mgr. Natália Vranková s témou Vplyv svetelného smogu na oblasti cirkadiánnych rytmov u študentov sociálnej práce. Uzatvárajúcim elementom tohto bloku bola diskusia orientovaná na predstavené témy s vyjadrením podnetných záverov z konferencie. Vybrané príspevky budú zaradené do vybraného čísla periodika Journal socioterapie.

Konferencia sa niesla v zmysle predstavenia vedeckých pohľadov na environmentálnu problematiku, predstavujúcu významný aspekt v živote každého jedinca. XIV. ročník doktorandskej konferencie podčiarkuje fakt, že študentky doktorandského štúdia sa vedecky obohatili a získali aktuálny prehľad o dianí v téme životného prostredia. Prezentované tézy o životnom prostredí inšpirovali aj ostatných účastníkov a účastníčky podujatia. Možno konštatovať, že záverečná diskusia XIV. doktorandskej konferencie bola podnetom pre ďalšie hľadanie, skúmanie a získavanie odpovedí na výzvu efektívnej účasti v procesoch týkajúcich sa životného prostredia.

PREŠOV, EGER A VEĽKÝ VARADÍN NA SPOLOČNOM BIP

Rudolf RADICS, Andrea FERENCOVÁ

Študenti Ústavu maďarského jazyka a kultúry Centra jazykov a kultúr národnostných menšín a Inštitútu histórie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove počas druhého májového týždňa navštívili Rumunsko v rámci programu Erasmus+ BIP. Počas týždňovej študijnej cesty navštívili lokality Ținutul Ierului, Veľký Varadín, Șimian, Camăr, Kemer, Zalău a Șimleu Silvaniei. Urobili tak s cieľom spoznať históriu, literatúru, tradície a špecifické krajinné a etnické charakteristiky regiónu.

Trojstranný projekt (Prešovská univerzita v Prešove, Katolícka univerzita Károlya Eszterházyho v Egeri a Universitatea Crestina Partium vo Veľkom Varadíne) bol zameraný predovšetkým na spoznávanie histórie, literatúry, tradícií, špecifických krajinných a etnických charakteristík, t. j. kultúrneho dedičstva v najširšom zmysle slova, geografických

regiónov, ktoré zastupovali zúčastnené strany a príslušné inštitúcie. Hlavným cieľom bolo preskúmať, systematizovať a prehĺbiť poznatky o kultúre maďarského obyvateľstva žijúceho v príslušných regiónoch a komparatívne ich prezentovať a analyzovať.

Okrem získania odborných vedomostí bol projekt zameraný

aj na rozvoj ďalších ľudských kompetencií: do programu boli zaradené literárno-terapeutické a biblio-dramatické aktivity, čím sa vytvorila príležitosť na scitlivenie a vzájomné spoznávanie účastníkov z rôznych kultúrnych prostredí. O aktívne zapojenie účastníkov sa postarali profesionálni odborníci v danej oblasti.

V rámci spoznávania regiónu bolo počas prvého dňa mobility predstavené mesto Veľký Varadín s jeho historickými pamiatkami, ako synagóga Cion Neolog, Mestská radnica, socha rumunského kráľa Ferdinanda I., socha biskupa Romana Ciorogariu, socha Zajtrajška, Štátne divadlo Szigliget, socha Andreho Adyho, Farský kostol svätého Ladislava, Katedrála Nanebovzatia Panny Márie a ďalšie. Tento deň patrilo taktiež návšteve pamätného domu Ferenc Kazinczyho v Érsemlyéne.

Počas ďalších dní boli navštívené ďalšie zaujímavé lokality a objekty, ako reformovaný kostol Somlyóújlak, kaštieľ Bátoriovcov v Sziglacsomlyó a reformovaný kostol Nagyfalu. Veľmi podnetnou bola taktiež návšteva rumunskej dediny Nová Huta, v ktorej žije slovenské obyvateľstvo.

Foto: archív autorov

EXKURZIA ŠTUDENTOV DO MÚZEA VYSTÁHOVALECTVA

Tobiáš MAŇKO

Študenti Gréckokatolíckej teologickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove navštívili v rámci prednášok z histórie Múzeum vystáhovalectva v Ťahyni (okres Michalovce).

V pondelok 6. mája 2024 študenti tretieho ročníka katolíckej teológie podnikli spoločne s profesorom Petrom Šturákom zaujímavú exkurziu do múzea v obci Pavlovce nad Uhom v časti Ťahyňa. Hlavným motívom založenia tohto múzea je problematika vystáhovalectva z územia Slovenska do Severnej Ameriky.

Samotné múzeum je jedinečným miestom, kde sa oživuje príbeh aj gréckokatolíckej komunity, ktorá prežila náročné obdobia vystáhovalectva a exilu v USA. Študenti mali možnosť preskúmať početné expozície, ktoré ukazujú na dôležitosť identity, vierovyznania a kultúrnych tradícií pre náš národ.

Zážitok z tejto exkurzie umocňoval okrem mnohých vzácnych artefaktov z daného obdobia predovšetkým odborný výklad docenta Martina Javora, ktorý je zároveň otcom myšlienky tohto múzea. Prostredníctvom mnohých príbehov a rôznych historických okolností umožnil našim študentom hlbšie spoznať a pochopiť neľahkú situáciu vystáhovalcov, ako aj hodnoty, ktoré túto komunitu formovali ďaleko za oceánom.

Okrem toho, že táto návšteva priniesla do života študentov množstvo nových poznatkov z histórie nášho národa, umožnila im stráviť požehnaný spoločný čas, za čo patrí Bohu veľká vďaka.

Foto: Pavol OBRAZ

„CITIUS, ALTIUS, FORTIUS“

Beáta RUŽBARSKÁ

„Rýchlejšie, vyššie, silnejšie“ – heslo novodobých olympijských hier a zároveň symbol vyjadrujúci úsilie o neprestajný pokrok a zvyšovanie športovej výkonnosti. V zmysle tohto hesla sa na pôde univerzity s výraznou podporou Fakulty športu organizujú športové podujatia, počas ktorých majú študenti možnosť nielen porovnať si svoje schopnosti v konkurencii, ale zároveň urobiť niečo pre svoje fyzické i duševné zdravie.

C. A. F. SPORT GAMES 2024

Dňa 16. apríla 2024 Oddiel silových športov TJ Slávia Prešovskej univerzity (PU) Prešov organizoval v duchu olympijského hesla „Citius, altius, fortius“ C. A. F. SPORT GAMES. V priestoroch posilňovne Fakulty športu (FŠ) sa v príjemnom prostredí zišlo 20 pretekárov, ktorí si zmerali sily v nasledovných disciplínach:

- 3 min. Bike ERG (kcal) a 3 min. zhyby nadhmatom
- 3 min. Row ERG (kcal) a 3 min. wall balls.

V závere boli organizátormi vyhlásení najlepší pretekári v kategóriách muži, ženy a zmiešané dvojice.

Na 1. miestach sa umiestnili študenti Fakulty športu:

V kategórii dvojíc (muži): Kristián Lazorík a Kevin Konečný.
V kategórii dvojíc (ženy): Simona Slivošová a Nelly Krajčovičová.
V kategórii dvojíc (zmiešané muž – žena): Erika Michalcová a Maroš Rákoci.

Na 2. miestach sa umiestnili študenti Fakulty športu:

V kategórii dvojíc (muži): Roman Trojanovič a Jozef Kertýs.
V kategórii dvojíc (ženy): Lucia Fračková a Tamara Gerbovcová.
V kategórii dvojíc (zmiešané muž – žena): Alžbeta Dabóová a Damián Garbár.

Na 3. miestach sa umiestnili študenti Fakulty športu:

V kategórii dvojíc (muži): Šimon Olenočin a Jozef Stanko.
V kategórii dvojíc (zmiešané muž – žena): Nina Čerevková a Richard Zuščák.

Organizátori podujatia Mgr. Marek Kokinda, PhD. a Mgr. Tomáš Kozák vyjadrujú vďaka za prejavovaný záujem a blahoželajú víťazom.

18. ročník Futbalovej miniligy Prešovskej univerzity v Prešove

Ako je už zvykom, ani v tomto

letnom semestri tomu nebolo inak a v týždni pred záverečnými hodnoteniami sa uskutočnil finálový deň Futbalovej miniligy PU v Prešove. Počas krásneho slnečného dňa sa v zápase o tretie miesto stretli družstvá Absolut Garden vs. Sparta. Vo vyrovnanom zápase si lepšie počínali futbalisti družstva Sparta, a tak právom získali bronzové medaile.

Vyvrcholením 18. ročníka bol finálový zápas, v ktorom sa stretli družstvá Nuršišliš United vs FC Chrumky. Mali sme tak možnosť vidieť repete minuloročného finále z letného semestra 2022/2023. Vtedy sa z víťazstva tešilo družstvo Nuršišliš United.

Všetko nasvedčovalo tomu, že sa víťazmi prvýkrát v histórii stane družstvo FC Chrumky, keďže ešte niekoľko minút pred záverečným hvizdom viedlo družstvo Chrumiek o 2 góly. Avšak Nuršišliš United sa v posledných minútach zomkli a stav v zápase vyrovnali. Bolo teda jasné, že o víťazovi 18. ročníka rozhodne

penaltový rozstrel, ktorý je častokrát lotéria, v ktorej rozhodujú maličkosti. Šťastena sa v rozstrele priklonila na stranu družstva Nuršišliš United, ktoré sa opäť vrátilo na pomyselný trón Futbalovej miniligy PU v Prešove.

Organizátor podujatia Mgr. Jaroslav Sučka ďakuje všetkým zúčastneným a víťazom gratuluje! Už teraz sa tešíme na ďalší ročník.

Vysokoškolská volejbalová liga Prešovskej univerzity v Prešove

V priebehu letného semestra akademického roka 2023/2024 TJ Slávia PU Prešov v spolupráci so Slovenskou asociáciou univerzitného športu a Fakultou športu PU v Prešove usporiadala 15. ročník Vysokoškolskej ligy (VŠ) PU v mixvolejbale. Na VŠ lige sa zúčastnilo 7 družstiev zložených zo študentov Prešovskej univerzity (prevažne Fakulta športu, ďalej Filozofická fakulta, Pedagogická fakulta, Fakulta manažmentu, ekonomiky a obchodu, Fakulta humanitných a prírodných vied). Každé družstvo odohralo v rámci základnej časti šesť zápasov systémom každý s každým. Po jej skončení súťaž pokračovala semifinálovými zápasmi, na ktoré nastúpili družstvá umiestnené na prvých štyroch miestach (1 – 4, 2 – 3) a posledný deň ligy vyvrcholil zápasmi o 3. miesto a finálovým zápasom. Dohromady sa v tomto ročníku ligy odohralo 25 zápasov. Celkovými víťazmi sa stalo družstvo Na šrot, ktoré vo finálovom zápase zvíťazilo nad družstvom United. Zápas o bronz mal víťaza v podobe družstva To je jedno, ktoré zdolalo družstvo RBMK – Energy. Na ďalších miestach sa umiestnili družstvá VK Chrumky, Biedne stroje a The Last of Us.

Organizátorka podujatia Mgr. et Mgr. Terézia Kovalik Slančová, PhD. prejavuje vďaka a blahozelá všetkým zúčastneným!

Foto: archív FŠ PU

napulze.unipo.sk